

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse tunnistajaks kõigile inimestele selles, mida sa oled näinud ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

„Su üle Jumal valvaku, mu armas isamaa!” 24.02.2018 EV100 presidendi vastuvõtt.

Foto: Gennadi Baranov

Vanemate kõige olulisem ülesanne oma laste ees on kindlasti nende kasvatamine ja harimine. Siinkohal peame täpsemalt mõtisklema sõna „kasvatus” üle, sest tundes piirutit armastust järel tulija vastu on vane mad valmis neile andma kõik, mis Neil on, et nende lapsed oleksid neid ootavaks eluks võimalikult hästi ette valmistatud.

Hea kasvatus kujundab inimese iseloomu. Vanem õpetab, kuidas hästi käituda, kuidas hoida häid suhteid ühiskonnaga, kuidas paremini elu ja selle eesmärke ning muresid mõista. Kuidas kergemini saada töökoht, kuidas olla ühiskonnas värtustatud ning kuidas parandada oma materiaalset seisut. Just sellepäras täljgivadki vanemad, et nende lapsed saaksid juba maast madalast hea hariduse ja võimalikult palju teadmisi.

Kõik see andmine on hea ja ilus tingimusel, et see ei muutuks kõige tähtsamaks. Ma tahab öelda, et mitmekülgsete teadmiste omadamine on vaieldamatult vajalik, kuid see ei ole võti, mis kõik uksed avab. Püh Grigoori Jumalasõnaõpetaja, kes tudeeris innukalt paljusid teadusi ja kes oli erakordelt suure teadmistepagasiga, ütleb, et inimese jaoks on kõige tähtsam Jumalale kuulumine. Ta kirjutab: „Kui sinu sees on hävititud eba-jumalate hirmavalitsus, siis kiirusta laskma Jumal enesesse. Sa peaksid võtma seda kui ainust võimalikku kasvatuse eeskuju, sest nii on inimloomusele kõige parem.” (PG 9, 162).

Oma „Manitsuskõnes noortele” ütleb ka püha Vassili Suur, kes õppis ja raken-das eri teadusi, et „nõnda nagu puule on oma-ne omal ajal rikkalikult kanda kaunist vilja, kannab aga mingit ehetki – okstel hõljuvaid lehti –, nõnda on ju ka hingele pea-sjalikult viljaks töde, kuid pole meeldivuseta, kui see on rõivastatud välise tarkusega, samuti kui lehedki annavad viljale kaitset ja mitte enneaegse (inetu) välimuse” (PG 7,322; tõlge: Looming, juuli 1997, lk 980, tlk Kalle Kasemaa). Selline ongi vanemate esmane ülesanne: juhtida oma lapsi Jumala töe valguse poole, et nad oleksid Jumalas. Üksnes siis on neile kindlustatud edukus elus, sest Neil on Jumal, kes neid saadab, toetab ja abistab.

Kahjuks aga pole see pahatihti nii. Vanemad tegelevad vaid materiaalse edukuse

tagamisega ja see põhjustab pereringis palju probleeme: muret, kuidas lapsed pääsek-sid kõige paremasse kooli, kuidas leida kõige paremad õpetajad, kuidas lapsed saaksid mitmekülgseid kogemusi, kuidas ülikoolis hästi hakkama saada, kuidas kindlustada hea töökoht, kuidas tagada vahendid, mis kindlustaksid võimalikult suure ainelise rikkuse.

Mis puudutab aga laste usulist kasvatust, siis see jääb unarusse. Vähe või peaaegu üldse mitte tuntakse huvi katehheesi ning korrapärase jumalateenistust ja koguduse tegevustes osalemise vastu. Tihti tegelevad lapsed jumaliku liturgia ajal hoopis muude asjadega, millega pole mingisugust seost usu-kogemusega. Püha Johannes Kuldsuu kutsub vanemaid üles mitte alahindama hingearkeesi. „Kasvata oma last nii, et temast saaks Kristuse vägimees ning õpetaja teda juba noorest peast vagaks, mis sest, et ta on määratud elama siin maailmas. Kui me immutame tema hingede heade õpetustega, kui me uurendame tema hingede õilsad tunded ja need jäävadki sinna, siis ei saa mitte keegi neid kustutada.” (PG 30,640).

Püha Johannes Kuldsuu heidab ette, et vanemad jäävad üksköikseks laste vaimuliku kasvatuse vastu, kuid samal ajal teevad kõik, et neid kulla ja hõbedaga katta. Tema sõnul ei ole vanemate tähelepanu keskmes mitte voorused või pühendumus ega tarbimise vähendamine, vaid kõik muu, mis muudab

meie hingekasutuks ja rumalaks ning tihti ka hävitab selle (PG, 27, 476).

Piisab ümberringi vaatamisest, et mõista, kui vähe on selle suure pühaku mõtete tõelisi järgijaid. Paljud on teinud ametialast karjääri, paljud on saanud rahvusvaheliselt tuntuks. Kuid kui nende hing on jäänud kõigi rõõmude ees suletuks, võõraks tõelisele siisemisele rahule ja armastusele, kas võime siis öelda, et nende elu on töesti korda läinud? Kõigile neile, kes on jäänud vaimselt harimatuks, pole selle maailma teadmised, rikkus ega edu toonud kasu, pigem vastupidi, kõik see võib kaasa tuua nende hukatuse.

Mõtestagam ümber sel suurel ja pühul paastuajal, mis on nii sobiv aeg enesesse vaatamiseks, oma suhtumine ja püüdlused, et need oleksid meie lastele kõige paremad. Aidakem Neil ennekõike tõeliselt Jumalat tunda. Üksnes siis ja ainult siis on nende ettevõtmised edukad ja õnnistatud nii nende endi kui ka terve ühiskonna jaoks.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

(VIMA ORTODOXIAS 31.01.2018 järgi)

Prantsuse keelest tõlkinud
Heike Härma

KÕIGILE NEILE, KES RAISKAVAD KASUTULT OMA AEGA

Ammusel ajal elas üks munk. Ta kurtis järgipidevalt oma iguumenile (kloostriülemale), et on kogu aeg väga väsinud, sest tal on liiga palju tööd.

Ühel päeval küsis iguumen temalt: „Mu vend, mis tööd sa siis teed, et alatasi nii väsinud oled?”

Munk vastas talle: „Auväärne iguumen, mul on päeval ja ööl nii palju tööd, et ilma Jumala abita ei suudaks ma oma ülesandeid täita. Esiteks on mul kaks pistrikut, keda pean taltsutama. Teiseks on mul kaks jänest, keda pean kogu aeg valvama, et nad minema ei jookseks. Samuti on mul kaks veist, keda pean jälgima, et nad tööd teeks. Samuti on mul hunt, keda pean tähelepanelikult valvama, et ta ei saaks kellelegi halba teha. Kõigile lisaks on mul ka lõvi, keda pean taltsutama ja lõpuks on mul ka haige, keda ma pean ravima ja kelle eest hoolit kandma.”

Kui munk oli lõpetanud, hakkas iguumen naerma: „Mu poeg, kõik see, mis sa mulle just ütlesid, ei saa tösi olla. Mitte keegi ei suuda kõige sellega korraga toime tulla...”

Kuid munk jäi endale kindlaks, väites, et see kõik on tösi. Iguumen palus tal täpsemalt selgitada. Ja munk vastas talle: „Auväärne isa iguumen, esiteks on mul kaks pistrikku, nad

on mu silmad. Nad lendavad siia ja sinna, nad lähevad ja tulevad ja ma pean vaatama, et neid ei ahvatleks midagi halba, nagu see juhtus kuningas Taavetiga, kes vaatas pikalt Uuri ja Batsebat.

Teiseks. Need kaks jänest on mu jalad, mille tulisust pean ohjeldama, et nad ei jookseks naudingute ega pattude suunas, sest päeval, mil preester mind ristis, ütles ta mulle: „Et sa sammusid Kristuse teel.” Kallis Isa, kas te möistate, kui suurt pingutust nõuab teelt mitte eksimine?

Kolmandaks. Need kaks veist on minu käed, kelle eest ma väga hoolitsen, et nad oleksid töövõimelised ja teksid head Kristuse eeskujul. Ma teenutan veelkord oma ristimise päeva, mis preester ütles mulle: „Sinu käed on mind teinud ja valmistanud.”

Neljandaks, minu keel on hunt, keda ma pean kogu aeg keti otsas hoidma, et ta ei saaks ühtegi mu venda hammustada. Kuidas järgida seda, mida ütleb Jaakobuse keel Püha Vaimu innustusel: „Kui keegi ei eksi kõnes, siis on ta täiuslik ja suudab ohjeldada ka kogu ihu.” (3:2)... Ka keel on tuli. Keel, see ebaõigluse maailm, on seatud meie ihulikmete hulkaga nii, et see rüvetab kogu ihu ja süütab põlema eluratta, nagu ta ise on süüdatud põrgust. (3:6-7)... ükski inimene ei suuda taltsutada keelt, seda kärssitud pahategijat, mis on tulvil surmatav mürki. Sellesamaga me õnnistame Issandat ja Isa, ja sellesamaga me neame inimesi, kes on sündinud Jumala sarnasteks (3:8-9).“

Viwendaks, see lövi on minu süda, kelle vastu ma võitlen päeval ja ööl ilma tänu vastu saamata. Kahjuks lükka ta mind jõuga kõigi nende asjade poole, mis eksitavad ja hävitavad minu hing. Esimeses Moosese raamatus on öeldud (8:21), et „inimese südame mõtlemised on kurjad ta lapsepõlvest peale” ja evangeelist Matteus täpsustab (15:19), et „südamest lähtub kurje mõtted, mõrvamist, abielurikumist, hooramist, vargust, valetunnistust,

pühadusestotust”. Just sellepäras pean enast täielikult väsitama, et teda puastada, nagu kinnitab prohvet Taavet Jumalale: „Loo mulle, Jumal, puhas süda, ja uuenda mu seesi siiras vaim!” (Ps 50/51, 12).

Viimaks, see haige on minu enda keha, kes ei ole kunagi ühesuguses sarnases seisukorras. Mõnikord ihaldab ta süüa, mõnikord ta paastub. Mõnikord soovib ta puhata, mõnikord ta kamandab mind. Mõnikord nõuab ta hoolitsust, mõnikord jälle mitte, ja just sellepäras pean ma järgipidevalt tal silma peal hoidma ja teda teenima nii nagu ma saan, sest ta on mulle samamoodi vajalik nagu munale on koor vajalik.”

Pärast neid tarku sõnu ütles iguumen mungale teda õnnistades: „Kui kõik kätitsid nii nagu sina, mu poeg, kui kõik kasutaksid oma võimeid, et ohjeldada oma kirgesid, siis muutuks maa taevaks ja me oleksime kõik õnnelikud, rahul ja rahulikud.”

Selline ongi selle loo moraal: kust leida vajalikku aega selleks, et hoolitseda oma hingest eest, et olla vooruslik, et tunnistada oma usku, et hoolitseda hingest pääste eest. Kas me saaksime sellel paastuajal ja hiilgava ülestõusmise ootuses pingutada, et me vabaneksime oma kirgedest, et me saaksime Kristuse valguse poolt valituks?

Tõlgitud: „Tilegrafima.gr” 31.01.2018.

LÄKITUS EESTI VABARIIGI SAJANDA AASTAPÄEVA PUHUL

Armas Eestimaa rahvas!

On möödunud sajand ajast, mil Eestimaa Päästmise Komitee päevakäsu kohaselt hellsid kirikukellad ning pühakodades ja koolides loeti ette Eesti Maapäeva Vanemate Nõukogu „Manifest kõigile Eestimaa rahvastele” Eesti iseseisvaks demokraatlikus vabariigiks kuulutamise kohta. Aeg oli täis saanud. Sajandeid rahva südames püsivud unistus oli täitumas.

Kutsume üles austuses ja tänus meenutama ja meeles pidama Eesti iseseisvusele teed raja-nud isikuid, sündmusi ja olukordi, sest minevikku teadmata on tume ka tulevik. Seejuures ei tohi me unustada oma rahva kristlikke

juuri, mis ühendavad Eestit kogu Euroopa kultuuriga. „Kiri algab kirikust, rahvas algab raamatust,” on tõdenud Hando Runnel. Sellesse pärändisse kuuluvad eestikeelne Piibel ja lauluraamat, rahvakool ja vaimulik ärkamine teerajajana rahvuslikule ärkamisele, rahva teenimisele pühendunud vaimulikud juhid, nagu Eisen, Jannsen, Hurt, Reiman, Köpp, piiskop Platon ja teised eri uskkondade hingekarjased. Evangeelium andis julguse ja teadmise, et me ei ole „enam võõrad ja maja-lised, vaid pühade kaaskodanikud ja Jumala kodakondsed” (Ef 2:19). Meist oli saanud „riigirahvas” veel enne omariklust. President Lennart Meri sõnadega: „Meie kirik juhtis meid hingelisele ja vaimsele iseseisvusele. Ilma kirikuta poleks olnud Eesti Vabariiki, ilma Eesti Vabariigita ei oleks täna olnud Eesti rahvast.”

Kutsume üles kasutama seda vaimulikku pärandid, et lahendada targalt ja vastutustundega tänase Eesti probleeme. Peame suutma eristada asju, mis on meid kandnud senini ja viivad ka edasi ning mida apostel Paulus võtab kokku sõnadega „usk, lootus ja armatus”, asjadest, mis edasi ei vii, mille puuhul tuleb alustada otsekui nullist, seades silme

ette kõrged aated ja ideaalid. Pole paremat tagatist riigi ja rahva püsimiseks kui kõlbus: suutlikkus üksteist armastada ja austada, jäädä ausaks ja ustavaks töele, säilitada sirge selg ja identiteet, lasta alusväärtsed, nagu Jumal, perekond ja isamaa saada südametunnistuse kompassiks. Kas ei vaja me just sellist vaimulikku uuenemist, inimese vertikaalset mõõdet? Seades ajatute ideaalide ja igavese õndsuse asemel sihiks üksnes maise õnne ja materiaalsed hüved, on raske ühiskonna probleeme objektiivselt hinnata ja nendega toime tulla. Tähistades oma riigi suurjuubelit paastu ajal, on kohane meenutada, et kõige suuremaks inimõiguseks on meelepärandus. Vaimselt terve ühiskond on see, kus suudetakse oma vigu tunnistada, kahetseda, andeks paluda ja andestada. Ehk peaksime pidupäevade kõrval kehtestama ka ühe üldrahvaliku meeleteparanduspäeva – kasvõi tuhkapäeva näol?

Kutsume üles palvetama Eestimaa ja eesti rahva eest. Palve on aken tulevikku. Selle valguses näeme selgemini oma sihte ja ülesandeid. Palvega on pühitsetud meie rahvuslipp. Palvega on pühitsetud Vabadussõja mälestusmärgid. Palvega on pühitsetud meie ise-

seisvuse taastamine. Palvega on pühitsetud meie rahvuslike tähtpäevi. Palvega alustame Eesti Vabariigi uut aastasada. Armsad rahvuskaaslased ja kaasmaalased! Küsides, mis on Euroopa või Eesti hingeeks, võime ehk vastata, et selleks on salaside inimeste ja Jumala vahel – palvesild, mis meid ühendab. „Meie Isa, kes sa oled taevas ...” – need sõnad on kõlanud põlvvest põlve meie eelkäijate suus ja jäävad kõlama tulevikus. Palve juhatab aga Jumala sõna jurde – seal leidame vastuseid, seal jätkub hingetoitu. Seepärast on tulevikuülesanne jagada seda ka lastele ja lastelastele. See on ühiskeel, mis loob vaimse kogukonna, koguduse ja kiriku – iseseisvuse olulise tugsi-samba. Meie esivanemate pärand ja tulevased põlved kohustavad meid selleks. Õnnistagu meid selles Jumal! Õnnistagu ta meie rahvast ja riiki!

„Su üle Jumal valvaku
Ja võtka rohkest õnnista
Mis iial ette võtad sa,
Mu kallis isamaa!”
(Manifestist kõigile Eestimaa rahvastele)

Eesti Kirikute Nõukogu

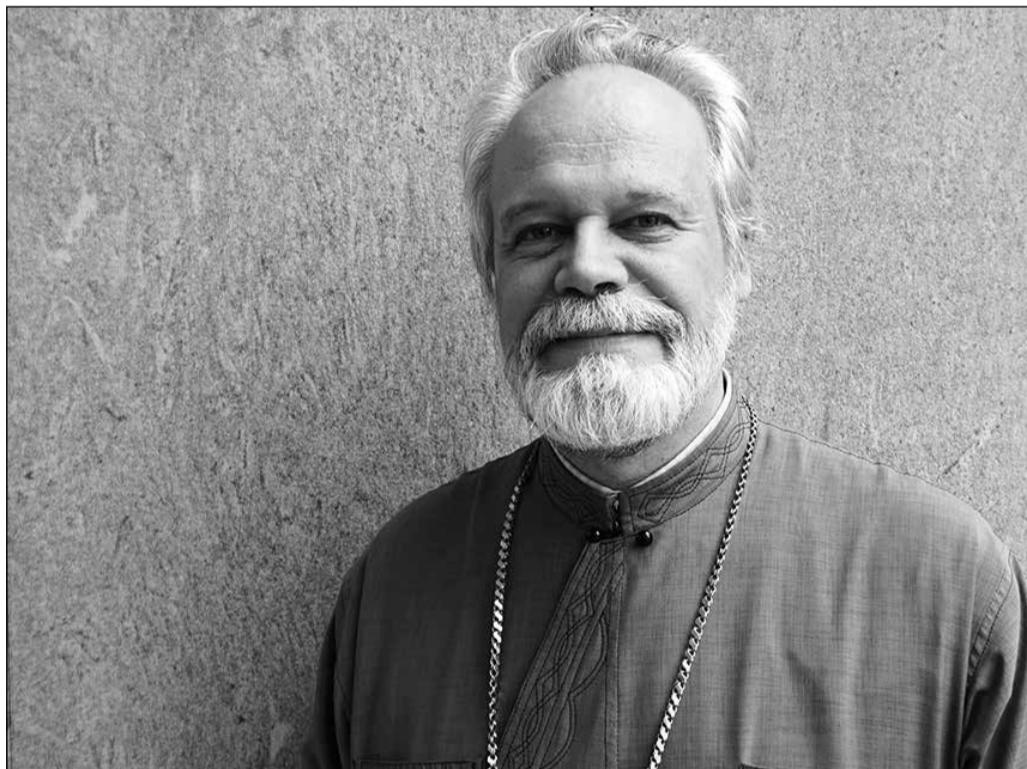

Foto: Erin Green/Tertio

EUROOPA KIRIKUTE KONVERENTSI EELSEISEV ÜLDKOGU

Preester Heikki Huttunen

Euroopa Kirikute Konverents (KEK) valmistub üldkoguks, mis peetakse 31. maist 6. juunini Novi Sadis Serbias. Üldkogu hindab organisatsiooni tegevust ja määrab kindlaks eesmärgid järgmiseks viieaastaseks perioodiks. Novi Sadi koguneb ligi 500 osavõtjat: kirikute delegaate, asjatundjaid, koostööpartnereid ja eri maade kirikute nõukogude esindajaid, noori abilisi ja mitmesuguseid töötajaid korraldustöödes.

Üldkogu teema on „Teie olete minu tunnistajad” („You Are My Witnesses”) kirjakoha järgi apostlite tegude raamatu 1. peatükist. Kristliku tunnistuse küsimus teeb muret mitmel Euroopa maal ja mitmesugustes oludes elavate kirikute esindajale. Kuidas peab riistiusk suhtuma riiki ja ühiskonda? Mida tähtendab muutumine enamusest vähemuseks või riigiusust üheks usutunnistuseks teiste seas? Kuidas võib sisserännanute kirik olla nähtav oma uuel kodumaal? Kuidas mõjutab uute kirikute ja usundite tulek Euroopasse ühiskonda ja kirikute seisundit? Kuidas vastata harimatu usulise pimeduse ja agressiivse usuvastasuse väljakutsetele?

KEK-i tegevust hinnatakse üldkogul kolmest eri vaatenurgast, mida kirjeldatakse kolme piiblist pärit sõnaga: tunnistus, õiglus ja külalislahuks. Neist vaatenurkadest lähtudes peetakse kolme koosolekupäeva põhietekanded ja nendega seostuvad vastusõnavõtud. Ka igapäevased hommikupalvused ja piiblitunnid, mida peetakse eri usutunnistuste pärimuse kohaselt, käsitlevad neid teemasid. Lisaks süvenevad osavõtjad töoseminaridel ja aruteludel valitud eriküsimustesse usuvaldusest bioetikani ja varjupaigataotlejatest teoloogiani.

Kolm peaesinejat ja vastajat on kustutud eri traditsioonidest: külalislahuksest köneleb Süüria ortodoksse kiriku patriarch Afrem ja vastab Kreeka evangeelse kiriku president Meletis Meletiadis. Õiglust käsitleb oikumeenilise noorsooliikumise juhataja jurist Lisa Schneider Saksa evangeelset kirikust ja talle vastab anglikaani peapiiskop Bernard Nthahoturi Burundist. Tunnistusest köneleb Rootsli luteri kiriku peapiiskop Antje Jackelén ja tema kõne üle arutleb teoloogiliselt doktorant Tauri Tölt EAÖK-st.

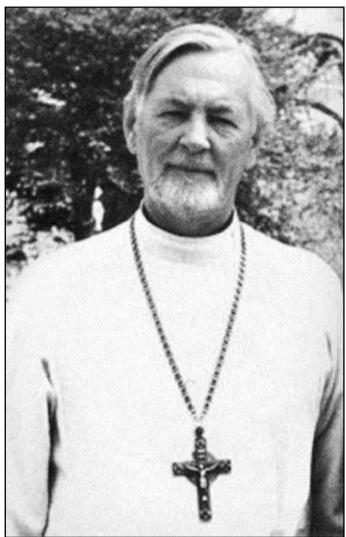
KEK andis kaks aastat tagasi välja raamatu „Mis on Euroopa tulevik?” („What Future for Europe?”). Selle põhjal on viimasel aastal korraldatud neli piirkondlikku arutelu. Neid on peetud Põhja- ja Baltimaade, Briti saarte, Lõuna-Euroopa ja idapoolse Keskk-Euroopa osakondades. Lisaks on kirikud, kirikute nõukogud, oikumeenilised ühendused ja teoloogilised õppeasutused saatnud sellele dokumentile oma kommentaare ning nii mõnelgi maal on peetud oma nõupidamisi. Euroopa tuleviku küsimust käsitletakse meie maailmajao eri piirkondade vaatenurgast ja arutelude põhjal on koostatud ühistekst, mis esitatakse üldkogule, samas kui kogu protsessist koostatakse raport.

Üheks üldkogu tippketeks on Euroopateemaline arutelu, millest võtavad osa Konstantinoopioli pühim oikumeeniline patriarch Bartolomeus, Canterbury peapiiskop Justin Welby, Saksa evangeelse kiriku välissuhete eest vastutav piiskop Petra Bosse-Hubern ning Euroopa komisjoni ase-esimees Frans Timmermans ja Euroopa parlamenti ase-esimees Mairead McGuinness.

Üldkogu võõrustavad Serbia kohalikud EKK liikmeskirikud. Õigeusu kiriku kõrval on nendeks luterlik, reformeeritud ja metodisti kirik. Novi Sad (ungari keeli Újvidék) on keskeuroopalik linn endise Austria-Ungari alal. See on mitmekultuurilise Vojvodina (ungari keeli Vajdaság) piirkonna pealinn, kus eri keeled ja rahvused ning kirikud elavad üksteise kõrval. Üldkogu korraldamine seal annab tunnistust kohalike kirikute koostööst, aga ka riigi- ja kohalike võimude huvist üle-euroopaliste sündmuste vastu. KEK üldkogu nähkse võimalusena näidata Serbia euroopalikku ja koostööalist palet.

Novi Sad tähendab „uus istandik”. Seal algab uus ajajärv Euroopa Kirikute Konverentsi elus. Üle saja liikmeskirikuga organisatsioon, milles on koos anglikaanid, õigeusulised ja protestandid, on viinud läbi suure uuenduse oma juhtimise lihtsamaks muutmisel. Nüüd on aeg koondada tähelepanu oikumeenilise töö suunale ja sisule. Küsimus on selles, kas KEK tunneb ära oma liikmeskonna ja keskkonna väljakutset ning kas ta oskab tänapäeva Euroopas edasi viia evangeeliumi tunnistust, õiglust ja külalislahkust.

Eestist võtavad Novi Sadi üldkogust osa kõrgestipühitsetud metropoliit Stefanus ja Tauri Tölt EAÖK-st, Anne Burghardt EELK-st, Helle Liht EEKBL-st ja Ruudi Leinus EKN-st.

PAASTU KESKPAIK – PÜHA RIST

Aleksander Schmemann

Paastu kolmandat pühapäeva kutsutakse ristikummardamise pühapäevaks. Selle päeva koguöisel jumalateenistusel pärast suurt austamislaulu tuukse rist pidulikult keset kirikut, kuhu ta jäab terveks nädalaks ja kus teda iga teenistuse lõpul kummardatakse. Väärib tähelepanu, et risti teema, mis valitseb selle pühapäeva lauludes, ei rõhuta mitte kannatust, vaid võitu ja rõõmu. Liati on pühapäeva kaanoni irmosed paasakaanonist ja kogu kaanon sarnaneb sellele.

Kõige selle tähendus on selge. Me oleme paastu keskpaigas. Kui ihulik ja vaimulik püüdlemine on kindlalt käsite vötetud ja see on olnud püsiv, hakkab tunda andma, et koorem läheb üha raskemaks ja meie väsimus üha kasvab. Me vajame abi ja julgustust. Teisalt, kui me selle väsimuse ära kannatame ja jõuame siamaani mäkke ronida, hakkame siit nägema oma palverännaku sihti ja ülestõusmispüha valguskiired juba paistavad. Suur paast on meie enese-ristilöömine ja meie viis, ehkki piiratud, viia ellu Kristuse käsku, milles kuuleme selle pühapäeva evan-

geeliumist: „Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist ja järgnagu mulle” (Mk 8: 34). Kuid me ei saa oma risti võtta ega Kristuse järgi käia, kui meil pole Tema risti, mille Ta võttis kanda meie päästmiseks. Tema rist annab teistele mitte üksnes eesmärgi, vaid ka jõu. Seda selgitatakse ristipühapäeva sinaksaris¹:

„Tänasel päeval, paastu kolmandamal pühapäeval, peame aulise ja eluandja risti kummardamise püha järgmisel pöhjusel. Esiteks, et neljakümne päevase paastu abil ka meie oleme mingis mõttes risti löödud, kuna kired meid suretavad ja meie meel läheb kibedaks kurvastusest ja langemistest, tuuakse meie silme ette auline ja eluandja rist, et ta meid otsekui värskendaks ja kinnitaks, tuletaks meelde meie Issanda Jeesuse Kristuse kannatusi ja meid lohutaks... Või nagu need, kes pikka ja rasket teed käies väsivad, leides varjulise puu, istuvad natukeseks selle alla maha ja puhkavad ning otsekui noorenedes ülejäänud teekonna lõpuni käivad, nõnda on nüüd paastu aja raske tee peal ja vaevanägemises tee keskpaika pühad isad eluandja risti istutanud, mis annab meile kergendust ja värskendust, tehes väsinud edaspidiseks vaevanägemiseks vahvaks ja kergeks. Või nagu kuninga saabumisel kantakse ees lippe ja valitsuskeppe ning siis tuleb ta ise, rõõmustades võidu üle koos alamatega, nõnda ka meie Issand Jeesus Kristus, kes varsti näitab võitu surma üle ja on ülestõusmispäeval auga tulemas, on saatnud ette oma valitsuskepi, oma kuningriigi tähe, eluandja risti. Niiviisi täidab Ta meid suure rõõmuga ja annab rohket kosutust ja valmistab meid ette peagi ka ennast kui kuningat vastu võtma ja kiites hõiskama Temale, auhiilguses tulevale Võitjale. Seda tehakse just neljakümne päevase paastu keskajal sellepäärast, et püha paast on Maara mõru allika sarnane, rõhutud südame ning paastuvava ja kurvastust pärast... Aga Kristus lohutab meid, kes körbes oleme, seni kui Ta viib meid oma ülestõusmisse läbi vaimulikku Jeruualemma... Risti kutsutakse elupuiks ja seesama ongi, aga elu puu oli Eedeni paradiisiaia keskpaika istutatud. Seepärast istutasid

ka Jumalast juhatatud isad vastavalt ristipuu püha neljakümne päevase paastu keskpaika, tuletades ühtlasi meeble ka Aadama ahnust, aga ka tema ülesavitamist ristipuu läbi, sest sellest osa võttes ei sure meie enam, vaid saame elu osaliseks”.

Niiviisi värskendust ja kinnitust saanuna astume nüüd suure paastu teise poolde. Veel nädal, ja neljandal pühapäeval kuuleme: „Inimese Poeg antakse ära inimeste kätte ja nemad tapavad teda ära; ja kui tema on ära tapetud, siis töuseb ta kolmandamal päeval üles” (Mk 9:31). Raskuspunkt läheb nüüd meie, meie patukahetsuse ja püüdlemise pealt üle nendele sündmustele, mis juhuvad „meie ja meie lunastamise pärast”.

„Paastu keskmise aja oleme nüüd mööda saatnud, näidakem siis tõesti Jumalast juhatud elu algust, ja püüdkem südamliku hoolega oma elutee heade tegudes lõpuni käia, et meie igavest rõõmu maitsma saaksime” (4. paastupühapäeva öhtuteenistuse stihhiira).

„Oh Issand, kes Sa andsid meile selle päeva ligi jõuda, lase oma sulaseid Sinu armu läbi ka Laatsaruse kardetavat surnust ülestõusmist ja juba ette ka heledalt hiilgavat püha nädalat näha saada, ja nõnda paastuteekonna otsani jõuda” (5. nädala esmaspäeva hommikuteenistuse katesmalaul).

Viienda nädala hommikuteenistuses kuuleme veel korra püha Kreeta Andreease suurt kaanonit, seekord aga tervikuna. Kui paastu alguses oli see kaanon otsekui uks, mille kaudu meid juhitati meebleparandusele, siis paastu lõpus on see „kokkuvõte” patukahetsusest ja selle täitmisenist. Kui me alguses teda ainult kuulsime, siis nüüd on selle sõnad saanud loodetavasti meie oma sõnadeks, kaebuseks, meie lootuseks ja patukahetsuseks ning ka

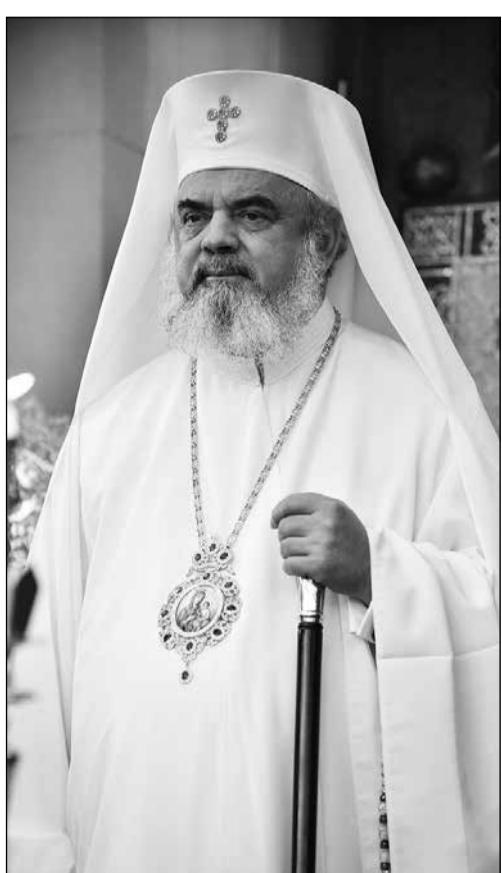
Isa Aleksander Schmemann, tema abikaasa Julian ja Aleksandr Solzhenitsyn, Vermont 1978.

meie oma paastupüüdlemise hinnanguks: kui kaugele me oleme jõudnud meebleparanduse teel? Varsti jõuab kõik see, mis meid puudutab, lõpule. Käigem siis jüngrite järel, kui nad on minemas teel üles Jeruualemma ja Jeesus käimas nende ees ning kui Ta ütleb neile: „Vaata, me läheme üles Jeruualemma ja Inimese Poeg antakse ülempreestrite ja kirjatundjate kätte ning need mõistavad ta surma ja annavad paganate kätte ning need teotavad teda ja sülitavad ta peale ja piitsutavad teda ja tapavad ta ära ning kolme päeva pärast töuseb ta üles” (Mk 10:32-34).

See on viienda pühapäeva evangeelium. Paastuteenistuste ilme muutub. Kui paastu algupool oli püüdlemise eesmärgiks meie enda puhestamine, siis nüüd antakse meile mõista, et see puhestamine pole eesmärk omaette, vaid peab meid juhtima risti ja ülestõusmise saladuste tunnetamisele, mõistmisele ja omaksvõtmisele. Meie püüdlemise eesmärk ilmneb, kui me nüüd võtame osa salasusest, mida me olime harjunud pidama enesestmõistetavaks, kuid mille olime lihtsalt unustanud. Ja kui me läheme Jeesuse järel üles Jeruualemma koos Tema jüngritega, oleme „imestuses ja kardame”.

Aleksander Schmemanni raamatust „Suur paast”.

Viide ¹: Püha või kirikliku mälestuspäeva sisu selletav jutustus või päeva pühaku(te) elulugu.

RUMEEENIA PATRIARHI TAANI ELI ÜKSTEIST SOOVITUST PAASTUAJAKS:

Õigeusklike jaoks hakkas paast sel aastal 19. veebruaril ja lõpeb 7. aprillil. Tema Pühadus Rumeenia Patriarh Taaniel avaldas selleks perioodiks järgmised soovitused:

- 1) Me ei paastu selleks, et inimesed meid näeksid ja kiidaksid, vaid me paastume selleks, et olla Jumalale nii lähedal kui võimalik.
- 2) Me paastume selle pärast, et me armastame Jumalat rohkem kui asju, mida me tarbime.
- 3) Hea on alustada paastuaega andeksmisega. Mitte keegi ei saa paastu alustada ilma andeks andmata, sest paast on vaimulik võitlus pattudest puhestumiseks ja hinge valgustamiseks.

- 4) Paast toetab uskliku palvet, kes peab oma sidet Jumalaga oma elu keskmeks, hinge toiduks ja valguseks.
- 5) Töeline paast pole üksnes loobumine loomest toidust, vaid ka hoidumine aine lisest kadedusest ja soovist teiste üle isekalt valitseda.
- 6) Kui kätituda Jumalale meebleparaselt, siis paast muudab paastuja valguseks teiste seas ning Jumala auhiilguse valitud astjaks.
- 7) Paast ei ole ainult aineline, vaid ka vaimne, see tähendab silmade, suu ja südame paast.
- 8) Paast on vaimne seisund, kus paastuja andi ja ohverdust hinnatakse vastavalt igaühe võimekusel.
- 9) Paastuajal vähenevad ainelise toidu kogused ja suureneb vaimutoigu hulk.
- 10) Paast toetab palvetamist, sest paast ilma palveta ei ole vaimulik pingutus.
- 11) Paast taltsutab isekaid kirgi, valgustab meelt, muudab suhtumist ja kätumist teistesesse inimestesse ja loodusesse ning seob selle kõik Jumala valguse ja armuga.

PALMIPUUDEPÜHA. ISSANDA JERUUSALEMMA MINEMINE

Betaania pisarad on kuivanud, surma varjud hajunud. Ülestõusmisse valgus on maailmale koitnud. Sellest hoolimata, õigemini just selle pärast, on mieleolu enam kui iseäralik. Kristus istub ühes lauas mehega, kelle Ta on surnust üles äratanud. Eile lebas Laatsarus veel neljat päeva surnuna hauas, ihu juba mädanemas. Täna istub ta juba söömaajal koos Kristusega!

Surma tunda saanud, ellu äratatud inime ja surma üle valitsev Eluvürst istuvad üksteise vastas. Laatsarus ootab Kristuse kuningriigi tulemist; Kristus ootab hetke, mil ta astub sinna, kus Laatsarus oli olnud. Nende pilgud kohtuvad. Kui need korra surnud inimese silmad vaatavad Eluandjat, pole palju sõnu tarvis. Igaüks, kel on vähegi sise-mist tundlikkust, saab aru, et toimub midagi täiesti ainulaadset.

Kui aga vaadata maist tegelikkust, on kõik täiesti tavalline. Laud on nagu laud ikka, toit sellel tavalline Lähis-Ida toit. Me võime endalt küsida: Kui meie istuksime selles lauas, mida me märkaksime? Idamaiseid roogasid? Või seda, milliseid pilke vahetavad Laatsarus ja Kristus?

See õpetab meile veelkord, milline on õige paastumine ja millisesse hingeseisundisse peaks suur paast meid viima. Kui inimese vaatevälja on ilmunud midagi suurt, ei pea ta keskenduma enam sellele, kas ta sööb seda või teist või on hoopis söömata. Tema hing täidavad tähtsamad asjad kui see, mida ta sööb või ei söö.

Betaania söömaajal oli sündimas midagi suuremat ja tähtsat kui kunagi varem. Seal lauas söödi tavalist rooga, aga samal ajal oldi suundumas millegi poole, mis rahuldab inimese igavest igatsust. Siin söödi veel maist leiba, aga peagi osutub üks sööjatest ise Eluleivaks.

Evangeeliumi kangelane, Maarja-nimeline naine, teeb midagi, mis jäab igavesti kestma. Ta võtab pudeli ehtsat kallist nardioli, pölvitab Jeesuse ette ja kallab öli Tema jalgele. See, mida Maarja tegi, oli selle tulemus, mida ta oli näinud Jeesust vaadates. Maarja lasi armastusel end haarata ja tegi enamat, kui oleks ehk mõistlik olnud. Ja kogu maailm ülistab teda täänini.

Maarja polnud õppinud teoloogiat ega tundnud õpetuslikke üksikasju, aga ta oli tõeline teoloog, sest ta tundis Jumalat. Johannes Kuldsuu sõnul „Maarja astus Jeesuse nagu Jumala ette“. Vaevalt ta isegi otsest teadis, et puudutab Jumala jalgu, aga ta toimis nii, nagu oleks teadnud. Tema arusaamine oli sügavam, kui ta ise arugi sai: ta tundis Kristuses ära midagi sellist, mida ei osanud teistele seletada. Just selline on armastus. Armastus näeb Jumalat ja Tema maailma seal, kus teised näevad ainult mateeriat. Ja armastus annab seda, mis tal on, enam, kui oleks mõistlik.

Pärast Maarja tegu on evangeeliumiloos juttu ühest teisestki armastusest. Ka see on kirglik

armastus: armastus selle maailma, armastus raha vastu. Juudas oli väliselt apostlite hulgast, aga seesmiselt oli ta juba jumalat vanhanud. Juuda eesmärk polnud tema enda arust midagi iseäranis halba; vastupidi, see tundus väga mõistlik. Temagi tegutses oma armastuse tingimustel ja sellest pimestatuna, suutmata näha midagi muud. Selline on armastus, mis on suunatud rahale, maisele võimule, kasule, börsikurssidele... Juudas läks hukka, aga tema mõtted elavad edasi. Tema loogika on endiselt meie seas tugev ja proovib meid juhtida.

Me oleme Jumala loodud ja seepärast on meis igal juhul palju igatsust ja armastust. Meie kutsumus inimesena täitub paremini, kui me suuname oma igatsuse ja armastuse üksteisele ja Jumalale, mitte rahale või võimule. Nii armastame viisil, mis on meie loomusele kohane.

Pärast söömaaga on Kristusel aeg minna Jeruusalemma. Samal ajal astub Ta oma elu viimasesse järku. Kolm pikka aastat oli Kristus väljendanud oma armastust inimeste vastu kõneldes ja tegutsedes, õpetades ja tervendades, ravides hinge sõnade ning ihusid vägevate tegudega. Olles üles näidanud armastust väes, läheb Ta nüüd näitama üles armastust veelgi vägevamal kombel.

Kas võib olla midagi suuremat kui suures väes ilmnev armastus? See on küsimus, mille ees muud usundid vaikivad. Kristlastena võime aga vastata jaatavalta – selleks on armastus, mis ilmneb nõtruses. Jumala vaatenurgast on see suurem kui miski muu.

See Kristuse armastus, mis ilmnnes vägevate tegudena, tegi küll head mitmele haigele ja elustas paljude hingi – mõneks ajaks. Aga see Kristuse armastus, mis ilmnnes nõtruses, töi pääsemise kogu inimkonnale ja tõstis meid kõiki maa pealt taevasse. Palmipuudepühak hakkab Tema vägevate tegude aeg lõpule joudma. Näidates üles armastust ühe ja teise inimese vastu läheb Kristus nüüd näitama üles armastust kogu inimsoo vastu.

Rahvas on elevuses Laatsaruse pärast, ootab veel suuremaid imetähti. Aga Kristuse vaateväljal on midagi imetähtedest suuremat. Ta peab minema Jeruusalemma, Jumala linna. Ei sobi, et prohvet sureks mujal kui Jeruusalemmas. Tal seisab ees täiesti nõrgaks osutumine, teise palge pööramine lööjatele, kannatus ja surm – kõik see, millele Kogudus suurel nädalal kaasa elab.

Nõnda läheb Jeesus Betaaniast Jeruusalemma poole, et viia täide inimkonna päästmise töö. Jumala Isa Sõna, igavene Poeg, kelle au järg on taevas ja jalgealune järi maa, kõnnib maa peal Taaveti linna poole. Missugune vanker oleks vääriline kandma kõigi Kuningat, keda taevas kannavad keerubid? Taevas kannavad Teda inglid, Jeruusalemma saabub Ta aga eesli seljas. Jeruusalemmas on küll säravaid tõldu, aga need jäävad oma kuuri; on uhkeid ratsusid, aga need jäävad oma talli. Töllad seisavad tühjalt, sest eesel valiti kandma kõigi Kuningat Jumala linna.

Kui kuningas saabub linna, tuleb teda kuninglikult vastu võtta. Ta jalge alla tuleb panna vaibad, talle peavad kõlama kiidu- ja

rõõmuhäaled, lehvima autähed. Nõnda annavadki mehed oma kuued, naised kiituse, lapsed oma häale, puud oma oksi. Juutide Messias tuleb oma tööd lõpule viima! Kuninga tee on täis seda, mida loodu võib oma Issandale anda. Maa ühineb hosiannaga, mida ingliteväed taevas laulavad, inimesed siin all ülistavad Seda, keda kõrges kummardatakse.

„Ole rõõmus ja hõiska, sa Siioni linn ja ehi end rõõmuga, Jumala Kogudus! Vaata, sinu Kuningas tuli õiguses, emaeesli sälvi seljas istudes.“ Kuningas saabub oma linna tagasioidlikult kehva ratsu seljas ja just selles on Tema au. Lihakssanud Sõna au ei ole võimu hiilguses, vaid väikestes inimestes, kes hüplevad Tema ümber ja ees, hüüdes: „Hosianna kõrges! Õnnistatud on see, kes tuleb Issanda nimel!“

On juhtumas midagi suurt ja enneolematut. Judiusu täideminik on käte jõudmas, kõigi usundite igatsus täitumas. Midagi on aga valesti. Kus on kirjatundjad? Kus on vagad usumehed? Nad pole sugugi tänavate ääres rõõmustamas Laatsaruse surnust ärataja saabumise üle. Pikaajaline ind usu nimel osutub äkki tühiseks. Seaduse ülitäpsest tätmisest pole kasu, kui kogu maailma Issand on tänaval eesli seljas.

Siioni Issand ja kõigi Kuningas on Taaveti linnas, aga just need, kes peaksid esiti näema, ei näe. Nad hoiaavad oma usku hästi, see on kõik paberl peal, läbi mõeldud, aga sellest, mis toimub tolmustel tänavatel, nad aru ei saa. Neil oli ülevaid mõtteid Jumalast, aga Jumal polnud nende ülevates mõtetes. Jumal oli eesli seljas.

Seadusetundjad uurisid kirju, samal ajal kui see, kellest kirjad tunnistust annavad, oli sealsamas tänaval. Olnuks aeg raamatud kindni panna, joosta tänavale ja rõõmust hüpata. Seevastu nad hoopis vihastavad sündinud kära pärast. Vanemad jätabavad ülistuse enesele, aga lapsed ei ole vait. Seadusetundjad põlgavad Seaduse Issandat, aga tundmatud lapsed ülistavad Iisraeli kuningat. Nõnda õnnistavad rikkumata huuled ja puhtad südamed au Issandat. Lapsed jumaldavad Teda maa peal, taevas ülistavad Teda inglkoorid. Palmioksad lehvivad maa peal Selle auks, kelle ees taevas lehvivad seeravite tiivid.

Okste lehvitamine oli tol ajal üldine võidumärk. Kui väeujuht tuli sõjast võitjana tagasi, käis rahvas tema ees, kandes käes palmioksi võidu tühiseks. Sellepärast oligi rahva ülematele valus kuulda, kuidas Jeesust võeti pidulikult vastu nagu kangelast ja kuulutati kuningaks. Tegelikult poleks maapealne kuningavõim olnud kõigi Kuningale mingi suur asi. Maa peal vaieldi, kas Teda võiks kutsuda juutide kuningaks, aga taevas kuulasid Tema käksu inglite väehulgad.

Kõige sellega õpetab evangeelium meile Jumala väärustumailma. Ta sööb vaeses alevis, laseb patusel naisel oma jalgu võida, laseb vallatutel lastel rõõmust hõisata. Talle pakuvad huvi tavalised inimesed ja Ta liigub nende seas, samas kui õpetatud ja võimulolid ja vaatavad kõrvalt. Valitseja tuleb pühasse linna, aga mitte valitsema, vaid kannatama.

Nõnda läheb täide prohvetikuulutus, mille Sakaria oli välja öelnud pool tuhat aastat va-

rem: „Vaata, sulle tuleb sinu kuningas, õiglane ja aitaja. Tema on alandlik ja soidab eesli seljas, emaeesli sälvi seljas.“ (Sk 9:9). Miks valis Jumal juba muistsel ajal just eesli? On ju olemas palju kaunemaid, tugevamaid ja väärikamaid loomi. Juudamaal oli sel ajal koguni lõvisid – aga lõvid mudugi ei lase kellelegi enda seljas ratsutada.

Midagi sarnast on ka kirikuelus. Tihtipeale jäävad need, kes oleksid kõige sobilikumad, kiriku ametitesse valimata, sest nad ei ole nõus vastutust vältma. Need, kellest saaksid parimad mungad-nunnad, ei tule kloostrisse kuuletujaks; need, kellest saaksid parimad preestrid, lähevad muulle alale. Siis peab keegi muu vältma nende koha ja tegema nende töö. Nii peab Kristus kasutama eesleid ja alati, kui kohtame eesleid, on hea meeles pidada, et just eesel valiti Kristust seljas kandma. Sellepärast ei maksa ka toriseda kirikuteenrite nõrkuste üle. Targem on küsida endalt: Mida võksin mina teha kiriku heaks?

Kirikuisadel on aga teisigi seletusi, miks Jumal valis just eesli. Gaza Dorotei sõnade järgi kujutab eesli seljas ratsutamine inimese viimist algupärasesse olukorda. Pattulangemisega on hing kaotanud oma selge arusaamise ja muutunud ostekui mõistuseta loomaks. „Kristus istub eesli seljas, et muuta hing Jumala kujuks ja heita see oma jumalikkuse alla,“ ütleb püha Dorotei. Kogu Kristuse elu inimesena tähen-dab jumaliku elu toomist inimestele.

Teise tõlgenduse järgi kujutab eesel paganarahvaid. Taltsutamata eeslivarss on juudi seaduse järgi roojane loom. Nõnda kujutab Kristuse istumine eesli selga meie kõigi taltsutamist ning kuulekust evangeeliumile ja Kristusele. Tema riik pole siit maailmast ja seepärast on Tema võidurongkäik maiste rongkäikudega vörreldest tagasioidlik ja ettekavatsema, ometi Püha Vaimu innustatud. Kirik näeb Kristust sellisena, nagu Ta on, tuleva maailma igavese Kuningana, nagu Teda ka vastu võeti.

Aga kas lapsed said aru, mida nad teevad? Kas ei oodanud palmiokste lehvitajad pigem kangelast, kes vabastaks nad roomlaste alt? Ja kas polnud enamjagu inimesi väljas vaid lõbu pärast?

Igal ajal on oma aeg ja igast asjast arusaamiseks on oma aeg. Kui apostlid läksid koos Jeesusega püha linna poole, olid sündmused nende jaoks lihtsalt üks möll. Alles hiljem said nad aru, et prohvetite ennustused olid täitunud ja maailma ajalugu teinud põörde. Nende asjade seletamiseks kulus aastasadu.

Need, kes muiste lehvitasid Kristuse auks Jeruusalemma tänavatel palmioksi, ei teadnud kõike usust ega tundnud õpetuse ja ajaloo igat tahku. Keegi polnud täiesti kursis sellega, mis toimub. Aga lihtsaid oksi lehvitudes tegid nad inglite tööd ja taevas on neil kohal seeravite kõrval.

Meilegi avaneb palmipuudepüha sündmuste tähindus vaid pikkamööda. Ja küsimus pole ainult asjade mõistmises ja omandamises. Aasta-aastalt toob kirik meieni Issanda Jeruusalemma-minemise ennekõike selleks, et ka meie võiksime saada neist sündmustest osa. See toimub üheskoos ja üks, sündmu-si jumalateenistusel tähistades ja nendega

oma mõtetes samastudes. Kreeta püha Andreas kutsub meid minema Kristusele vastu ja kohtama Teda Õlimäel. „Jookskem Tema seltsi, kui Ta tõttab vastu kannatustele. Tehkem nagu need, kes Teda tookord kohtasid. Ärgem katkem Tema teed riite ega õlipuuja palmiokstega, vaid tehkem kõik, et austada Teda, olles alandlikud ja püüdes elada Tema tahtmise järgi.” Nii toimub olemuslik ühinenine Jumala eluloova väega. Nõnda elab meie sees Jumal, keda miski ei või piirata.

Kreeta Andreas ütleb ka: „Ärme laota Tema jalge ette mitte riideid ega oksi, mis toovad

silmile hetkeks rõõmu ja siis närtivad, vaid iseendid, riietudes Tema armuga või pigem Tema enesega.” Surma võitja väärib enamat kui oksi: Tema töeline vóiduauhind oleme meie, keda Ta on lunastanud ja toonud oma kuningriiki. Seepärast on püha Andreease sõnade järgi kõik Kristusesse ristitud ise need riided, mida Issanda ette laotatakse.

Ka Gaza Dorotei kutsub meid üles minema vaimus Issandale vastu ja tertitama Teda palmi- ja õlipuuokstega. „Laskem Tal istuda eesli selga ja tulgem koos Temaga pühasse linna.” Palmioks on vóidumärk, õlipuuoks aga kuju-

tab halastust ja kaastunnet. Dorotei sõnade järgi oli kombeks, et kui kedagi oli kurjasti solvatus ja kui see tahtis pääseda mõne võimumehe jutule, kes võiks solvajat karistada, tuli ta selle juurde õlipuuoksaga, märgiks, et see teda kuulaks ja aitaks. Samamoodi on kristlased kutsutud minema vastu Issandale Kristusele kui võitjale ja halastajale. „Palugem Teda nii, et me võidame Tema abiga ja võime kanda vóidutähti. Mitte ainult selle vóidu tähti, mida Tema on meie heaks saanud, vaid ka selle vóidu tähti, mille meie oleme saanud Tema kaudu kõigi pühade eestkoste abil,” kuulutab püha Dorotei.

Nõnda on meil täna hea olla Jeruusalemma tänavatel ja tõsta palmioksi oma Kuninga ja Valitseja ees. Meile pakutakse kõige paremat osa Eluandja lauas. Meile pakutakse koos Laatsarusega elu paradiisis, mille kõrval kahvatub maise nardisalvi lõhn. Kõige selle osaduse märgiks önnistab kirik palmipuude-pühal pajuoksi. Kandes neid, ütelgem kogu hingest ja kogu meelest: Önnistatud on see, kes tuleb Issanda nimel!

Tõlgitud raamatust: Munkki Serafim „Tie ylösousemukseen. Suuren paaston ja pääsiäisen sanoma”.

JEESUS KRISTUS KETSEMANIS

Kirikuisade mõtteid

Kristus läks Ketsemani aeda. See paik on nagu muistne paradiis, siin otsekui võeti kokku kõik maailma kohad ja siin algas inimsoo naasmine muistsesse oolekusse. Sest inimkonna hädad algasid paradiisis, samas kui Kristuse kannatused, mis vabastasid meid kõigest vanal ajal juhtunud halvast, algasid siin aias (Aleksandria Kirill).

Kui meie Issand palus: „Kui see on vóimalik, siis mingu see karikas minut mööda!”, näitas Ta oma inimloomuse tegelikkust. Aga kui ta

lisas: „Ometi mitte nõnda, kuidas mina tahan, vaid kuidas sina tahad!”, näitas Ta oma sisemist jõudu ja enesevalitsust. See öpetab meid järgima Jumalat, isegi kui loomus kisub meid tagasi. Seda, et Ta on tõesti nii Jumal kui ka inimene, ei näidanud Ta aga ainult sõnadega „Ta sai inimeseks ja suri”, seda näitab ka see, kuidas Ta palvetas Ketsemanis (Johannes Kuldsuu).

Palve, „Kui see on vóimalik, siis mingu see karikas minut mööda!” sünnib nõrkusest, palve „Ometi mitte nõnda, kuidas mina tahan, vaid kuidas sina tahad!” aga tugevusest. Inimloomuse poolest tahtis Ta esimest, valis aga ise teise. Isaga vördsena teadis Poeg, et Jumalale on kõik vóimalik, ometi laskus Ta maailma, et vóotta isegi vastu tahtmist rist enda peale ja kannatada ka sisemist piina vastakate tunnede pärast. Madalam tahe andis järele kõrgemale ja see näitab, et hirmunud inimene vóib küll paluda, aga jumalik Önnistegija ei pruugi palvet täita. „Me ju ei tea, kuidas palvetada nõnda, nagu peab,” (Rm 8:26) ja meile tuleb kasukski, et suuremat osa meie palvetest ei täideta. Jumal, kes on hea ja õiglane, on meile armuline seeläbi, et keelab meile kahjulikke asju, ehkki me neid palume (Leo Suur).

Kas Kristuse kannatus polnud siis vabatahtlik? Kas Tema vajadus kannatada ja nende ägedus, kes Tema vastu kurja nõu pidasid, olid Tema tahtest tugevamad? Me ütleme ei. Ta läks kannatama, sest Jumal Isa tahtis seda. Ta ei ihaldanud kannatust ja häbi, kuid oli nõus kannatama, et maad päästa. Jumal Isa tahtis seda omas headuses ja inimarmastuses. „Nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.” (Jh 3:16). Kristus ei tahtnud

kannatada, aga Ta kuulas Isa sõna surmani, pealegi ristisurmani (Aleksandria Kirill).

Kristus palus karika äravõtmist, sest Ta oli tõesti enesele vótnud meie madala seisuse. Kui Tema surmatund ligines, pidi kõik lihaga seotu tädetud saama. Surmahirm tungis Temasse, mis näitab, et ta on ka Aadama poeg, kelle üle surm valitseb (Süüria Efrem).

Kui Kristus ütleb Juudale: „Mida teed, tee ruttu!”, siis andis Ta loa enda reetmiseks. Temal, kes oleks vóinud kutsuda oma vaenlaste vastu appi kaksteist leegioni ingleid (Mt 26:53), oleks veel lihtsam olnud teha tühjaks ühe inimese salanõu. Hiljem ütleb Ta ka Pilatusele: „Sinul ei oleks mingit meelevalda minu üle, kui see poleks sulle antud ülalt.” (Jh 19:11). Nii annab Ta loa tegutseda enese vastu. Juudas saadab korda selle, mille ta on juba tahtega ära teinud (Poitiers' Hilaari).

Oma tegudega noomib Kristus seda tänamatuust, millega Ta reedeti. Ehkki Ta oli Jumala Poeg, sai Ta meie pärast inimese pojaks. Ta otsekui ütleks: „Teie, tänamatute ja äraandjate pärast vótsin ma enese peale inimloomuse.” Oh Juuda silmakirjalikkust! Juba ainuüksi Issanda küsimus paljastab selle: „Juudas, kas sa annad Inimese Poja suudlusega ära?” (Lk 22:47). Teisisõnu: „Kas sa haavad armastusetötusega, valad verd sôprusemärgiga, tood surma rahu abinõuga? Kas sina, sula-ne, annad ära oma isanda; sina, õpilane, oma õpetaja; sina, valitu, oma looja?” Õigesti on öeldud: „Sôbra lõögid on mõeldud siiralt, aga vihamehe suudlused on võltsid.” (Öp 27:6) (Milano Ambroosi).

Üks Kristuse järelkäijatest küsis: „Issand, kas me löome nüüd mõõgaga sekka?” (Lk 22:49).

Aga Tema keelas seda, parandas inimese, kel-le kõrva Peetrus oli maha raiunud ja noomis Peetrust nõnda, et see järele andis. „Kõik, kes mõõga tõmbavad, mõõga läbi hukkuvad! Kas sa arvad, et ma ei või oma Isa paluda ja ta saadaks mu käsutusse praegu rohkem kui kaks-teist leegioni ingleid? Aga kuidas siis saaksid täide minna kirjad, et see nõnda peab sundima?” (Mt 26:52-54). Nende sõnadega rahustas Ta nende raevu pühakirjale toetudes. Ta palus, et jüngrid vótsid rahulikult vastu kõik, mis Temaga toimub, sest see on Jumala tahe. Tema vastus on kahesugune: Ta võib pöörduda Isa poole, kui tahab, ja suudab rahustada ka oma vihaste kaitsjate raevu (Johannes Kuldsuu).

Õndsad jüngrid, kes põlesid jumalikust armastusest, tõmbasid mõõgad, et kallaletungi-jaid tagasi lüüa. Aga Kristus ei lubanud seda, öeldes: „Pane oma mõõk tuppe.” Sellega andis ta meile märgi, kuidas Teda armastada, isegi kui innukuse tuli meis põleb. Ta ei taha, et me kasutaksime vaenlaste vastu mõõku, vaid hoopis armastust ja mõistlikkust. Önnistegija leevedab pühade apostlite tulisust. Nõnda annab Ta mõista, et Tema usu juhtidel pole kunagi vaja mõõka (Aleksandria Kirill).

„See on teie tund ja pimeduse meelevall.” (Lk 22:52). See tund on väga lühike ja piiratud aeg kalli ristisurma ja surnust ülestõusmise vahel. Pimedus on saatana nimi, sest tema on üleni öö ja pimedus. Õnnis Paulus ütleb, et „praeguse aja jumal on mõtted sõgestanud, nii et neile ei koida evangeeliumi valgus Kristuse kirkuses” (2Kr:4). Jumal andis saatanaale väe tõusta Kristuse vastu. Saatan aga kaevas sellega endale augu. Issand ju päästis oma kannatustega kõik, kes taeva all, ja tõusis üles kolmandal päeval, tallates surma kuningriigi jalge alla (Aleksandria Kirill).

KRISTUSE LASKUMINE SURMAVALDA

Siintoodud kirjutis on osa nn Nikodeemuse evangeeliumist ehk Pilatuse tegudest. Püha Justinus jt varased apoloogeedid mainivad neid kui Kristuse kannatusloo üht allikat, kuid meieni jõudnud sellenimelised teosed on selgelt hilisemad. Võib-olla on tegu kahe eri jutustusega, mis on V sajandil ühendatud. Raamjutustus räägib, kuidas juudi suurkohus (sanhedrin) leiab Jumalavastuvõtja Siimeoni ja mõned muud koos Kristusega üles tõusnud õiged. Need panevad kirja alltoodud loo.

„Kristuse laskumine surmavalda” ei ole muidugi pühakiri ega ka mingi püha päärimuse keskne tekst. See on üks varases kirikus ringelnud nn apokrüüfidest, mis aga erinevalt nii mõnestki (näiteks Tooma või Filippuse evangeelium) ei sisalda gnostilisi spekulatsioone, vaid ülestõusmisusuga liituvaid päärimusi koos nendest arendatud fantaasiatega. Seega kuulub ta ühte ritta näiteks Jaakobuse esievangeliumiga (protevangeliumiga), mis omakorda kirjeldab Jumalaema elu ja Jeesuse lasepöölve.

Samas pöhineb „Kristuse laskumine surmavalda” varastel traditsioonidel, mis ilmnevad ka ülestõusmisse (ehk surmavalda laskumise)

iikoont, kirikulauludes ja muus.

[---]

Issand Jeesus Kristus, maailma ülestõusmine ja elu, anna meile armu jutustada Sinu ülestõusmisenest ja imetegudest, mida Sa surmavallas tegid. Me olime siis surmavallas koos kõigiga, kes olid surnud maailma algusest peale. Keskköö aegu paistis sealses pimeduses äkki otsekui päävalgus, mis hiilgas ning valgustas meid kõiki ja me nägime üksteist. Ja meie isa Aabraham koos peavanemate ja prohvetitega said väga rõõmsaks ja ütlesid üksteisele: „See valgus paistab suurest valgusest.” Ja

prohvet Jesaja, kes oli ka seal, ütles: „See on Isa ja Poja ja Püha Vaimu valgus, millest ma veel eluajal ennustasin, öeldes: „Sebulonimaa ja Naftalimaa, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud.”” (Js 8:23).

Sis tuli meie sekka keegi kõrbe-erak ja peavane-mad küsisid: „Kes sa oled?” Tema vastas: „Mina olen Johannes, viimane prohvet. Ma tegin tasa-seks Jumala Poja teerajad. Ma kuulutasin rahvale meebleparandust pattude andeksandmiseks. Ja Jumala Poeg tuli minu juurde ja nähes Teda veel kaugelt, ütlesin ma rahvale: „Vaata, see on Jumala Tall, kes kannab ära maailma patu.” (Jh 1:29). Oma kätga ristisin ma Tema Jordani

jöes. Ma nägin otsekui tuvikesena Püha Vaimu Tema peale laskuvat ning kuulsin Jumal-Isa hääle ülevat: „See on minu armas poeg, kellest mul on heameel.” (Mt 3:17). Seepärast saatis Ta minu ka teie juurde, et ma kuulutaksin, et Jumala ainusündinud Poeg tuleb ka siia. Kes Temasse usub, pääseb, aga kes ei usu, on needuse osaline. Seepärast ütlen ma teile kõigile: kui te Teda näete, kummardage Teda, sest ainult nüüd on teil veel aega kahetseda, et te ütlal maailmas kummardasite ebajumalaid, ja kõiki patte, mida te tegite. Hiljem pole see enam võimalik.”

Kui Johannes nõnda õpetas surmavallas olijaid, kuulis seda ka kõigepealt loodud esiisa Aadam ja ütles oma pojale Setile: „Mu poeg Sett, ma tahan, et sa ütleksid inimsoo esivanematele ja prohvetitele, kuhu ma sinu saatsin, kui ma survoodile olin heitnud.” Ja Sett ütles: „Prohvetid ja peavanemad, kuulge mind! Kui mu isa, esiloodud Aadam oli heitnud survoodile, saatis ta minu paradiisi värvava ette Jumalat paluma, et Ta juhataks mind ingli abil halastuse puu juurde, kust ma saaksin öli, et oma isa võida, nii et ta saaks terveks oma haigusest. Nii ma ka tegin ja kui ma olin palvetanud, tuli Issanda ingel, kes ütles mulle: „Sett, mida sa palud? Kas sa palud oma isa haiguse pärast öli, mis parandab haigeid või puud ennast, kust see öli voolab? Selleni praegu ei pääse. Mine siis ja ütle oma isale, et siis, kui maailma loomisest on möödunud viis tuhat viissada aastat, tuleb Jumala Poeg inimeseks saanuna maa peale. Tema võib teda selle öliga ja töstab ta üles. Vee ja Püha Vaimuga peseb Ta teda ja tema järel tulijaid. Siis saab su isa terveks kõigist haigustest, aga praegu on see veel võimatu.” Seda kuuldes rõõmustasid peavanemad ja prohvetid väga.

Kui kõik nõnda rõõmustasid, tuli Saatan, pimeduse pärija, ja ütles Surmavallale: „Kuule mu sõnu, sa kõigi täitmatu sööja! Juuda soost on mees nimega Jeesus, kes kutsub end Jumala Pojaks. Et Ta on inimene, loid juudid Ta meie mõjutusel risti. Nüüd, kui Ta on surnud, olgem valmis, et Teda siia kinni panna. Sest ma tean, et ta on inimene ja olen kuulnud Teda ülevatki, et Tema hing on kurb surmani. Aga üleval maa peal, kui Ta inimeste seas elas, tegi Ta mulle palju halba. Kus iganes Ta minu teenreid ka ei kohanud, ajas Ta nad minema, ja kõik inimesed, keda ma olin muutnud sandiks, pimedaks, pidalitõbiseks või muud sarnast, parandas Ta oma sõnaga. Ja nii mõnegi, keda mina olin juba hauale valmistanud, tegi Ta pelga sõnaga elavaks.”

Surmavald vastas: „Kas Ta on nii vägev, et teeb selliseid asju pelgalt sõnaga? Kas sa võid Tema vastu seista, kui Ta selline on? Mulle tundub, et keegi ei saa Tema vastu, kui Ta töesti on, nagu räägid. Kui sa kuulsid Teda ülevat, et Ta kardab surma, siis ütles Ta seda sind pilgates ja narrides, tahtes haarata sind oma vägevasse kätte. Võeh sind ja sinu igavest saatust!” Saatan ütles: „Oh kõigi sööja, täitmatu Surmavald, kas sa lööd nii kartma, kuuldes meie ühisest vaenlastest? Mina Teda ei kartnud, vaid kihutasin juudid üles ning nad loid Ta risti ja joostid Talle sappi ja äädikat. Ole siis valmis ja hoia Teda kõvasti kinni, kui Ta siia jõuab!”

Surmavald kostis omakorda: „Pimeduse pärija, hukatuse poeg, kurat! Eks sa just öelnud, et ta tegi paljusid elavaks pelgalt oma sõnaga, keda sina olid juba hauale valmistanud? Kui ta

päästis muid hauast, siis mis jõuga suudaksime teda kinni hoida? Hiljaegu neelasin ma alla ühe surnu, Laatsarus nimi, ja natukese aja pärast tömbas keegi elavate seast ta pelgalt oma sõnaga minu seest väevõimuga välja. Ma arvan, et see oli sama, kellest sina räägid. Kui me nüüd võtaksite Ta siia, siis ma kardan, oleksid ohus ka kõik ülejäänud. Sest ma näen, et kõik, kelle ma olen maailma algusest peale alla neelanud, on rahutud ja mu kõht on valutäis. Laatsarus, kes minu käest varem ära kisti, ei tundu mulle hea märgina, sest ta lendas minu juurest mitte nagu surnu, vaid nagu kotkas, nii kiiresti heitis maapõu ta enesest välja. Ma vannutan sind sinu andide ja enese nimel: Ära too Teda siia! Ma kardan nimelt, et Ta tuleb siia kõiki surnuid üles äratama. Ma ütlen sulle selle pimeduse nimel, mis meil on: Kui sa Ta siia tood, ei jäää meile ühtainustki surnut!”

Kui nüüd Saatan ja Surmavald nõnda oma vahel rääkisid, kostis vali hääl otsekui piksemürin ja ütles: „Teie, vürstdid, töstke värvavad üles; teie, igavesed uksed, minge lahti, ja Aukuningas tuleb sisse!” (Ps 23/24:7). Seda kuuldes ütles Surmavald Saatanale: „Mine, kui suudad, ja astu Talle vastu.” Ja Saatan läks välja. Siis ütles Surmavald oma vaimudele: „Pange vaskvärvavad ja raudriivid kõvasti kindni, hoidke lukkusid ja valvake kõike, sest kui Tema sisse pääseb, läheb meil kõigil halvasti.”

Seda kuuldes hakkasid kõik esivanemad teda sõimama ja ütlesid: „Sa täitmatu kõgisööja, tee lahti, et Aukuningas võiks sisse tulla.” Prohvet Taavet ütles: „Sa sõge, kas sa ei tea, et maailmas elades ennustasin mina niiviisi: „Teie, vürstdid, töstke värvavad üles!”” Ja Jesaja ütles: „Kui Püha Vaim näitas mulle seda ette, kirjutasin ma nii: „Surnud ärkavad ellu, minu laibad tõusevad üles. Ärgake ja hõisake, põrmus lamajad!” (Js 26:19) ja „Surm, kus on sinu võit? Põrguhaud, kus on sinu astel?” (Ho 13:14).

Ja jälle kõlas hääl, mis ütles: „Teie, vürstdid, töstke värvavad üles!” Kui Surmavald kuulis

teist korda seda häält, ütles ta, nagu poleks teadnud: „Kes on see Aukuningas?” Ja Issanda inglid vastasid: „Issand, tugev ja vägev, Issand, vägev sõjas” (Ps 23/24:8). Ja kohe nende sõnade ajal murdusid vaskvärvavad ja raudpoomid läksid karki ning kõik kinniseotud surnud pääsesid oma ahelatest lahti, meie nende seas. Ja Aukuningas astus sisse nagu inimene ja kõik allilma pimedus kadus Tema valguse eest.

Sii hüüdis Surmavald: „Oh häda, me oleme kaotanud! Kes oled Sina, et Sul on nii suur võim ja meeleveld? Kes oled Sina, et Sa tuled siia ilma pattu tegemata? Väike Sa paistad, aga võid suuri asju teha, Sa oled madal ja ülev, sulane ja isand, sõjamees ja kuningas, surnute ja elavate valitseja. Sind löödi risti ja pandi hauda, aga nüüd oled Sa vaba ja oled võitnud kogu meie väe. Kas Sina oled Jeesus, kellest sõjaülem Saatan meile rääkis, et Sa risti ja surma kaudu saad pärisosaks kogu maailma?”

Siis haaras Aukuningas sõjaülem Saatana juustest kinni, andis ta inglite kätte ja ütles: „Pange ta käed, jalad, kael ja suu raudu.” Siis andis Ta tema Surmavallale ja ütles: „Hoia teda hästi seni, kui ma tagasi tulen.”

Ja Surmavald võttis Saatana ja ütles talle: „Beeltsebul, sa tule ja hukatuse pärija, pühade vaenlane, kes käskis sul lasta Aukuningat risti lüüa, nõnda et Ta tuli siia ja riisus meid paljaks? Vaata ja näe, et mul pole enam ühtki surnud järel. Sa oled ristipuga kaotanud kõik, mis sa tundmise puuga võitsid. Kõik su rõõm on saanud kurbuseks, sest kui sa tahtsid Aukuningat surmata, surmasid sa iseensesse. Nüüd, kui ma olen pandud sind siin valvama, saad tunda, mida kurja ma sulle veel teen! Oh sa peakurat, surma alustaja, patu juur, kõige kurja kordasaatja, mida halba leidsid sa Jeesusest, et tahtsid Teda hukutada? Kuidas julgesid sa teha selle pahateo? Kuidas mõtlesid sa tuua sellise inimese siia pimeduse? Nüüd jäid sa Tema pärast ilma kõigist, kes maailma algusest peale on surnud.”

Samal ajal kui Surmavald rääkis seda Saatanale, sirutas Aukuningas oma parema käe, vöttis esiisa Aadama käest kinni ja töstis ta üles. Siis pöördus Ta teiste poole ja ütles: „Tulge minuga kõik, kes te surite selle puu pärast, millest tema sõi. Sest mina olen teid kõiki ristipuu abil üles viinud.” Siis viis Ta kõik välja ja esiisa Aadam, kel oli hea meel, ütles: „Issand, ma kiidan Sinu suurust, sest Sa oled mind alumisest põrguhauast üles aidanud!” Ning kõik prohvetid ja pühad ütlesid: „Me kiidame Sind, Kristus, maailma Päästja, sest Sa viisid meie elu üles hukatusest!”

Kui nad nii ütlesid, õnnistas Päästja Aadamat otsaette ristimärgiga ning siis ka samal kombel kõiki peavanemaid, prohveteid, märtreid ja esivanemaid. Ta töi nad kõik surmavallast välja. Ja pühad vanemad laulsid Tema järel käies ja ütlesid: „Õnnistatu on see, kes tuleb Issanda nimel. Halleluja, Temale kuulub kõigi pühade au ja kiitust!”

Kui Ta läks paradiisi Aadama käest kinni hoides, andis Ta tema ja kõik õiged peaingel Miikaeli hoolde. Kui nad jöudsid paradiisi värvasse, tulid neile vastu kaks vanemat inimest, kellelt pühad vanemad küsisid: „Kes olete teie, kes pole näinud surma ega laskunud alla surmavalda, vaid elate ihu ja hingega paradiisis?” Ja üks neist vastas ja ütles: „Mina olen Eenok. Ma olin Jumalale meelepärane ja Ta töi mu siia, see aga on Tisbe mees Eelija. Me elame maailma lõpuni ja siis saadab Jumal meid, et me astuksite Antikristusele vastu. See tapab meid, aga me tõuseme kolme päeva pärast surnust üles ja meid tõmmatakse pilvedes Issandale vastu.” (Ilm 11).

Kui nad nõnda rääkisid, tuli veel üks alandlik inimene, kes kandis õul risti. Pühad vanemad küsisid temalt: „Kes oled sina, kes sa näed välja nagu rõövel ja kannad õul risti?” Tema aga vastas: „Rõövel ja varas ma maailmas olingi, nagu ütlesite. Seepärast võtsid juudid mu kinni ja lasid risti lüüa koos meie Issanda Jeesuse Kristusega. Kui Ta ristil rippus, hakkasin ma, nähes neid imesi, mis sünnivad, Temasse uskuma ning palusin Teda ja ütlesin: „Issand, ära unusta mind, kui Sa oma kuningriiki tuled!” Ja kohe ütles Tema mulle: „Aamen, aamen, ma ütlen sulle, täna oled sa koos minuga paradiisis” (vrd Lk 23:42). Nii tulin ma risti kandes paradiisi ja kohtasin peaingel Miikaeli ning ütlesin talle: „Meie Issand Jeesus, kes risti lõödi, saatides mu siia. Lase mind siis Eedeni värvast sisse. Ja kui tulemoõk nägi ristimärki, laskis see mu sisse. Siis ütles peaingel mulle: „Oota natuke, sest inimsoo esiisa Aadam tuleb koos õigeteega ja ka nemad pääsevad sisse. Ja kui ma nüüd teid nägin, tulin ma teile vastu.” Seda kuuldes hüüdsid pühad suure häältega: „Suur on meie Issand ja suur on Tema ramm!”

Kõike seda nägime ja kuulsime meie, lihased vennad. Peaingel Miikael saatis meid ja käskis meil kuulutada Issanda ülestõusmist, aga kõige enne minna Jordanile ja saama risstitud. Ma läksime ja meid ristiti koos teiste surnust üles tõusnutega. Siis tulime Jeroosalemma ja pidasime ülestõusmisse paasapüha. Aga nüüd, kuna me ei või siin olla, läheme minema. Jumala Isa armastus, meie Issanda Jeesuse Kristuse arm ja Püha Vaimu osadus olgu teie kõigiga (2Kr 13:13).

ÕIGEUSKLIKE KRISTLASTE, ILMIKU JA MUNGA VESTLUS

Püha Ignaati (Brjantšaninov)

Ilmik: Ülev õpetus, mis sai osaks pühale Gordile, kuulub vaid vähestele. Kaasajal õpetatakse kristlikku usku piisavalt ja üksikasjalikult seminarides ning kõrgtasemel vaimulikes akadeemiates.

Munk: Vaimulikes õppesuustutes toimuva õppe ja õpetuse vahel, mida saadakse vói oodatakse kloostritest, on väga suur erinevus, kuiig õppeaineeks on mõlemal juhul sama kristlus. Kui maailma Päästja saatis pühad apostlid kuulutama kogu maailmale, käskis ta neil õpetada kõiki rahvaid *uskuma tölisisse Jumalasse ja elama*. Tema käskude kohaselt. Ta ütles: „Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud.“ (Mt 28:19-20). Õpetus *usust* peab eelnema *rismisele*; õpetus käskude järgi *elamisest* peab järgnema *rismisele*. Esimene on teoreetiline, teine aga praktiline õpetus. Esimese kohta ütles pühapostel Paulus: „vaid olen seda kuulutanud ja teid õpetanud avalikult ja kodasid mööda: Ma tunnistasin nii juutidele kui kreeklastele pöör dumist Jumala poole ja usku meie Issandasse Jeesusesse“ (Ap 20:20-21); teise kohta ütles ta: „Kristus teie sees, kirkuse lootus, Teda me kuulutame, manitsedes iga inimest kogu tarkusses, et seada iga inimest Jumala ette täiuslikuna Kristuses.“ (Kl 1:27-28). Jumala poolt on antud kaks õpetust: sõnaga õpetamine, mida võetakse vastu usus, ja elu kaudu õpetamine, mis saab teoks evangeeliumi käskude täitmisega. Esimene õpetus paneb aluse teadmistele, teine õpetus on hoone ehitamine sellele vundamendile. Nii nagu hoonet ei saa ehitada ilma vundamenti rajamata, ei ole ka ainuüksi vundamendist midagi kasu, kui sellele ei ehitata hoonet. „Usk ilma tegudeta on surnud“ (Jk 2:26).

Püha apostel Paulus kirjeldab esimese õpetuse vajadust nii: „Usk tuleb kuulutusest, kuulutus aga Kristuse sõna kaudu. Aga kuidas nad saaksid uskuda sellesse, kellest nad ei ole kuulnud, kuidas nad saaksid kuulda ilma kuulutajata?“ (Rm 10:17,14). See on usuõpetuse alus. Kristlasteks saanutele selgitasid apostlid ja nende järgjad kristluse õpetuslikke aluseid Jumalast, Kristusest, inimesest ja tema tähtsupest ajas ning igavikus, salasusest, taeva öndsusest ja põrgu piinast (Hb 6:1-2) ning muudki, mis moodustavad põhilise ristiusu dogmaatilise õpetuse, sealhulgas evangeeliumi käskude järgi elamise teoreetilise õpetuse (Hb ptk-d 11-13). Siin on dogmaatilise- ja moralitee loogia kui püha teaduse algus. Juba apostlite aegadest hakkasid kristlikus kirikus tekkima hereetilised õpetused ehk õpetused jumalikust ilmutusest, mis päringes inimese vaimust. Jumaliku ilmutuse õpetuses ei ole kohta inimlikul tarkusel, seal on kõik alfa ja omega – kõik on

Jumalast. Püha kogumaapealne kirik püüdis hoolikalt säilitada tema kätte usaldatud vaimulikku aaret, õpetust Jumala ilmutusest: ta kaitses end oma välisvaenlaste – ebajumalateenijate, paganlike filosoofide ja juutide – eest, kuid ka sisemiste vaenlaste, hereetikute eest, lükkas ümber nende õpetust, heitis neid välja ja hoiatas oma järgijaid nende eest. Nii levis teoloogia aja jooksul järjest laiemalt. Usu õpetamiseks oli vaja luua õppesuustusi. Vanim ja suurim teoloogiline õppesuustus oli Aleksandriias; selle erilise õitsengu aeg oli 2.-3. sajandil peale Kristust. Jumalikule õpetusele vaenulikud õpetused kasvasid jätkuvalt ning neid tekkis eri vormides ja vajadus õppesuustute järel ja nende süsteematiiline loomine muutus järjest nähtavamaks. Kirikulõhesse langenud läänest levisid nii mõnedki osavalt ülesehitatud, ent ekslikud vaated ning paganlusse kalduv haridus. Vaimulikud koolid muutusid õigeusu kiriku jaoks eluliselt vajalikuks nagu õhk, mida hingame. Kristlaste, kes valmistub näiteks preestriametiks, on vaja selgitada õigeusu kiriku töelist õpetust ning kogu seda võidakat võitlust peidetud vói avalike, salajaste ja nähtavate vaenlastega, võitlust, mis on kestnud 18 sajandit ja mis muutub järjest tulisemaks. On vaja tutvustada Ariuse ja Makedooni, Nestoori ja Eutihhi, ikonoklasmi, papismi ja protestantismi õpetusi koos nende paljude harudega, mida kroonivad ateism ja uue aja filosoofia – kõik need õpetused on vaja rahuldalval viisil ümber lükata. Teoloogia õppimine käsib kristluse algaegadel väga ruttu, kuid nüüd nõub see palju aega. Varem võis saada õpetust kirikus, nüüd on aga vaja süsteematiistik mitme-aastalist studiumi. Selliste teadmiste pakkumine kogu mahus on meie vaimulike seminaride ja akadeemiate eesmärgiks: neis õpetatakse kristluse põhitõdesid, sissejuhatust, nagu seda nimetas vaga Markus Askeet¹. Seda õpetatakse noortele, kes ei ole veel asunud avalikku teenistusse ja neid valmistatakse selleks ette ainult teoreetiliselt, sest noortel pole veel teadmis, mida annab elukogemus. Teoriale tuleb lisada praktised, elulisid, õnnistusrohked teadmised. Nende omandamiseks on inimesele antud maapealne elu. Kristlane, kes elab evangeeliumi käskude järgi, saab pidevalt uusi teadmisi mitte üksnes kogemustega, vaid ka armust. Võrreldamatult rohkem saab neid see, kes loobub kõigist maistest kohustustest ja kasutab kogu oma aja, kogu oma ihu- ja vaimujou Jumala meeles järgi olemiseks – teisisõnu munk. Evangeeliumis on teda nimetatud Jumala käsu *omajaks*, sest Jumala käsid moodustavad kogu tema vara. „Kui teie peate minu käsk“, ütles maailma Päästja, „siis te jäätte minu armastusse: nõnda nagu mina olen pidanud oma Isa käsk ja jääan tema armastusse“ (Jh 14:21). Seepärast ongi kõigi aegade innukaimad kristlasted pärast teoloogiaõpingute lõpetamist läinud ja lähevad tänapäevani kloostrisse, et saavutada haridus, mis saadakse mungaseisuses. Kes olid kiriku kõigi aegade suured õpetajad? Mungad. Kes selgitas üksikasjalikult Tema õpetust, kes säilitas Tema pärandi järeltulevatele põlvvedele, kes paljastas eksioptajaid? Mungad. Kes on valanud oma verd õigeusu usutunnistuse eest? Mungad. See on täiesti loomulik. Maailmas elavad kristlasted, kellel on sidemed muu eluga ja kes on hõivatud mitmete kohustuste ja vabalt valitud tegevustega, ei suuda kasutada palju aega ega pühenduda kogu armastusega oma Jumalale. „Vallaline mees muretseb Issandale kuuluva pärast, kuidas ta võiks meeldida Issandale, aga naisemees muretseb maailma asjade pärast“ (1Kr 7:32-33). Naisemees ei saa püsivalt ja intensiivselt pöörduda Jumala poole palvega, olles eraldatud kõigest maisest ja „olla üks Issandaga“ (1Kr 6:17), nii nagu see on võim-

lik ja iseloomulik mungale. Kristlase isiklikuks heaoluks ei ole vaja inimlikku haridust, mida vajavad kiriku õpetajad: paljud kirjaoskamatud kristlased, näiteks vaga Antooni Suur, kes astus mungaseisu, saavutas kristliku täiuslikkuse ja valas oma kaasaegsete ellu valgust isikliku eeskuju, suulise õpetuse ja armastuseandidega. Johannes Redelikirjutaja ütleb: „Kes ilmikutest on olnud imetegija? Kes on äratanud üles surnuid? Kes ajanud välja kurje vaime? Mitte keegi, vaid seda kõike on teinud mungad, mida maailm ei või ette näidata.“

Ilmik: Mitte kõik mungad ei saavuta sellist kõrget taset, mitte kõik ei täida oma eesmärki. Vaid vähesed teeved seda.

Munk: Need mungad, kes elavad kloostriseadustele alusel, saavad armu vastavalt Jumala tõotustele. Jumala tõotused ei saa jäädä täitumata, sest Jumala Sôna ja evangeelium on tõsi ja Jumal on tõoranud anda oma järgijatele Püha Vaimu. Vastupidiselt sellele need mungad, kes jätavad hooletusse Jumalalt mungaseisuse jaoks antud korralduse täitmise ning elavad vastavalt oma tahtele laia elu himuruses ja maailma armastamises, jäavat ilma vaimulikust heaoluist. Samamoodi on kõigi kristlastega. Need kristlased, kes elavad kristlikku elu, pääsevad, kuid need, kes nimetavad end kristlasteks, aga elavad nagu paganad, lähevad hukka. Tänapäevaga võrreldes oli munkade hulgas varem palju rohkem pühasi ja kristlaste hulgus neid, kes pääsesid. Selles põhjuseks on üldine usu ja moraal nõrkus. Kuid ka tänapäeval on olemas töelised mungad ja töelised kristlased. Kordan teile, et on olemas mungad, kes ei ole väärtsi oma nime ja kutsumist, kuid see on Jumala seatu kuritarvitamine. Jumala seatu jäab ikka Jumala korralduseks hoolimata sellest, et inimesed on seda kuritarvitaneud. Nii ei kaota ka kristlus oma suurt väärust sellepärist, et mõned vói paljud kristlased elavad Kristuse õpetuse vastaselt. Nii nagu kristluse üle, tuleb ka mungaseisuse üle otsustada töelistike kristlaste ja munkade järgi. See pole kerge: jumalikkus ja voorus on nagu neitsilikud tüdrukud alati katte all ja kloostrikongis ja varjul, nagu oleks see looriga kaetud, kuid kadunud poegade häbi on avalik. Munga tõsine vaimulik elu saab sageli avalikuks alles selle löppfaasis või peale lõppu. Munkadest, kes on saanud Issanda armu osalisteks, räägib maailm sageli laimates paha, sest maailm vihikab Püha Vaimu (Jh 15:18-19). Edasijõudmisel on eri astmed, sest nagu juba enne mainisime, on kloostrit eraldatus tugevatele kasulik ühes mõttes, kuid nõrgematele on see kasulik teises mõttes. Kindlasti on teisi rohkem kui esimesi.

Ilmik: Kõik teie öeldu kaotab vajaduse selgita da ja töestada, et mungaseisus on Jumala seatud ja teie öeldu viib juba olulisel määral sellise järelduseni.

Munk: Maailma Päästja näitas kahte teed ja kahte eluviisi Temasse uskujatele: tee vói eluviis, mis toob pääsemise ja tee vói eluviis, mis toob täiuslikkuse. Viimati mainitud teed ja eluviisi nimetas Issand *Temale järgnemiseks*, sest nad kuulavad kõige täpsemalt väljendatuna Issanda antud õpetust ja jälgendavad kõige enam elu, nagu elas Issand ise, kui Ta käis maa peal. Päästmise tingimuseks on usk Kristusesse (Jh 3:36; 17:3), elamine Jumala käskude kohaselt (Mt 19:17; Mk 10:19), ja meebleparandus käskude täitmata jätmise puuhul (Lk 13:3-5): järelkult on pääsemine määratud ja võimalik kõigile, kes elavad tavalist elu ja täidavad mitmeid kohustusi ja on ametites, mis ei ole vastuolus Jumala seadusega. Issand ise kutsus mõnesid

inimesi, näiteks apostleid, end järgima, kuid üldiselt on Issand oma järgimise jätnud igaühe enese otsustada³, mis on ilmne evangeeliumikohtadest, kus Issand sel teemal räägib. „Kes tuleb minu juurde, kes tahab olla täiuslik, kes järgneb mulle“ (Mt 16:24; 19:21; Lk 16:26), ütleb Issand *järgnemise* ja kristliku täiuslikkuse õpetuse alguses. Kristliku elu elamine sõltub vabast tahtest, kuid kristliku elu tingimusel on Issanda määratud ja neid täitmata ei ole võimalik Issandale järgned. Järgnemise tingimusi, teid vói eluviisi, mis viivad täiuslikkusele, kirjeldas Issand selliselt: „Kes tahab järgneda mulle, see salaku end, võtke oma rist enese peale ja järgnegu mulle.“ (Mt 16:24). „Kui sa tahad olla täiuslik, siis mine müü oma varandus ja anna vaestele, ja siis on sul aare taevas, ning tule järgne mulle!“ (Mt 19:21), „võtke oma rist“ (Mk 10:21). „Kes isa vói ema armastab enam kui mind, see ei ole mind väär, ja kes poega vói tütart armastab enam kui mind, see ei ole mind väär. Ja kes ei võta oma risti ega järgne mulle, see ei ole mind väär.“ (Lk 14:26-27,33). Siin on määratud just need tingimused, millega järelduvad mungaseisuse olulised tõotused. Nagu ütlesime, polnud mungaseisus algul ei midagi muud kui kristliku elu eesmärgil eraldumine ning tühjadest juttudest eemaldumine, et püüelda kristlikku täiuslikkust. Rahvarohke ja rikkal Aleksandria kristlased eraldasid püha evangelist Markuse juhistesse järgi äärelinnadesse. Samad juhisid annab püha apostel Paulus kõigile kristlastele, kes soovivad Jumalaga siiga vamalt suhelda. „Meie oleme ju, ütleb ta, elava Jumala tempel, nõnda nagu Jumal on öelnud: ma tahan nende seas elada ja käia ja olla nende Jumal ja nemad on minu rahvas. Seepärast mingi ära nende keskelt ja eralduge neist, ütleb Issand, ja ärge puudutage rüvedat, siis ma võtan teid vastu ja olen teile Isaks ja teie olete mülle poegadeks ja tütardeks,“ ütleb Kõigeväeline Issand (2Kr 6:16-18). Püha Johannes Redelikirjutaja seostab seda kutset just mungaeluga⁴. Ülaltoodud sõnu mõisteti algkirikus just samuti, nagu siin on öeldud. Püha Atanaasi Suur ütleb vaga Antooni Suure eluloos, et noor Antooni läks kirikusse palvusele. Seal loeti Matteuse evangeeliumist (Mt 19) rikkast noormehest, kes küsitles Issandat pääsemise ja täiuslikkuse kohta. Kui loeti järgmisi sõnu: „Kui sa tahad olla täiuslik, siis mine ja müü oma varandus“ ja nii edasi, siis Antooni, kes tegeles oma mõttess küsimusega, millist eluviisi valida, tundis erilist puudutust ja mõistis, et Issand ise ütles talle need sõnad. Ta müüs kohe oma varanduse ja astus mungaseisusse⁵. Kirik tunnistab ka tänapäeval need sõnad mungaseisuse aluseks, neid loetakse alati mungaks pühitsemisel. Kloostri asukoht kõrbes, asustusest kaugel, vastab Jumala ilmutusele ja korraldusele. Vaga Antooni Suurt kutsus Jumal elama kaugel kõrbes, vagal Makaari Suurel käskis ingel elada Skiita kõrbes, vaga Pahhoomi Suurel käskis ingel asutada kõrbes mungakogukond ning andis munkade eluviisi kirjalkud reeglid. Eespool nimetatud munkadeks olid mehed täis Püha Vaimu, kes viibisid pidevas osades Jumalaga, kes teenisid kloostris Jumala sõnaga, nagu Mooses teenis Israeli rahvast. Püha Vaim on pidevalt, läbi kõigi kristluse sajandite, kutsunud kloostrisse. Püha Vaim, Kristuse ja Jumala õpetus kloostrit kohata, see teadustee teadus⁶, nagu pühad isad seda jumalikku õpetust kutsuvad, on väljendatud kogu täpsuses ja täielikkuses munkade Jumalast inspireeritud kirjutistes. Kõik nad tunnistavad, et kloostrit kui üleloomuliku eluviisi seadmise ei ole kuidagi inimese töö, vaid Jumala töö.

3 Vaga Dorotei. 1. juulius.

4 Taevaredel 2:9 (2:15).

5 Püha Atanaasi. Antooni elulugu (2. ptk).

6 Püha Kassian. Jutlus arukusest.

Ilmik: Väidetakse, et kloostrielu algpõhjuseks olid kristlaste tagakiusamised ebajumalateenijate poolt kristluse kolmel esimesel sajandil.

Munk: Lihalik tarkus räägib vaimulikest inimestest alati ekslikult. Vaimulikud mehed, nagu esimeste sajandite mungad olid, janunesid märterlust ja paljud neist said kannatatakrooni, nagu vagamärtrid Niikon, Julian, Eudokia, Eugenia, Fevronia ja teised. Ülal mainitud püha körbeerak Gordi läks rahvapidustustesse ajal Kapadookia Kaisareasse, paljastas seal ebajumalateenijate eksitused, tunnistas Kristusest ja austas Teda märtrisurmaga. Kui keiser Diocletianuse ajal algatati kristlaste julm tagakiusamine, oli auväärne Antooni Suur juba munk ja körbeelanik. Saanud kuulda, et kristlasi kiusatakse taga ja vangistatakse Kristuse tunnistamise eest, lahkus Antooni körbest, kiirustas Aleksandriasse ja ühines tagakiusatavatega, tunnistas avalikult Kristust ja näitas oma tegudega, et soovib olla märter. Tema eluloo kirjutaja ütleb, et pühak sai märtriks vabatahtlikult armastuse pärast: kuigi ta soovis Issanda nime pärast kannatada, ei andnud Issand talle kannatusi. Issand asendas ohvri, mida märtrid rikkalikult töid, tunnistades Temast ebajumalateenijate ees, teise rikkaliku ohvriga, mida mungad pidid tooma teistsugusel tööpöllul kannatusi taludes. Vaenamised olid vaevu lõppenud ja kristlaste veri ei voolanud enam linnaväljakutel ega häipostide juures, kui tuhanded kristlased asusid elama metsikutesse körbetesse, et seal oma liha risti lüüa koos „kirgede ja himudega“ (Gl 5:24), et tunnistada Kristust kurjuse joudude ja valitsejate ees (Ef 6:12). Vaga Pauluse eraldumise põhjuseks Teeba körbe oli soov välida keiser Deciuse kurjade plaanide ohvriks sattumist. Vöibolla olid veel mõned, kes seepäras törbesse eraldusid. Need on siiski erandid, mille põhjal ei saa teha järeldisi kloostrite algsuse kohta. Kloostrite rajamise algpõhjuseks pole mitte inimlik nörkus, vaid Kristuse õpetuse tugevus. Vaga Johannes Käabus ütleb vaga Paissi Suure eluloo eessõnas, et igavesed taevased önnistused tulevad neile, kes soovivad neid kätte saada. Nende süda, kellel on ületamatu igatsus nende järel, täituval erilise jumaliku önnistusega, nad suudavad alati silme ees hoida sealpoolset öndsust, taevast tasu ja rõõmupidu ja ergutavad end selle poole piüdlemata. Nad mitte üksnes ei põlgä ära kõike maist ja argist, vaid ei säästa oma elu, soovides evangeeliumi sõnade järgi kaotada oma elu Kristuse pärast. Nad armastavad Kristuse pärast suremist rohkem kui naudinguid ja rõõme. Kuna tänapäeval ei ole tagakiusajaid ja surm ei saabu kiiresti, tegelevad nad pideva ja jõulise oma mina suretamisega. Iga päev kannatavad nad tuhandeid hääsid, paastuvad, näevad mitmel viisil vaeva, võitlevad nähtamatute kurivaimudega, sundides lakkamatult oma lihalikku loomust panema vastu kurjuse joududele.

Ilmik: Te võrdlete mungaseisust märterlusega.

Munk: See on sama asi, kuid teostub eri moel. Märterlus ja mungaseisus põhinevad samadel evangeeliumi ütlustel, kuid viimane ei ole inimeste loodud, vaid on Issanda and inimestele ning seda ei saa muul viisil teostada kui üksnes Jumala abiga ja Jumala armule toetudes. Veneerdu te selles, kui loete vagade Antooni Suure, Makaari Suure, Teodor Studiidi, Egiptuse Maria, suurkannataja Joanni, Niikon Kuiva ja teiste pühade elulugusid, kelle teod ja kannatused olid üleloomulikud. Püha Siimeon Metafrast räägib oma õpetajast Studioni kloostri munast Siimeonist, et oma kannatustega sarnanes ta paljudele märtritele⁷.

UI ÕIGEUSU ÕPPETOOLI HETKEOLUKORD JA TULEVIKU -VÄLJAVAATED

Tauri Tölp,
**UI õigeusu õppetooli juhataja ja
dogmaatika lektor**

Usuteaduse Instituudi õigeusu õppetool, kus õppetegevust viib nii vaimselt kui ka sisuliselt läbi Püha Platoni Seminari toimekas meeskond, on jõudnud tudengite pealekasvuga juba n-ö teise generatsioonini. Peale ustavate vaba-kuulajate on ka sel aastal õigeusu eriala ametlikult valinud kaks tudengit, kelle teine õpperaasta vaiksest lõpule läheneb. Esmakordsest meie õppetooli aja loos on veel lisaks kahele tudengile ka üks ekstern. Eksternöpe on hea võimalus neile, kelle töökoormus ja ajamaht ei võimalda ettenähtud statsionaarset programmi järgida, kuid kes sooviks siiski läbida mõnda huvipakkuvat ainet. Sel viisil on võimalik enda valitud kiirusel läbida kogu ainete valik või saada lihtsalt juurde isiklikke teadmisi, mis võivad viia tulevikus otsuseni saada statsionaarseks tudengiks, kellel on mõned punktid eelnevalt eksternina juba käes. Kõik paindlikud võimalused on seega olemas, vaja läheb vaid isiklikku motivatsiooni ja tahet.

Õigeusu õppetooli distsipliinid on iseenesest nii laiahaardelised kui ühel spetsialiseeruval

erialal (60 EAP) võimalik ning 2018. aasta sügisel sisse astuvate tudengitele on see veelgi põnevam ja mitmetahulise, sest praegu on lõpusirgel muudatustesse sisseviimine meie õppekavasse. Mõneks uuenduslikuks näiteks võiks tuua Eestis ainulaadse õigeusu kristliku bioetika loengu, mida eelnevalt andis meie seminaridekaan piiskop Makarios eetikaloengute raames, kuid mida nüüdsest saab läbida juba eraldi õppeainena; uuendustena tuleb välja tuua kindlasti ka metropoliit Stefanuse õigeusu ekleesioloogia loengud ja peatselt doktoriväitekirja kaitsev Liida Meele õppetöö, kelle abil on tudengitel võimalus praktiseerida pastoraaltööd Põhja-Eesti Regionaalhaiglas (PERH) ning saada ülevaade moodsa psühhoteraapia võimaliku kasutamise ja rakendamise kohta õigeusu pastoraalses elus.

Peale meie tänuväärsete ja juba harjumuspäraseks saanud õppejõudude isa Mattias Palli, isa Andrei Sõtšovi ja isa Kristoforos Parts, on meid sellest aastast oma teadmiste ja kogemustega toetamas ka isa Meletios Ulm. Välisõppejõududest kinnitavad seminaris kanda rahvusvaheliselt tunnustatud Balamandi Ülikooli õppejõud isa Jack Khalil, kelle õppearnet Pauluse kirjade eksegees võib pidada kindlasti maailmaklassiks; aga ka Ateena Ülikooli professor isa Grigorios Papathomas, kelle õppearnet kanooniline-ja kirikuõigus saab Platoni Seminaris ruumides kuulata juba 26.–28. märtsil.

Peale isikliku usuelu rikastamise ja inspireerimise tuleb mees pidada, et õigeusu õppetooli diplom toimib metropoliit Stefanuse nägemuses nüüdsest ka kohustusliku eeldusena kõigile,

kelle südames on kõlanud kutse sammuda ühel päeval vaimulikuameti teel. Üldine tulevikusuund peaks olema aga selline, et Neil, kellel on olemas kõrgharidus, kuid kes ei soovi õigeusu õppetooli riiklikult ja kiriklikult tunnustatud diplomit, peavad aga nii või teisiti läbima enne pühitsuse saamist teatud EAÖK korraldatud teoloogilised kursused.

Samas aga vajab meie Kirik tänapäeva keerulises ühiskonnas aina rohkem võimekaid ja Kiriku eripärasid tundvaid töötajaid nii pedagoogika, noortetöö, kaplaniteenistuse kui muudelgi laiemat ühiskonda teenivatel erialadel. Sest meie Kiriku mastaabid ei piirdu vaid pühakoja ruumidega, vaid hõlmavad kogu loodu, milles olev ruum on kõikjal kutsutud saama pühalikuks Kirikuks. Olgu need ennast pidevalt arendavad ja kirglikud Püha Vaimu armuannis töötajid ja tunnistuse andjad mis tahes ametipostidel, Püha Platoni Seminar on loodud meie Kirikus, apostel Pauluse sõnu kasutades, just selleks, „et pühi inimesi valmista abistamistööl Kristuse ihu ülesehitamiseks.“ (Ef 4:12).

NB! UI õigeusu õppetooli toimub vastuvõtt üle aasta, mistõttu 2018. aasta augustis on taas võimalus uutel tudengitel dokumentid sisestada. Järgmine võimalus avaneb täiskohaga tudengitele alles 2020. aastal.

Täpsem info: seminar@eoc.ee
ui.eelk.ee

ARMEENIA PÜHAKU NAREKI GRIGORI „NUTULAU LUDE RAAMAT”

Tallinna Ülikooli Kirjastus andis eelmise aasta lõpul oma sarjas „Bibliotheca medievals“ välja 10. sajandi armeenia munga Nareki Grigori „Nutulaulude raamat“. Raamatut tõlkis vanararmeenia keelest ja kommenteeris Peeter Volkonski, saatesõna armeenia kristlusest kirjutas Alar Laats, raamatut toimetas Madis Kokk.

Alljärgnevalt tutvustuseks lõiguks Peeter Volkonski saatesõnast ning Nareki Grigori poeemist.

Nareki Grigori elust on vähe teada. Isegi tema eluaastad (951–1003) on kokkuleppelised. Tema isa Hosrov, kellest sai hiljem piiskop, pani pärast naise surma väikese Grigori koos venna Jovhannesiga Kloostrisse, mis oli rajatud 935. aastal (hävitati I maailmasõja ajal türklaste poolt) ja jääti Vani järvest (see on 1650 meetrit üle merepinna) 4 kilomeetrit lõuna poolle. Klooster oli tuntud oma erudeeritud kirjamõistesse ja oivaliste lauljate poolest, kes muutsid sealsete liturgia erakordseks kauniks. Kloostrikülem oli poiste emapoolne vanaonu Anania, oma aja tunnustatud õpetlane ja teoloog. Temalt on teada kaks poleemilist traktaati ning 8-osaline jutlustesar, mis on pühendatud piiskop Hhatshikile, armeenlaste tulevasele katoolikosele (973–992). Jutlused on mukadele mõeldud lühikesed traktaadid, milles räägitakse pisaratest, kannatikkusest, mõtete

juhtimisest, alandlikkusest, palvest, ajalikust maailmast jne. Anania töötas välja teatud askeesimeetodi, kuigi lähtudes selgesti munkluse traditsioonilistest alustest, eriti püha Basileiose reeglist. Pühaduseni jõudmiseks peab hing end puhastama, harjutades maailmast loobumist, pihtides oma vigu, kahetsedes pattu ja valades pisaraid, elades alandlikku ja palvetamisele pühendatud elu. Praktika, mis sisaldab pihtimist, itkemist ja pisaraid, mee-nub ka Grigori „Nutulaulude“ lugedes. Ehkki Anania töödes kaalub õpetlik eesmärk selgelt üles kõik kirjanduslikud kaalutlused, tuletab mõne tema traktaadi poeetiline stil kummasil kombel samuti maelde „Nutulaulude“ kujundeid, pilte ja rütmii. Terve Grigori elu mööduski Nareki kloostris, kus ta alguses õppis ja pärast mungaks pühitsemist ise õpetas. Tema päevad ja ööd möödusid lakkamatult palvetades ja lugedes, mistõttu kloostrikaaslased teda „virgeks“ kutsusid (mida tema nimi kreeka keeles tähendabki).

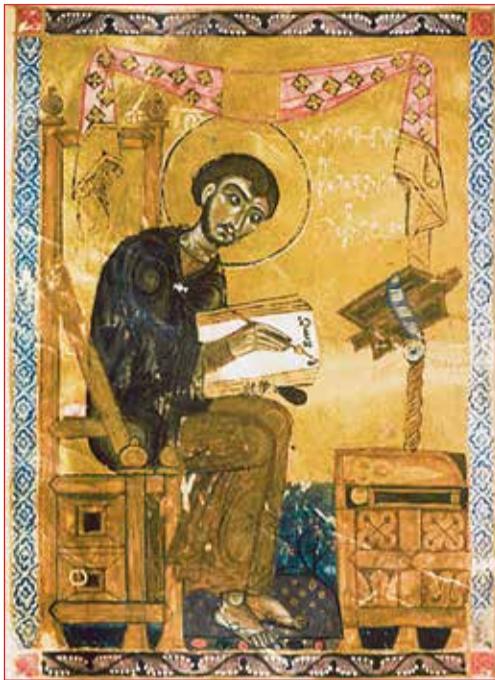
Millise hariduse Grigor kloostris sai, näitavad väga täpselt tema teosed. Isa Jean Mécérian kirjutab oma eessõnas, et tema palved meenutavad piiblitsitaatidest ja -vihjetest kirendavat lillepeenart. Filosoofilisel tasandil tuleb tema teostes ilmsiks peen, avatud, ühtaegu intuitiivne ja realistik vaim. [...] Ta oli lugenud paljude kirikuksade teoste tollkeid armeenia keelde (püha Eirenaios, Kaisarea Eusebios, püha Basileios, püha Gregorios Nyssast, püha Gregorios Nazianzosest, Johannes Kuldsuu (Chrysostomos), Jeruusalemma püha Kyrillos, Afrahat, Süüria püha Efraim jne), samuti armeenia kirikuksade töid. [...] Lisaks ilmnib Grigori palvetest, et

ta pidi täiendama oma teadmisi arhitektuuri, matemaatika, astronoomia, meditsiini, kreeka keele ja isegi merenduse alal.

Ent mis peamine: Anania valmistas oma õpilast ette religioosseks eluks Basileiose reegli põhimõtteid järgides ning pingsaks vaimseks eluks, mis viis ta kõrgete müstiliste kogemusteni. Just see on andnud Grigori teostele suurima väärtsuse. Ta ei ole ranges mõttes di-daktiline teoloog ega ka mitte puhas poeet, vaid pigem hiilgava luuleandega õnnistatud vaimulik.” Kuigi ortodoksid püüavad näha temas õigeusklikku, katoliiklased katoliiklast, paljud uurijad eesotsas Hratšja Thamrazjaniga puhest neoplaatонikut, on kõik ühel meeles, et tegemist on müstikuga. Tema teostes ei väljendu mitte niivõrd õpetus kui vaimsus ehk nagu on märkinud Arsaluis Ghazinjan: Narekatshid on lihtsam tunda kui tõlgendada.

Kuid tema maine ja uuendusmeelsus äratasid mõningates kaasvendades kadedust – piiskopipide ja valitsejatele esitati kaebus, et Nareki Grigor on tsaith –, ehkki selle sõna etümoloolgia pole pärüs selge, pole vähimatki kahtlust selle tähenduses: Grigori peeti ketseriks.

Selle kohta jutustatakse Armeenia pühakutekalendris legend: piiskopid ja valitsejad saatsid endale ustavatest inimestest koosneva delegatsiooni Grigori juurde, et tuua ta nende kohti ette oma usust aru andma. Saadikud jõudsid Narekki, Grigor sai nende kavatustest aru ja tegi ette paneku: „Istume korraks enne teeleminekut lauda.” Ta lasi küpsetada kaks tuvi ja asetas need külalistele ette lauale.

Kuid oli reede. Külalised olid nöordinud ja veendusid veel enam, et kaebused Grigori ketserluse kohta vastasidki töele. Niisiis pärised nad temalt: „Isa, kas siis täna pole reede?” Pühak tegi näo, nagu oleks ta nädalapäeva unustanud, ning kostis: „Andestust, mu vennad.” Siis lausus ta tuvidele: „Tōuske üles ja minge tagasi oma puuri, sest täna on paastupäev.” Ja linnud ärkasidekki ellu, neile kasvasid uued suled ning nad lendasid minema. Sedá nähes langesid saadikud pühaku jalge ette ja palusid temalt andestust. Tagasi jõudes juustasid nad sellest imest neile, kes olid neid Grigori juurde läkitanud. Valitsejaid ja piiskoppe haaras siis hirm ja nad jäid vakka.

Kuigi enamik uurijaid on seisukohal, et Grigorile heideti ette sümpaatiat tondrakilaste vastu, arvab professor Sergei Averintsev, et „roomlaseks ja usutaganejaks” nimetades süüdistati teda pigem läheduses Bütsantsi kirikule, s.o diofusiitidele ja viitab seejuures armeenia hagiografiatele, kus on ära mainitud nii poleemika tondrakilastega kui ka tema seisukoht kirikuvaidluste ajal – pühak ei asunud kummalegi poolele, vaid kutsus üles leppimisele ning elama armastuses ja üksmeeltes.

Kui Grigor oli andnud mungatootuse, pühitseti ta preestriks. Temast sai omakorda teiste munkade õpetaja ja juhendaja (*vardapet*) Nareki kloostris. Ta elas seal alandlikku ja jumalakartlikku elu, milles töö vaheldus palvetamisega. Kuuldused Grigori suurttest teadmistest ja pühast eluviisist levisid juba tema eluajal kogu Armeenias. Piiskopid tellisid temalt traktaate ja panegüürikaid, kuningad piibliseletusi, rahvas palveid ja hümne, mungad palveraamatu. Grigor tuli neile palvetele lahkelt vastu.

Alates hetkest, mil ta elavate kirjast lahkus, osutab önnis Grigor, keda Lamroni püha Nerves (Kiliikia Tarsose piiskop, 1153–1198) on nimetanud „kehasse rüütatud ingliks”, erakordseid teeneid neile, kes seda temalt paluvad.

Tänapäeval kuulub Grigor Armeenia kiriku kanoniseeritud pühakute hulka, kelle mälestuspäev on 25. veebruar.

Teosed ja „Nutulaulude raamat”

Püha Grigori kirjandusliku pärandi moodustavad teologilised traktaadid (sh siiani üheks parimaks peetav „Ülemalulu” tõlgendus), panegüürikad, hümnid ja laulud

(*gandz’id ja tagh’id*) ning poeemiks kutsutav „Matean voghberguthean” – „Nutulaulude raamat”. Seda teost on nimetatud mitmeti: „Raamat”, „Palveraamat”, „Narek” jt. Matean voghberguthean on mitmetähenduslik väljend, mida võib tõlkida nii „Nutulaulude raamatuk” kui ka „Traagiliseks raamatuk” või lausa tragöödiaks. Tölkes jäin siiski esimese variandi juurde, kuna näiteks Jeremija nutulaul on armeenia keeles *Vogh Jeremijaji*.

Narekatshi lõpetas „Nutulaulude raamatu”, mida ta ise müstikuna nimetas „Könelusteks Jumalaga südame põhjast”, arvatavalta aastal 1002, seega vahetult enne surma. Trükituna ilmus raamat esmakordselt 1673. aastal Marseille’s. Armeenlastele on „Narek”, nagu teost rahva seas kutsutakse, Piibli järel tähtsuselt teine raamat, millel usutakse olevat ka tervendav mõju, mistöttu hoiavad töbised teda magades padja all ning teatud peatükke loetakse ette haigevoodi kõrval. Iga armeenia perekond on tahtnud endale koju selle imettegeva raamatu eksemplari. 19. sajandi lõpuni oli koolides tavaks anda köige tublimatele õpilastele Nareki raamat pärast seda, kui õpilased olid tähestiku selgeks saanud ja psalme lugenud. Õpilased lugesid „Nutulaulude raamatut” ja õppisid terveid peatükke pähe.

Poeemis on 95 peatükki ehk palvet ehk laulu, mis on erineva pikkusega ja jaotuvad oma-korda paragrahvideks (köige pikemas neist on paragrahve isegi 24, enamasti aga 3–4). Käsikirjades selline jaotus puudus, see teostati ühes esimestest trükiversioonidest, kus oli kokku 367 paragrahvi. Väljaandja olevat võtnud jaotuse aluseks päevade arvu aastas, kuid ta eksis arvuga, isegi kui pidada silmas liigaastat. 1985. aasta akadeemilises väljaandes on paragrahve 454.

Kõik palved peale 92. palve algavad sõnadega: „Könelus Jumalaga südame põhjast”. Alates 2. palvest seisavad iga palve ees sõnad: „Selle sama virge veel üks korduvate oietega lisandus palvele armu heita”.

Mõned Grigori palved on Armeenia kirik võtnud oma liturgiasse: 33. palve §-d 3 ja 4 (milles pöördatakse Püha Vaimu poole), on liitud missapalvete hulka, sisjeuhatusena Püha Ohvri pühitsemisele. 12. palve § 3 ja 41. palve on paigutatud breviaari ööpalvesse. 18. palve on kohandatud haigete juures lugemise ritualiks.

„Nareki” esmatutvustuseks eesti keeles on valitud 41 peatükki, mis riidate arvult moodustab umbes kolmandiku tervikust. Valik on tehtud kolmel alusel: 1) valitud on laulud, mis on tekstkriitiliselt puhtamalt säilinud, st ilma suurte erinevusteta käsikirjades, mis vaaksid pikemaid lugemivaliku põhjendusi; 2) laulud, mis ei ole teoloogilistest näansidest väga koormatud, mis nõuaksid samuti selektusi; 3) valik peaks iseloomustama Grigori laule võimalikult mitmekülgset: nii traagikat, lootusetust kui ka lootust, et pääsemine, lunastus ja Jumala arm on võimalik.

Piiblitsitaadid ja -viited on püütud võimalikult täpselt fikseerida, vörreldes varasemate Grigori väljaannetega. Eesti vastete puhul on arvestatud nii 1939. aasta Suure Piibli kui ka praeguse nn kokkuleppeliibliga, nagu see on avaldatud internetis aadressil piibel.net.

I KÖNELUS JUMALAGA SÜDAME PÕHJAST

A

Ohates oigavast südamest saadan Su poole kurbuse hääle, oh Sina, kes näed saladusi, muredest puretud hingeleep põletab justnagu ohvrit rösis mu soovide vilju, mis ärevaks muudavad mötted, 5 ometi teeb minu tahtejou viirukinõu selle magusaks. Armulik ole ja kõikide põletusoovrite suitsude seas märka Sa minugi oma, tunne ta lõhna. Võta mu väetite kõnede kogu 10 vastu nüüd leebuse, ei mitte raevuga. Et salamötted ja -tunded, mis varjul mu sügavas kongis jõuksid Sinuni viivitamata, kui vabatahtlikult ning aru andes ma ennast toon ohvriks, põledes vägeva rasvana, 15 mis on mind nuumanud. Ärgu siis tundugu see kaitsekõne, mis tembitud palveiga jälgina Sulle, kõikvõimas, nii nagu Jaakobi¹ tõstetud käed, mida on näinud Jesaja, 20 või üleannetu Paabel, milles on laul seitsekümmend ja kaks, vaid meelepärane olgu Su tahtele tema, justnagu viiruki hõng Siilo telgist, mille taas püstitas Taavet 25 seaduselaekale, tagasi toodi mis pagenduspõlvest, nagu mu eksinud hing, mille jälle sain tagasi.

B

Aga veel kõmiseb nuhtluseorus võimsalt Su õigusemõistmise kohutav hääl, valudes uesti luues mu sees vaenuleere; 30 tunnen ju praegugi ette, kuis vastased lahingut lõövad, mismoodi ilmuvald hinge mässavad hulgad, rabades teineteist, mõõk vastu soomusrüüd, head möttessülemid kurjade vastu, 35 muutes mu taas surma vangiks kui vanasti, siis, mil veel laskunud polnud mu peale Su arm, see, mille Paulus, kes on väljavallituim kõigi apostlite seas,

¹ Jaakob sümboleerib kogu Iisraeli rahvast.

vörreldes Moosese käsga Kristuse kingitud lunastust, tunnistas võitjaks.

40 Kuna on Raamatus kirjas, et ligineb Issanda päev, olgu siis orus, kus võitles kord Joosafat või kitsas Kidroni jõenõvas – õigusemõistmise piiratud paik, mis aga ilmutab ometi praeguses elus 45 eelseisvat igavest – siis õige ligi ka minule tuleb lihaks saand Jumala riik eest leides patud, mis kasvavad liigkasu kombel, piiramas mind, igaühel neist õiglane süüdistus, 50 et olen halvemgi veel Edomist või vilistitest või rahaist umbkeelseist, keda Su käsi on nuhelnud varem. Kui kohtuotsuseid iidseid saab aastates mõõta, siis minu pattude karistus 55 ajalist piiri ei tunne. Püügiauk, püüdepael, pelg möödapääsmatud, milles on rääkinud prohvet ja õpetussõnade lausuja, tabavad mind keeristormina äkitselt ukse ees, et häbimärk igavene mu külge veel siinilmas lüüa.

60 Sina ju ainsana teha saad imet: hirmunud hingedev raviks võid luua rohtusid, elu mis tagasi annavad, Sina, kes lunastand kõiki; kõrgustes, mis kättesaamatud, kiidetud olgu Su au sõnulseletamatu, aegade lõpuni. 65 Aamen.

¹ 2 Ps 6:7; Ps 38:9–10. – 2. Ps 44:22. – 6. Ps 51:15–20; Am 5:22; 3Ms 7:8. – 8. Hs 20:41; Ef 5:2. – 13. Rm 12:1. – 15. 3Ms 1. – 19. Js 1:10–20. – 20. Js 47; Ilm 17–18. – 21. Ps 73 (72) :7–8 (kuigi otseselt pole selles laulus Paabelit mainitud). – 22. Jos 18:1. – 25. 2Sm 6:17. – 27. Jl 4:2, 14. – 35. 1Ms 3:1–24. – 38. Gl 3:10–14; Rm 3:21–28; Kl 2:13–15. – 39. Ap 3:38–39; Rm 8:2–3; Rm 5:15–20. – 40. Jl 1:15; 2:1; 4:14. – 41. 2Aj 17; Jl 4:2. – 42. 1Kn 15:13; 2Aj 29:16; 30:14. – 47. Lk 10:9, 11. – 51. Js 14:29–31; Jr 47; 48; 49. – 56. Js 24:17; Jr 48:43. – 57. Òp 1:27.

² Number tähistab vastavat värsirida, milles kajastub viidatud kirjakoh.

RAAMAT SARJAST „MEIE VAIMULIKUD” ÜLEMPREESTER ALEKSANDER SARAPIKUST

15. aprillil esitletakse Tallinna Issanda Muutmise Peakirikus raamatut ülempreester Aleksander Sarapikust. Raamat kuulub sarja „Meie vaimulikud”, kus on eelnevalt kirjastatud raamatud vaimulik Avo Üprusest ja Ove Sandrist. Raamatusarja annab välja kirjastus Gallus.

„Kogu meie elatud elu läheb analüüsimeisele. Ja kui oluline on määrata seda, kus sa käid ja oled! Mõistmine, mida teed ja kus oled, muutub järjest tähtsamaks. Minul on eeltöö see, et olen kogu aeg missioonist kantud, visualiseerimas oma teed ja kohta. Seejuures teeb ruum omad korrektsioonid, sest igal ruumil on oma võimalused. Kui sa hakkad neid ületama, siis saad kohe vastu näpbe. Igal keskkonnal on oma positiivsus ja negatiivsus. SWOT-analüüs toimib meiega 24/7.”

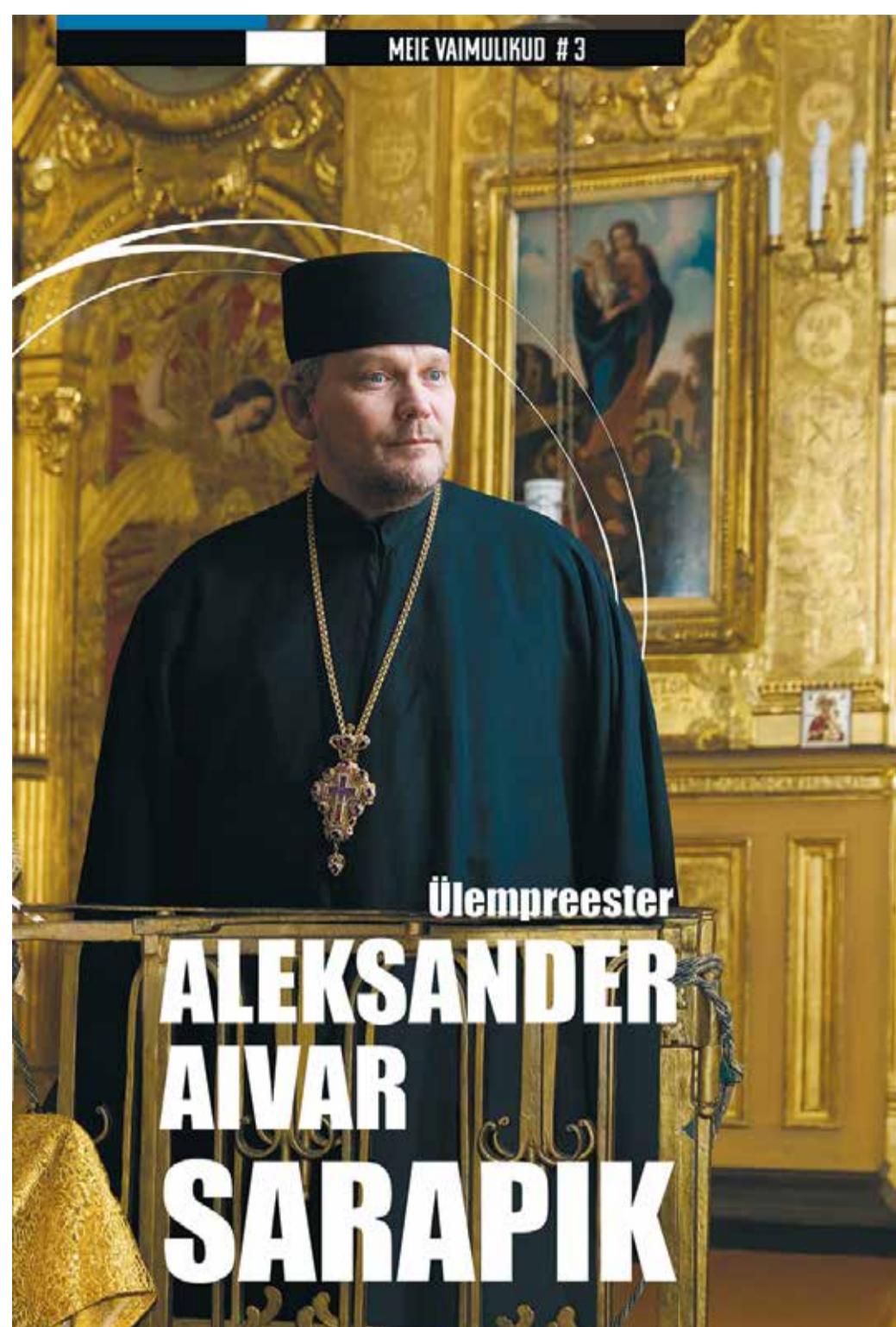
„Kui me armastame oma vaenlast, siis me peame tegema välises väga ränki otsuseid. Ja kui me peame kedagi kaitsuma ja meile on antud võime kaitsta, siis me peaksime seda tegema armastusest. Looma ei ole mõtet piinata, sest loomariigis toit on toit. Inimene läheb kurjusesse ja hävitab oma liigikaaslast. Kuigi seesama inimene võib ennast teise inimese vastu kaitstes teha ka hävitusrööd armastusest – eks see ongi täpne lask. Sest vaenlast ei ole mõtet piinata. Aga annaks Jumal, et selliseid olukordi ei tekiks, kus me peaksime kelletki elu võtma, peaksime kedagi tõesti sellisel viisil materiaalses maailmas hävitama.”

„Elu tuleks vaadata surmast tänasesse päeva, tagant ettepoole. See on printsip, mis toimib

ja annab võimaluse asju tervikuna näha. Kui ma tänastest päevast tulevikku vaatan, siis ma ei näe tervikut. Kui vaadata elu terviklukuna ja hakata seda osadeks võtma, siis on ülevaade olemas. Kui ma ehitan elu tänastest homsesse, siis neid muutujaid, mis sinna tee peale tuleb, on nii palju, et ma ei oska nendega arvestada. Aga üks on kindel: surmas me oleme koos, kõik jooned võib läbi tömmata ühest punktist. Ükski joon ei ole paralleeline, vaid kõik on nurga all, nad on erinevad. Kaks elu võivad olla väga-väga lähedal – mees ja naine ühes abielus –, aga sisemiselt on ainult üks punkt ja see on surm, kus kogemus on ühene.”

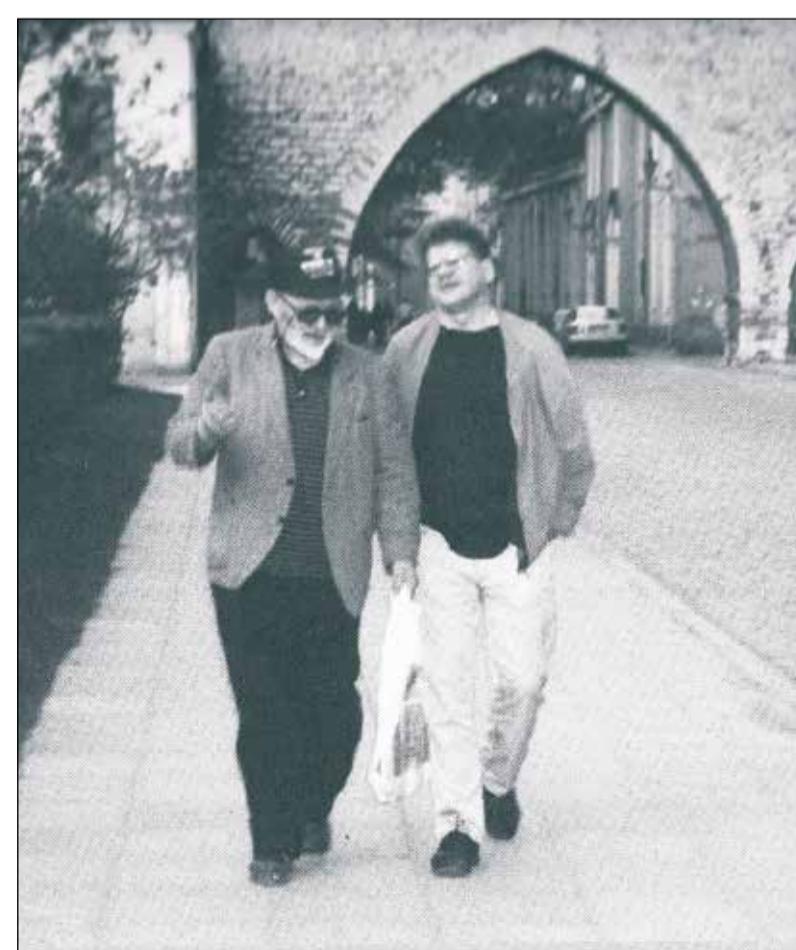
Isa Aleksander: „Mu keha toodi Elbrusel ülevallt alla. Ma ei suutnud enam oma keha valitseda. Oli haigushoog hästi kõrge palavikuga ja selge iseenesest äraolemine – täiesti selge äraolek. Oli ka teatud mittemõistmine, et mis nad seal mu kehaga teevad. Ma nagu rõusin ja jalutasin ära, rõusin ja jälle jalutasin ära. Liikumine, väljakäimine oli hästi sisukas, väga suhteinformatsioonirohke. Füüsiline muutus oli minu jaoks kuidagi loomulik. Ma olin teinud seal üleval mägedes hingamisharjutusi ja olin täiesti teadlikult end millekski ette valmistanud. Ja see seal siis realiseerus. Keha võeti tagant ära, aga sisu elas edasi. Sealt need uued otsused mu elus hakkasid tulema.”

Abikaasa Kadi (Katariina) Sarapik: „Mina ei ole langevarjuga hüpanud. Küll aga olen kõik oma maaköögi pitsid heegeldanud lennuvälistadel. Vaatan, langevari avaneb, enam ei vaata, heegeldan edasi. Siis oli üks päev küll, kus mind viidi peaegu sellesse seisundisse, kus ma oleksin tandemhippe teinud. Aga tuli torm ja teiseks oli An-2 nii kole lennuk, et töukas mind endast eemale. Ma saan viuliga adrenaliini oma verre niit tolmab! Mul ei ole vaja üks peatus enne juhti lennukist välja hüpata.”

SOOMEKEELNE RAAMAT MEIE PÜHAKODADEST

Meist peagi juba 15 aastat tagasi lahkinud ülempreester August Kaljukose kogutud materjalid on jätkuvalt olulised kiriku- ja koduloo allikad. Nüüd on Soomes ilmunud isa Augusti pikaaegse sõbra Timo Lehtose raamat „Viron apostoliset kirkot. Isä August Kaljukosken matkassa” („Eesti apostlikud (=õigeusu) kirikud. Isa August Kaljukose radadel”). Raamatu alguses rõägib autor oma kohtumistest isa Augustiga ja tema eluloost. Järgneb ülevaade Eesti õigeusu kirikutest linnade ja maakondade järgi; siin-seal, eriti Tallinna puhul, on juttu ka muude konfessioonide pühakodadest ja ajaloost üldse. Lõpus on albumiosa, kus on toodud pildid ülejäänud kirikuhoonetest, mis isa Augusti kogudes leidusid. Kõik fotod on mustvalged. Kogumik sisaldab ainulaadseid välis- ja sisevaateid nii tervetest ja tegutsevatest kui ka nüüdseks varemtes või lagunenud pühakodadest. Lisana on õigeusu ülemkarjaste nimekirja keskajast tänapäevani, kellele Eesti alad on kiriklikult allunud.

Isa August Kaljukoski ja raamatu autor Timo Lehtonen „kirikutuuril” Tallinnas.

Aruküla Püha Kolmainu kiriku sisevaade enne hoone lammutamist 1940. Ehitatud 1871–1872.

Tuleb tunnustada autorit, kes raskest nägemispuudest hoolimata (muidugi abiliste toel) on avaldanud raamatuna isa Augusti pilddimaterjale, samuti kirjutanud tema elust ja kohtumistest temaga nõukogude aja lõpus ja iseseisvusaja alguses. Kaljukoske on autor tabavalt kutsunud „kööndivaks entsüklopeediaks” ja on väga tänuväär, et tema elutöö leiab tutvustamist ka lahe põhjakaldal.

Raamat on müügil Tallinna Siimeoni ja Issandamuutmise kirikutes.

Фото: Геннадий Баранов

Важнейшая задача родителей по отношению к своим детям заключается, конечно, в том, чтобы их вырастить и воспитать. При этом мы должны задуматься о значении самого слова «воспитание», – ведь благодаря своей безграничной любви к своим наследникам родители готовы отдать им все хорошее, что у них есть, чтобы те, когда вырастут, были как можно лучше подготовлены к жизни.

Хорошим воспитанием формируется характер человека. Воспитание учит хорошему поведению, поддержанию хороших отношений в обществе, правильному пониманию жизни, ее целей и забот, а также тому, как найти работу, как добиться авторитета в обществе, как улучшить свое материальное положение. Именно поэтому родители следят за тем, чтобы их дети уже с раннего возраста получали хорошее образование и усваивали как можно больше знаний.

Все это хорошо работает при условии, что этому не придается непомерная важность. Я хочу сказать, что усвоение различных знаний, бесспорно, необходимо, но не является ключом от всех дверей. Святой Григорий Богослов, усердно изучавший многие науки, чрезвычайно начитанный, сказал, что для человека самое важное – это послушание Богу. Он пишет: «Если ты уничтожил в себе тиранию идолов, то поспеши принять Бога. Ты должен понимать это как единственный возможный пример воспитания, наиболее благоприятный для человеческого естества» (PG 9, 162).

Всвоем «Наставлении молодым людям» святитель Василий Великий, который в свое время осваивал и применял различные науки, говорит, что «так же, как дереву свойственно в свое время богато плодоносить, а также нести на себе покрывающие ее ветви листья, также и для души плодом служит, прежде всего, истина, но при этом приятно, если истина облачена в одежды мудрости, подобно листву, дарующей плодам защиту» (PG 7,322). Таковой и является первейшая родительская задача: вести своих детей к свету истины Божьей, чтобы они были в Боге. Только в этом случае будет обеспечена их успешность на жизненном поприще, поскольку у них есть Бог, который их сопровождает, поддерживает и им помогает.

Однако, к сожалению, так бывает далеко не всегда. Родители заня-

ты лишь обеспечением материального благополучия, что создает в кругу семьи множество забот: заботу о том, чтобы дети попали в лучшую школу; заботу о поиске лучших учителей; заботу о получении детьми разностороннего опыта; заботу об успешной учебе в университете; заботу о поиске хорошего места работы; заботу о поиске средств, способных обеспечить по возможности большее количество материальных благ.

Что же касается религиозного воспитания детей, оно выпадает на долю сирот. Мало и практически никакого интереса не проявляется к изучению катехизиса, к регулярному участию в богослужениях, к участию в жизни прихода. Зачастую во время литургии дети занимаются посторонними вещами, не имеющими никакого отношения к вере. Святой Иоанн Златоуст призывает родителей не недооценивать важность духовной аскезы. «Воспитывайте своего ребенка так, чтобы из него вырос богатырь Христов, и учите его с младых ногтей богообразности, ведь ему уготовано жить в этом мире. Если мы наполним его душу хорошими поучениями, если запечатлеем в его душе благородные чувства, то никто и никогда не сможет их стереть» (PG 30,640).

Святой Иоанн Златоуст упрекает родителей в том, что они остаются равнодушными к духовному воспитанию своих детей, но в то же время делают все, чтобы сделать их богатыми золотом и серебром. По

его словам, в центре внимания родителей находятся не добродетели, не преданное служение, не уменьшение потребления, а все то, что делает нашу душу пустой и глупой, и зачастую губит ее (PG, 27, 476).

Достаточно оглянуться вокруг, чтобы увидеть, сколь мало тех, кто по-настоящему следует мыслям этого великого святителя. Многие сделали хорошую профессиональную карьеру, многие добились международной известности. Но если их душа осталась закрытой для радостей, чуждой подлинному внутреннему миру и любви, то можем ли мы сказать, что их жизнь по-настоящему удалась? Всем тем, кто остался невоспитанными духовно, знания, богатства и успех в этом мире пользы не принесут; скорее, наоборот, могут привести к гибели.

Так давайте переосмыслим во время Великого поста – в столь подходящее, чтобы заглянуть внутрь самого себя, время – свое отношение и свои стремления, сделаем их наилучшими для наших детей. Давайте поможем нашим детям, прежде всего, по-настоящему ощутить Бога. Только тогда их начинания будут успешны и благословлены как для них самих, так и для общества в целом.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллиннский
и всея Эстонии

(no VIMA ORTODOXIAS, 31. I 2018)

Всем тем, кто
понапрасну тратит
свое время

В давние времена жил один монах. Он постоянно жаловался своему игумену (настоятелю монастыря) на постоянную усталость из-за большого количества работы.

Однажды игумен спросил у него: «Брат мой, что за работу ты делаешь, что постоянно устаешь?»

Монах ответил: «Досточтимый игумен, у меня днем и ночью столько работы, что без Божьей помощи я бы не справился. Во-первых, есть у меня два сокола, которых я должен приручить. Во-вторых, есть у меня два зайца, за которыми я должен постоянно смотреть, чтобы они не убежали. Также у меня есть два быка, за которыми я должен следить, чтобы они работали. Есть у меня и волк, за

которым я также должен присматривать, чтобы он никому не сделал плохого. Кроме того, у меня есть лев, которого я должен укрощать, и, наконец, у меня есть больной, которого я должен лечить, и о котором должен заботиться.»

Когда монах закончил, игумен рассмеялся: «Сын мой, все, что ты сказал, не может быть правдой. Никто не может справиться с подобным!»

Но монах стоял на своем и утверждал, что все это правда. Игумен попросил монаха объяснить свои слова.

Монах ответил: «Досточтимый отец игумен, во-первых, два моих сокола – это два моих глаза. Они летают туда и сюда, и я должен следить за тем, чтобы они не прельстились чем-нибудь плохим, как это случилось с царем Давидом, прельстившегося Вирсавией.

Во-вторых, два зайца – это мои ноги, которые я должен усмирять, чтобы

они не умчали меня к наслаждениям и грехам; ведь в день, когда игумен меня крестил, он наказал мне следовать путем Христа. Досточтимый отец, Вы понимаете, сколь большие усилия следует прилагать, чтобы не сбиться с пути?

В-третьих, два быка – это мои руки, о которых я очень забочусь, чтобы они могли работать и делали добро по примеру Христа. В день, когда игумен меня крестил, он сказал мне: «Твои руки меня сотворили».

В-четвертых, мой язык – это волк, которого я постоянно вынужден держать на привязи, чтобы он не смог уязвить никого из моих братьев. Как можно соблюсти то, что говорит Иаков по вдохновению Духа Святого: «Кто не согрешает в слове, тот человек совершенный, могущий обуздить и все тело. (Послание Иакова 3,2)... И язык — огонь, прикраса неправды; язык в таком положении находится между членами нашими, что

оскорбляет все тело и воспаляет круг жизни, будучи сам воспален от генны. (3,6-7)... язык укротить никто из людей не может: это — неудержимое зло; он исполнен смертоносного яда. Им благословляем Бога и Отца, и им проклинаем человеков, сотворенных по подобию Божию. (3, 8-9)»

А я, что я должен делать с этим волком, который обитает у меня во рту? Как соблюсти завет Святого Иоанна Схоластика, который требует, чтобы язык говорил не больше и не меньше того, что подобает сказать? Как без больших усилий все речи, что вылетают из моего рта, положить на чашу весов, чтобы быть справедливым? Разве Святой Иоанн не подразумевает, что наш рот подобен весам, тщательно измеряющим тяжесть наших слов, и произносит только то, что сказать должно? Разве мы не должны взвешивать так же, как мы взвешиваем золото, свои слова, и даже еще тщательнее?

К тому же, как бороться с этим волком – моим языком, после того, как я прочитал у Сысоя Великого: «Брат мой, вот уже тридцать лет, как я молю Господа, чтобы Он сжался надо мной и простил мне грехи. Я прошу нашего Спасителя, Иисуса Христа, чтобы Он разобличил меня с моим языком, – ведь несмотря на то, что я уже долгие годы соблюдаю аскезу, именно из-за него я спотыкаюсь и впадаю в грех.»

В-пятых, лев – это мое сердце, с которым я борюсь и днем, и ночью, не получая за это благодарности.

К сожалению, оно толкает меня ко всем вещам, которые совращают меня и сокрушают душу. В первой книге Моисеевой сказано (8, 21), что помышление сердца человеческого – зло от юности его, а евангелист Матфей уточняет (15, 19), что «...ибо из сердца исходят злые помыслы, убийства, прелюбодеяния, любодеяния, кражи, лжесвидетельства, хуления». Именно поэтому я должен себя изнурять, чтобы очистить сердце, подобно пророку Давиду, просящего у Бога: «Сердце чистое сотвори во мне, Боже, и дух правый обнови внутри меня!» (Псалтырь 50/51, 12).

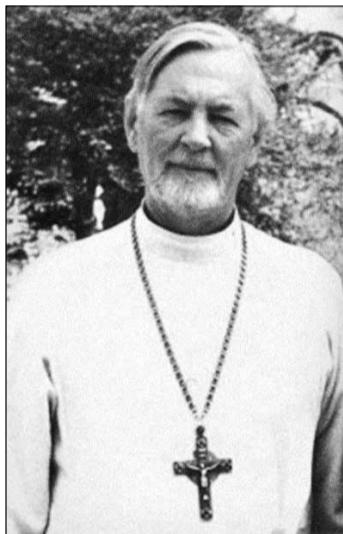
И последнее: больной – это мое тело, которое никогда не бывает в одном и том же состоянии. То оно требует еды, то постится, то хочет отдохнуть, то командует мной. Иногда ему нужна забота, иногда нет, и именно поэтому я должен постоянно следить за ним и обслуживать его, как могу, поскольку оно мне необходимо так же, как яйцу скорлупа.

После этих мудрых слов игумен благословил монаха и сказал: «Если бы все вели себя так, как ты, сын мой, и если бы все направляли свои силы на то, чтобы обуздать свои страсти, то

земля стала бы Небом, и все мы были бы счастливы, спокойны и довольны».

Мораль же этого рассказа заключается в следующем: где найти время на то, чтобы заботиться о своей душе, чтобы быть добродетельным, провозглашать свою веру, заботиться о спасении души? Сможем ли мы в это время поста, будучи в ожидании воскресения Господня прилагать усилия для того, чтобы освободиться от своих страстей, чтобы нас выбрал и осветил свет Христа.

Опубликовано на сайте «Tilegrafima. gr» 31 I 2018.

«Преполовение» (половина) великого поста: крест

Александр Шмеман

Третья неделя Великого Поста называется Крестопоклонной. За все-нощной этого дня, после Великого Славословия, Крест торжественно выносится на середину церкви и остается там всю неделю; после каждой службы совершается особое поклонение Кресту. Надо обратить внимание на то, что о Кресте говорится во всех песнопениях этого воскресенья, но говорится не о страданиях на Кресте, а о победе и радости. Больше того, ирмосы второго воскресного Канона взяты из Пасхальной службы: «Воскресения день» и весь он является как бы парадфразой пасхального Канона.

Смысл всего этого ясен. Мы достигли середины Великого Поста. С одной стороны, физический и духовный подвиг, если он серьезен и последователен, начинаетказываться, чувствуется усталость. Нам нужна помощь и ободрение. С другой стороны, претерпев эту усталость, взойдя на половину горы, мы начинаем видеть конец нашего странствования, и сияние Пасхального света становится ярче. Великий Пост – это время нашего саморасpinания, опыта, пускай и ограниченный, Хри-

стова призыва, который мы слышим в Евангельском чтении этого дня: «...Кто хочет идти за Мною, отвергнись себя и возьми крест свой, и следуй за мной» (Мк.8:34). Но мы не можем принять свой крест и следовать за Христом, если не примем Его креста, взятого Им для нашего спасения. Спасает нас Его крест, а не наш. Только Его крест сообщает не только смысл, но и силу нашим крестам. Это и объяснено нам в Синаксарии Крестопоклонного Воскресенья:

«... В тот же день, в третью неделю Постов мы празднуем поклонение честному и животворящему Кресту, – вот по какой причине: во время сорокадневного поста мы как бы распинаем себя... и испытываем некоторую горечь, печаль и уныние, – нам предлагается Животворящий крест, освежающий и ободряющий нас; напоминая нам страдания Христа, он укрепляет и утешает нас... мы подобны тем, которые проходят долгим и трудным путем; утомленные, они видят прекрасное дерево и садятся отдохнуть в тени его листвы; немного отдохнувши, как будто обновленные, они продолжают свой путь; так и теперь, в постное время, среди прискорбного пути подвига, святые Отцы водрузили Живоносный Крест, подающий прохладу и освежающий нас, для того, чтобы мы могли мужественно и легко окончить остающийся путь... Или возьмем другой пример: когда приходит царь, то перед ним сперва появляются его знамена и скипетр, а затем и сам царь идет, радуясь и веселясь о победе, и с ним вместе веселятся и его подчиненные; так же и Господь наш Иисус Христос, который хочет показать свою победу над смертью и явиться во славе дня Воскресения, посыпает переди себя свой скипетр и царское знамя – Животворящий Крест, – наполняющий нас радостью и приготовляющий, насколько это нам возможно, встретить Самого Царя и восхвалить Его победу... Все это на неделе среди святой Четыредесятницы, т. к. святая Четыредесятница подобна горькому источнику проливаемых слез сокру-

шения, постного подвига и уныния... Но Христос утешает нас, как странствующих по пустыне, до тех пор, когда Он приведет нас к духовному Иерусалиму своим Воскресением... потому что Крест называется и есть Древо Жизни, которое было посанжено посреди рая; поэтому и святые Отцы водрузили его среди святого Великого Поста, напоминая одновременно блаженство Адама и то как он его лишился, напоминая также, что вкушая от этого Древа мы больше не умираем, но оживляемся...»

Итак, укрепленные и ободренные, мы вступаем во вторую половину Великого Поста. Еще одна неделя – и в четвертое воскресенье мы слышим: «... Сын Человеческий предан будет в руки человеческие, и убьют Его, и поубиении в третий день воскреснет» (Мк.9:31). Теперь главное ударение, которое ставилось до сих пор на наше раскаяние и подвиг, переносится на события, произошедшие «нас ради человек и нашего ради спасения».

Господи, давай нам предварити днешний день, седмицу святую предсияющую светло, Лазареве от мертвых восстание страшное, сподоби рабы Твоя страхом Твоим прйти поприще пощечина все совершающим.

Господи, Ты дал нам предварить сегодняшний день, светло сияющий перед святой седмицей и Лазаревым страшным из мертвых восстанием, сподоби рабы Твои со страхом Твоим совершишь весь остающийся путь поста.

Время пощечина ныне преполовивше, начало Божественного жития яве покажем, и в конец добродетельного жительства достигнуты тепле пощечинися: яко да приимем сладость нестареемую.

Достигши ныне половины поста, покажем на деле начало божественного образа жизни; постараемся с усердием окончить наш подвиг, чтобы получить нескончаемое блаженство. На утрене в среду пятой недели опять читается Великий Ка-

Отец Александр Шмеман, его жена Ульяна и Александр Солженицын, Вермонт, 1978.

нон Андрея Критского, но на этот раз целиком. Если в начале поста этот канон служил как бы дверью, открывающей путь покаяния, теперь, в конце Поста, он звучит как итог покаяния и его завершение. Если в начале Поста мы только слушали Канон, теперь его слова стали нашими словами, нашим плачем, нашей надеждой, а также оценкой нашего постного подвига: что мы действительно сделали за этот Пост? До чего мы дошли на пути покаяния? Потому что теперь все, что касается нас лично, приходит к концу. Теперь мы уже следуем за учениками, «... когда были они на пути ... в Иерусалим, и когда Иисус шел впереди их». И Иисус сказал им: «Вот мы восходим в Иерусалим, и Сын Человеческий предан будет первосвященниками и книжниками, и осудят Его на смерть, и предадут Его язычникам; и поругаются над Ним, и будут бить Его, ...и убьют Его; и в третий день воскреснет» (Мк.10:32–45).

Это Евангелие пятого воскресенья. Тон великопостных богослужений меняется. Если в первой половине Поста наши усилия были направлены на собственное очищение, теперь нам открывается, что это очищение не есть самоцель, оно должно было ввести нас в созерцание, уразумение и освоение Тайны Креста и Воскресения. Смысл нашего подвига открывается теперь как участие в этой тайне, к которой мы так привыкли, что просто забываем об ее значении. И, следуя за Ним в Иерусалим, вместе с учениками, мы «недоумеваем и ужасаемся».

Одиннадцать пожеланий румынского патриарха Даниила к посту:

В этом году для православных пост начался 19 февраля и закончится 7 апреля. Его Святейшество патриарх румынский Даниил опубликовал следующие пожелания на время поста:

- 1) Мы постимся не для того, чтобы люди на нас смотрели и хвалили, а для того, чтобы стать, сколь возможно, ближе к Богу.
- 2) Мы постимся потому, что любим Бога больше, чем пищу, которую потребляем.
- 3) Пост хорошо начинать с прощения. Никто не может приступить к посту, не простив, поскольку пост есть духовная борьба, которая ведется для очищения от грехов и для озарения души.

4) Пост поддерживается молитвой верующего человека, для которого связь с Богом является средоточием его жизни, духовной пищей и светом.

5) Настоящий пост – это не только отказ от животной пищи, но также воздержание от зависти к материальным благам и от желания себя любить властвовать над другими.

6) Если вести себя богоугодно, то пост сделает постящего светочем среди других и избранным сосудом славы Божьей.

7) Пост является не только телесным, но и духовным, т.е. является постом для глаз, рта и сердца.

8) Пост – это такое состояние духа, когда дары и пожертвования постящегося оцениваются по его способностям.

9) Постящийся уменьшает количество телесной пищи и увеличивает количество пищи духовной.

10) Пост поддерживается молитвой, поскольку пост без молитвы не является духовным усилием.

11) Пост усмиряет эгоистичные страсти, проясняет чувства, меняет отношение и поведение по отношению к другим людям и природе, и связывает все это Божественным светом и милостью.

Вербное воскресенье. Вход Господень в Иерусалим

Слезы Вифании высохли, смертные тени рассеялись. Свет воскресения встал над миром. Несмотря на это, скорее, именно поэтому, настроение более чем особенное. Христос сидит за одним столом с человеком, которого Он пробудил от смерти. Еще вчера, четвертый день, как Лазарь лежал мертвый в могиле, и тело его было охвачено тленом. А сегодня он сидит на вечере вместе с Христом!

Познавший смерть, но воскресший человек, и властвующий над смертью Начальник жизни сидят друг против друга. Лазарь ждет входления в царство Христа; Христос ждет часа, в который Он войдет туда, где был Лазарь. Их взгляды встречаются. Когда глаза однажды уже умершего человека смотрят на Жизнодавца, слов не нужно. Каждый, кто наделен чувством, поймет, что происходит что-то совершенно необычайное.

Но если посмотреть на земную действительность, то все покажется обычным. Стол как стол, еда на нем обычная, – та, которую едят на Ближнем Востоке. Мы можем спросить себя: а если бы мы сидели за этим столом, что бы мы заметили? Восточные блюда? Или то, какими взглядами обменялись Лазарь и Христос?

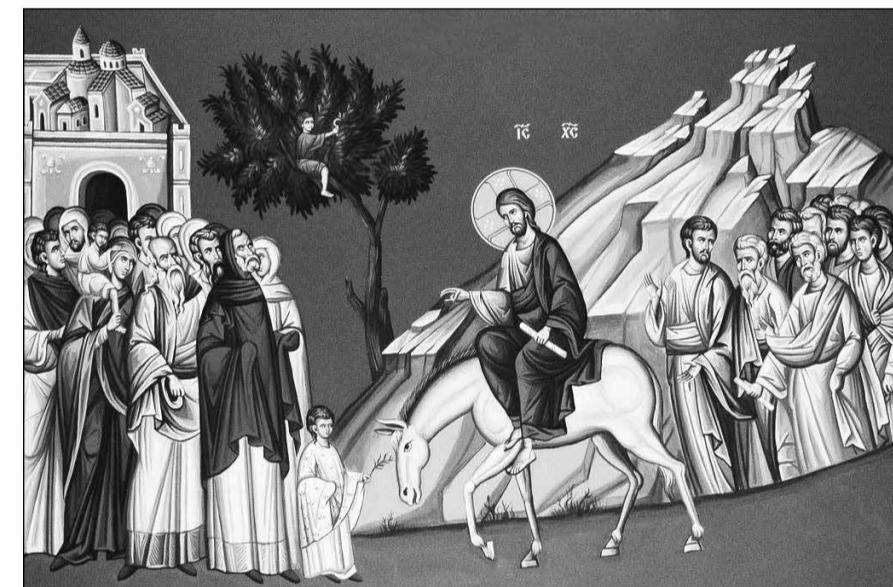
Это еще раз учит нас, какой пост является истинным, и к какому состоянию души должен нас привести Великий пост. Если в поле зрения человека попадает что-то великое, он не сосредоточивается на том, съесть ли ему одно или другое, или не есть вообще, поскольку душа его заполнена вещами многим более важными, чем еда.

На вечере в Вифании рождалось что-то большее и важное, чем когда бы то ни было ранее. Там, за столом если обычную пищу, но в то же время устремлялись к тому, что дает удовлетворение извечным чаяниям человека. Там ели пока еще земной хлеб, но вскоре один из вкушающих станет Хлебом жизни.

Один из главных персонажей Евангелия, – женщина по имени Мария, делает то, что не забудется никогда. Она берет миро из нарда драгоценного, становится на колени перед Иисусом и льет масло Ему на ноги. То, что сделала Мария, было следствием того, что она увидела, глядя на Иисуса. Мария позволила любви охватить себя, и поступила, как казалось, неразумно, – но весь мир превозносит ее до сего дня.

Мария не изучала богословия и не знала поучений, но она была настоящим богословом, поскольку признала Бога. Иоанн Златоуст сказал: „Мария вышла перед Иисусом, как перед Богом“. Навряд ли она понимала, что касается ног Бога, но поступила так, словно понимала. Ее понимание было выше, чем она сама могла уразуметь: она почувствовала в Христе то, что не могла объяснить другим. Именно такой является любовь. Любовь видит Бога и мир Его там, где другие видят лишь материальное. Любовь дает ей то, что у нее есть, и даже сверх разумной меры.

После поступка Марии Евангелие повествует еще об одной, совсем другой любви. Эта любовь тоже была страстной, но была любовью к этому миру, к деньгам. Иуда внешне был среди апостолов, но внутри себя он Бога уже променял. Его цель, по его собственному разумению, не была особо плохой; наоборот, она казалась ему очень даже разумной. Он действовал ослепленный своей любовью, неспособный видеть по-

другому. Таковой является любовь к деньгам, земной власти, выгоде, биржевому курсу... Иуда умер, но его мысли продолжают жить. Его логика по-прежнему сильна в нас и пытается нами управлять.

Мы созданы Богом, и поэтому, в любом случае, в нас есть и чаяния, и любовь. Мы лучше исполним свое человеческое предназначение, если направим наши чаяния и нашу любовь друг на друга и на Бога, а не на деньги и власть. В этом случае мы будем любить так, как свойственно нашей сути.

После вечери Христу пришло время пойти в Иерусалим. В этот момент он вступает в последний этап Своей земной жизни. Три долгих года Христос выражал свою любовь к людям речами и поступками, поучениями и исцелениями, лечил душу словами, а тела – чудесными действиями. Выказав, казалось, в полной мере Свою любовь, теперь Он идет, чтобы показать ее еще более впечатляющим способом.

Может ли быть что-то выше моих явленной любви? На этот вопрос другие религии не дают ответа. Мы же, как христиане, может ответить

утвердительно: это любовь, явленная в слабости. С точки зрения Бога, такая любовь превыше всего.

Любовь Христа, явленная в великих деяниях, принесла исцеление многим больным и воскресила души многих, – но лишь на некоторое время. Но та любовь Христа, которая проявилась в слабости, принесла спасение всему человечеству и вознесла всех нас с земли на небеса. В Вербное воскресенье подходит к концу время Его великих деяний. Показав Свою любовь к людям, Иисус теперь идет показать любовь ко всему человечеству.

Народ возужден воскрешением Лазаря, и ждет еще более великих, чудесных знамений. Но Христос зрит уже более великое, чем чудесные знамения. Он должен идти в Иерусалим, град Божий. Пророку не должно умереть в ином, кроме Иерусалима, месте. Его ожидают бессилие, мучители, страдания и смерть, – все то, что паства переживает в Страстную неделю.

Итак, Иисус направляется из Вифании в Иерусалим, чтобы выполнить работу по спасению человечества. Слово Бога Отца, Сын вечный, чей

трон на Небе, а земля – скамья под ногами, идет по земле в город пророка Давида. Какая повозка подошла бы, чтобы везти Царя царей, которого на Небе носят херувимы? На Небе Его носят ангелы, а в Иерусалим Он въезжает верхом на осле. В Иерусалиме, конечно, есть богатые кареты, но они стоят в своих сарайах; есть чистокровные скакуны, но они стоят в своих конюшнях. Кареты стоят без дела, поскольку для того, чтобы везти в город Царя царей, был выбран осел.

Когда в город въезжает царь, его принимают по-царски. Дорогу ему устилают коврами, его встречают хвалебными и радостными возгласами. Мужчины кладут на дорогу одежду, женщины воздают хвалу, дети кричат, деревья отдают свои ветви. Мессии Иудеев предстоит завершить свою работу! Путь царя заполняется тем, что создания Божьи могут дать своему Господу. Земля присоединяется к осанне, которую ангелы поют на Небесах, люди на земле превозносят Того, Кому поклоняются в вышних.

«Радуйся и веселися граде Сионе, красуйся и радуйся, церкве Божия! Се бо Царь твой прииде в правде Смотри, на жребяти седя». Царь въезжает в свой город, сидя верхом на осле, и именно в этом Его слава. Слава ставшего плотью и кровью слова заключается не в величии власти, а в этих людях, толпящихся вокруг него и восклицающих: «Осанна в вышних! Благословен грядый во имя Господне!»

Происходит что-то великое и небывалое. Наступает исполнение веры иудейской, исполняются чаяния всех верований. Но что-то здесь не так. Где книжники? Где благочестивые служители храма? Их нет на улицах, нет среди народа, радующегося приходу человека, воскресившего Лазаря. Многолетнее рвение во имя веры оказывается пустым порывом. Нет пользы от буквального исполнения закона, если Царь царей находится здесь, на улице, сидя верхом на осле.

Господь Сиона и Царь царей находится в городе Давида, но не видно тех, кто должен быть в первых рядах. Они непреклонно следуют своей вере, все у них записано на бумаге, все продумано, но того, что происходит на пыльных улицах, они не понимают. У них были возвышенные мысли о Боге, но в их возвышенных мыслях не было Бога, – Бог был верхом на осле.

Законники изучали книги в то же время, в которое Тот, о котором свидетельствуют книги, был здесь, на улице. Они должны были бы закрыть свои книги, выбежать на улицу и прыгать от радости. Но вместо этого они гневаются из-за поднятого

гвалта. Старейшины приберегают восхваления для себя, но дети не молчат. Законники презирают Господина законов, но безызвестные дети восхваляют Царя Израиля. Так благословляют Господа невинные и чистые сердца. Дети боготворят Его на земле, на Небе восхваляют его хоры ангелов. Пальмовыми ветвями размахивают на земле во славу Того, перед Кем машут в Небесах своими крыльями Серафимы.

Размахивание пальмовыми ветвями в то время было высшим знаком победы. Когда военачальник возвращался с войны победителем, перед ним шел народ, держа в руках пальмовые ветви в знак победы. Поэтому правителям народа было обидно слышать, что народ встречал Христа торжественно, как героя, и провозглашал Его царем. Но на самом деле земная царская власть не представляла для Царя большой важности. На земле спорили, можно ли звать Его царем иудеев, а на Небе его приказов слушались сонмы ангелов.

Всем этим Евангелие обучает нас божественным ценностям. Господь принимает пищу в бедном селении, дает грешной женщине помазать драгоценным маслом свои ноги, позволяет озорным детям радостно кричать. Его интересуют простые люди, и Он идет среди них, в то время как книжники и властители смотрят со стороны. Властитель вошел в святой город, но не для того, чтобы править, а для того, чтобы принять страдания.

Так исполняется пророчество Захарии, которое он высказал пятьсот лет до того: «Ликуй от радости, дщерь Сиона, торжествуй, дщерь Иерусалима: се Царь твой грядет к тебе, праведный и спасающий, кроткий, сидящий на ослице и молодом осле, сыне подъяремной» (Зах. 9:9). Почему Иисус выбрал именно осла, когда есть другие, намного более красивые, сильные и благородные животные? В Иудее в то время жили даже львы, – но львы не позволили бы никому ездить верхом у себя на спине.

Нечто подобное происходит и в жизни церкви. Зачастую наиболее достойные не занимают церковные должности, поскольку не согласны взять на себя ответственность. Те, из которых вышли бы отличные монахи или монахини, не становятся послушниками или послушницами; те, кто мог бы стать лучшими священниками, трудятся на ином поприще. Однако кто-то должен занять их место и выполнять их работу. Так что Христос вынужден использовать ослов; и всегда, когда мы встречаемся с ослами, следует помнить, что именно осел был избран, чтобы нести на себе Христа. Поэтому не стоит ворчать по поводу слабостей церкви

нослужителей, а стоит задать себе вопрос: что бы я мог совершить на благо церкви?

Отцы церкви дают иные объяснения тому, почему Христос выбрал именно осла. Для св. Дорофея Газского – езда на осле означает возвращение человека в изначальное состояние. Вследствие грехопадения душа утратила ясное понимание, и стала подобной неразумному животному. «Христос сидит верхом на осле, чтобы сделать душу образом Божиим и подчинить ее своей божественности», – пишет святой Дорофей. Вся жизнь Христа в образе человека означает донесение до людей божественной жизни.

Согласно другому толкованию, осел представляет собой язычников. Неприрученный осленок по иудейскому закону является нечистым животным. Таким образом, въезд Христа верхом на осле означает укрощение всех нас, и послушание Евангелию и Христу. Царство Его не от мира сего, и поэтому Его триумфальный въезд является скромным и спонтанным в сравнении с земными триумфальными шествиями, хотя был вдохновлен Духом Божиим. Церковь видит Христа таким, каким Он есть, – вечным Царем грядущего мира, то есть таким, каким Его встретили.

Но понимали ли дети, что они делают? И не ждали ли люди, размахивающие пальмовыми ветвями, героя, который освободил бы их от ига римлян? И разве большинство людей не вышло на улицы ради веселья?

Каждой вещи – свое время, также, как и пониманию всякой вещи. Когда апостолы пошли вместе с Иисусом к Святому городу, то события казались им сумбурными. Только позже они поняли, что предсказания пророков сбылись, и история мира совершила поворот. На толкование этих вещей ушли столетия.

Те, кто размахивали во славу Христа пальмовыми ветвями на улицах Иерусалима, не знали всего вероучения, не знали всех аспектов догматики и истории. Никто не осознавал происходящее полностью. Но, размахивая ветвями, они проделывали ангельскую работу, и для всех них на Небе было уготовано место рядом с Серафимами.

До нас значение Вербного воскресенья открывается постепенно. Вопрос заключается не только в понимании и усвоении значения событий. Из года в год церковь доносит до нас смысл вхождения Господа в Иерусалим, прежде всего, для того, чтобы и мы могли усвоить значение этих событий. Это происходит как сообща, так и индивидуально, отмечая события на богослужении, мыслен-

но отождествляя себя с участниками этих событий. Святой Андрей Критский призывает нас пойти навстречу Христу и встретить Его на Елеонской горе. «Устремимся к Нему, когда Он поспешает навстречу страданиям. Поступим так же, как и те, кто некогда встречали Его. Не будем прерывать Его путь одеждами, оливковыми и пальмовыми ветвями, а сделаем все, чтобы почтить Его, будучи кроткими и стараясь жить согласно Его заветам». Именно так совершается сущностное единение с Божественной жизнетворной силой. Именно так живет в нас Бог, Которого никто и ничто не может ограничить.

Святой Андрей Критский также говорит: «Расстелем у Его ног не одежды и ветви, которые, порадовав глаз лишь на мгновение, увядают, а самих себя, одевшихся в Его милость, даже, скорее, в Него самого». Победитель смерти достоин большего, чем простых ветвей: подлинная цена Его победы есть мы, грехи которых Он искупил, и которых ввел в Свое царство. Поэтому, согласно святому Андрею, крещеные во Христе сами являются теми одеждами, которыми устилают дорогу перед Господом.

Святой Дорофей Газский призывает нас встать и пойти навстречу Господу, и поприветствовать Его пальмовыми и оливковыми ветвями. «Пусть Он воссядет на осла, и пойдем вместе с Ним в святой город». Пальмовая ветвь является знаком победы, а оливковая ветвь означает милосердие и сочувствие. Согласно Дорофею, был такой обычай: если кто-то был сильно оскорблен, и, если хотел попасть на прием к правителью, чтобы наказать обидчика, то приходил к нему с ветвью оливы в знак того, чтобы правитель выслушал его и помог ему. Так же и христиане были призваны пойти навстречу Христу, как к победителю и дарующему милосердие. «Будем молить Его так, чтобы победить с Его помощью, чтобы и мы могли нести знаки победы. Причем не только те знаки победы, которые Он получил для нашего блага, но и те, которые мы получили благодаря заступничеству всех Его святых», – провозглашает святой Дорофей.

Таким образом, нам сегодня приятно быть на улицах Иерусалима и поднимать пальмовые ветви перед своим Царем и Владыкой. Нам предлагают лучшее место за столом Жизнодавца. Нам предлагают – вместе с Лазарем – жизнь в раю, в сравнении с чем блекнет аромат земного нарда. В знак этого приобщения церковь освящает в Вербное воскресенье ветви вербы. Держа их, скажем от всей души: «Благословен Грядый во имя Господне!»

Иисус Христос в Гефсиманском саду Размышления Святых Отцов

Христос пошел в Гефсиманский сад. Место это было подобно древнему раю: здесь были собраны вместе все уголки мира; здесь пролегало начало пути человечества к первозданному бытию. Так же, как беды человечества начались в раю, страдания Христовы, освободившие нас от всего совершенного некогда дурного, начались в этом саду (Кирилл Александрийский).

Когда Господь наш взмолился: «Отец, если Ты хочешь, пронеси эту чашу мимо Меня!», – Он явил истинную суть своего человеческого естества. А когда добавил: «Но пусть все будет не по Моей воле, а по Твоей», – Он явил свою внутреннюю силу и самообладание. Это учит нас следовать Богу даже тогда, когда наше естество тянет нас назад. То, что Он на самом деле является как Богом, так и человеком, Он доказал не только словами, – Он родился человеком и человеком умер; это доказывает также и то, как Он молился в Гефсиманском саду (Иоанн Златоуст).

Слова молитвы «Отец, если Ты хочешь, пронеси эту чашу мимо Меня!» родились из слабости; а слова «Но пусть все будет не по Моей воле, а по Твоей» – из силы. По своей человеческой природе Он хотел первого, но выбрал второе. Как равный Отцу, Сын знал, что Бог всемогущ; но все же Он сошел в этот мир, чтобы взвалить на себя – даже против собственной воли – крест, и страдать от внутренних мук из-за противоречивых чувств. Низменная воля уступила возвышенной, – и это показывает, что испуганный человек может молить, но божественный Спаситель волен не исполнить молитву. «Мы не знаем даже, о чем нам следует молиться, как должно» (Рим. 8:26), и для нашей же пользы б льшая часть наших молитв не исполняется. Добрый и справедливый Бог проявляет к нам свою милость тем, что запрещает нам вещи, которые могут нам навредить, хотя мы и просим Его о них (Святитель Лев I Великий).

Разве страдания Христа не были добровольными? Разве не были Его потребность в страданиях и ожесточение тех, кто говорились против Него, сильнее Его собственной воли? Мы скажем: «Нет, не были». Он принял страдания, поскольку Отец Небесный хотел этого. Он не жаждал страданий и позора, но был готов принять страдания, чтобы спасти землю. Бог Отец желал этого в своей доброте и любви к людям. «Ибо так возлюбил Бог мир, что отдал Сына Своего Единородного, дабы всякий верующий в Него не погиб, но имел жизнь вечную» (От Иоанна 3:16). Христос не хотел страдать, но Он повиновался слову Божьему до самой смерти, до смерти на кресте (Кирилл Александрийский).

Христос молил пронести чашу мимо Себя, поскольку он на самом деле принял наше низшее сословие. Когда

приближался Его смертный час, все телесное должно было свершиться. Страх смерти проник в Него, что показывает, что Он также является сыном Адама, над которым властвует смерть (Ефрем Сирин).

Когда Христос сказал Иуде: «Что делаешь, делай скорее!», – Он дал разрешение предать Себя. Ему, кто мог призвать Себе на помощь двенадцать легионов Ангелов, чтобы защититься от врагов (От Матфея 26:53), было бы еще проще расстроить тайныйговор одного человека. Позже Он скажет также и Понтию Пилату: «У тебя не было бы надо Мной никакой власти, если бы она не была дана тебе свыше» (От Иоанна 19:11). Таким образом, Он позволяет действовать против Себя. Иуда на деле совершил то, что уже совершил в своих мыслях (Иларий Пиктавийский).

Своими деяниями Христос укоряет неблагодарного, предавшего Его. Хотя Он был Сыном Божиим, ради нас Он стал Сыном Человеческим. Он словно говорит: «Ради вас, неблагодарных и предателей, я воплотился в естестве человеческом». О, лицемерие Иуды! Уже один вопрос Господа разоблачает его: «Иуда! целованием ли предаешь Сына Человеческого?» (От Луки 22:48). Иными словами, «Ранишь ли ты признанием в любви, прольешь ли кровь знаком дружбы, принесешь ли смерть мирными средствами? Предашь ли ты, раб, своего господина? Ты, ученик, – своего учителя? Ты, избранный, – своего создателя?» Верно сказано: «Друг бьет открыто, а недруг лобызает притворно» (Учение 27:6) (Амвросий Медиоланский).

Один из бывших с Христом спросил: «Господи! не ударить ли нам мечом?» (От Луки 22:49). Но Он запретил, и исцелил человека, которому Петр отсек ухо, и упрекнул его в этом; Петр

уступил. «Взявшись мечом, мечом погибнут; или думаешь, что Я не могу теперь умолить Отца Моего, и Он представит Мне более, нежели двенадцать легионов Ангелов? Как же сбудутся Писания, что так должно быть?» (От Матфея 26:52-54). Этими словами Он унял их гнев, сославшись на Писания. Он попросил, чтобы ученики смиренно принимали все, что с Ним случится, поскольку такова воля Божья. Его ответ был двояким: Он может обратиться к Отцу, если захочет, но также может унять гнев своих озлобленных защитников (Иоанн Златоуст).

Блаженные ученики, сгоравшие от божественной любви, подняли мечи, чтобы дать отпор нападавшим. Но Христос запретил им это, сказав: «Возврати меч твой в его место». Таким образом, Он показал нам, как должно Еgo любить, даже если в нас горит огонь усердия. Он не хочет, чтобы мы использовали против врагов не меч, а любовь и благородумие. Спаситель унял пыль Святых Апостолов. Так Он дал понять, что проводники Его веры никогда не нуждаются в мече (Кирилл Александрийский).

«Но теперь ваше время и власть тьмы» (От Луки 22:53). Это очень короткое время между смертью Христа на кресте и Его воскресением из мертвых. Тьма – это имя сатаны, поскольку весь он есть ночь и тьма. Апостол Павел говорит: «Бог века сего ослепил умы, чтобы для них не воссиял свет благовестования о славе Христа» (2 Послание к Коринфянам, 4). Бог наделил сатану силой восстать против Христа. Но сатана этим вырыл для себя яму. Господь же через свои страдания спас всех, живущих под небесами, и воскрес на третий день, поправ смерть царственной стопой (Кирилл Александрийский).

Сошествие Христа в ад

Настоящая публикация является частью т.н. «Евангелия от Никодима» или «Деяний Пилата». Святой Иустин и ранние апологеты упоминают их как один из источников страстей Христовых, но дошедшие до нашего времени произведения под таким названием явно написаны в более позднее время. Может быть, мы имеем дело с двумя различными повествованиями, которые были объединены в V веке. Обрамляющий рассказ повествует о том, как синедрион (высший судебный орган в древней Иудее) находит брата Господня Симеона и некоторых других праведников, воскресших вместе с Христом, которые и записали приведенное ниже повествование.

«Сошествие Христа в ад» не причисляется ни к Священному Писанию, ни к Священному Преданию, и является одним из апокрифов, имевших хож-

дение в раннем христианстве, но который, в отличие от некоторых других (например, Евангелие от Фомы, Евангелие от Филиппа), свободен от гностических спекуляций, и повествует только о преданиях, связанных с воскрешением, а также о фантазиях на его основе. Таким образом, он стоит в одном ряду, например, с Евангелием от Иакова (protoевангелием), которое, в свою очередь, описывает жизнь Богоматери и детство Иисуса.

В то же время «Сошествие Христа в ад» основано на ранних традициях, которые проявляются также на иконах «Сошествие во ад», в церковных песнопениях и прочем.

[--]

«Иисус Христос – мертвых воскресение и жизнь вечная – повелел нам поведать тайны после крестной смерти Его, как Он заклинал нас. [...] Когда со всеми отцами нашими мы были заключены в глубине преисподней, во

тьме кромешной, внезапно сотворилось золотое сияние солнца пресветлого, облеченного в пурпур, и озарил нас царственный свет, пробудивший род человеческий. Тогда Адам и все праотцы и пророки, возвеселившись, сказали: «Это от Света Вышнего – Свет Бечный, это Сын, Который завещал послать нам равновечный Свой Свет». И так возгласил пророк Исаия: «Это Свет Отца, Сын Божий – как прежде сказал я, когда жил на земле: «Земля Завулонова и земля Неффалимова, страна Заиорданская, страна Галилейская, люди, во тьме ходящие, увидят свет великий: живущие в стране мрака, свет воссияет вам» (Ис 8:23).

И потом пришел Иоанн Креститель, на отшельника похожий, и спросили его все: «Кто ты?» Он же, отвечая, сказал: «Я – пророк Вышнего, предваривший пришествие Его во оставление грехов. И видел я, как пришел Он ко мне, (и), побуждаемый Духом Святым, поведал я: «Это идет Агнец Бо-

жий, принявший грехи мира» (Иоан. 1:29). И крестил я Его в реке Иорданской. И видел я Духа Святого, на Него нисходящего в образе голубином, и слышал с неба голос, говорящий: «Это Сын Мой возлюбленный, в Котором Мое благоволение» (Матф. 3:17). И ныне перед лицом Его пришел я возвестить вам, что приблизился Сын Божий от Вышнего, чтобы в вышнем мире поселить нас, издавна сидящих. Тот, кто в него уверует, будет спасен, а кто не верует, будет проклят. Поэтому говорю я всем вам: если вы Его увидите, поклонитесь Ему, поскольку только сейчас у вас еще есть время, чтобы раскаяться в поклонении идолам в внешнем мире, и во всех грехах, которые совершили. Позже это будет уже невозможно».

Когда Иоанн так наставлял находившихся в аду, это услышал первозданный отец наш Адам, и возопил он к своему сыну Сифу: «Мой сын Сиф, поведай сы нам своим, пророкам и

праотцам все, что слышал от Михаила первоархангела, когда послал я тебя к райским вратам, чтобы простили ты у Господа послать тебе ангела Своего, чтобы дал он тебе масла от дерева милости: помазать тело мое, когда я был немощен». Тогда сказал Сиф, приблизившись к святым пророкам: «Когда я, Сиф, молил Господа у врат райских, затворил их Михаил, архангел Господень, и явился мне ангел, сказавший: «Я послан от Господа, я поставлен над телом отца твоего. Поэтому говорю тебе, Сиф: не трудись со слезами, молясь и прося масла от дерева милости, помазать отца твоего Адама от болезни тела его. Ибо по некоему закону ты можешь получить его только в последние времена. Когда исполнится от сотворения мира пять тысяч пятьсот пятьдесят пять лет. Тогда придет на землю возлюбленный Сын Божий Христос сотворить воскресение телу Адама и оживить мертвых. И придет он к реке Иорданской креститься, и, когда выйдет из воды иорданской, тогда елеем милости Своей помажет всех верующих в Него, и будет елей милости для рождения от воды и Духа в жизнь вечную. Тогда, сойдя на землю, возлюбленный Сын Божий Христос введет отца твоего в рай к древу милости, а пока это невозможно». Когда услышали это от Сифа все праотцы и пророки, возвеселились радостию великою.

И когда все радовались, пришел главный царь смерти диавол и сказал Аду (владыке загробного мира): «Слушай мои слова, ненасытный! Есть человек из иудеев по имени Иисус, который называет себя Сыном Божиим. Поскольку он человек, иудеи распяли его по нашему наущению. Теперь, когда Он умер, приготовься принять Иисуса, который славится как Сын Божий, но он – человек, боящийся смерти, ибо сказал: «Душа Моя скорбит смертельно». И Он мне много противится и много зла творит. Ибо сделал я людей слепыми и хромыми, горбатыми и уродливыми, глухими и страждущими, а Он их словом исцеляет; и даже тех, кого я мертвыми к тебе послал, Он от тебя живыми вывел».

И отвечал Ад главному Сатане: «Владыка столь могучий – как может быть человеком, боящимся смерти? Покорны мне все власти Земные и все те, кого привел ты своею властью. Если ты можешь – как может этот человек, Иисус, боящийся смерти, власти твоей противиться? Если столь силен Он в человеческом естестве, то говорю тебе: воистину всемогущ Он в естестве божественном, и никто не может противиться власти Его. Поэтому говорю тебе, что пленить Он хочет тебя, и горе тебе будет на вечные времена». И отвечал Аду глава нечистой силы: «Что размышляешь и боишься принять Иисуса? Противник Он мой и твой. Я подверг Его искущению и старейшин еврейских заставил клеветать и гневаться на Него, заострил копье, чтобы Его пронзить, желчь и уксус смешал, чтобы дать пить Ему, и древо подготовил для распятия Его,

и гвозди, чтобы пробить руки Его и ноги. И приблизилась смерть к Нему, чтобы привел Я Его к тебе, покорного тебе и мне».

Ад, отвечая, сказал: «Тот ли Он, кто мертвых у меня отнял? Это те, кого я пленил, когда жили они на земле, и их у меня мертвыми отбирает силой Божией и к Богу Отцу Своему молитвой приводит. Ибо Он – Бог всемогущий и делает все, что хочет. Тот ли это Иисус, который словом Своим мертвых вывел от меня? Может быть, это Тот, кто Лазаря смердящего, ставшего за четыре дня, которого я мертвым держал, властию Свою заставил встать живым?»

И Аду диавол сказал: «Истинно, это тот Иисус». Услышав это, Ад сказал ему: «Заклинаю тебя силами твоими и моими – не приводи Его ко мне. Ибо еще тогда, когда услышал я заповеди слов Его, сотрясся я, пораженный ужасом, и все служители мои пришли в смятение. Ибо никто не мог Лазаря удержать, но, вскричавши как орел, со всей быстротою и скоростью вскочив, прочь устремился он от нас. И сама земля, державшая мертвое тело Лазаря, тотчас отпустила его живым. Вот и теперь я знаю, что человек, который может сделать такое, – это Бог сильный и обладающий властью, и в человеческом естестве – Спаситель Он людского рода. И, если приведешь Его ко мне, то всех, которые здесь заключены в безнадежной темнице, связанны грехами уз неразрешимых, – разрешит Он их и в жизнь божественного естества Своего приведет».

Когда же говорили между собою Сатана и главный мучитель, раздался голос, грому подобный, и множества духов клич: «Уберите врата царей ваших и воздвигните врата вечные, и войдет Царь славы!» (Пс. 23/24:7).

Услышав это, сказал Ад главному Сатане: «Исчезни от меня! Прочь иди от мест моих! Ибо если ты – могучий противник, борись с Царем славы. Что тебе (стоит справиться) с Ним?» И изгнал Ад Сатану от мест своих. И сказал мучителям – своим нечестивым помощникам: «Заприте страшные врата медные и железные затворы забейте, и сопротивляйтесь сильно, чтобы не увели нас схваченными в плен».

Услышав это, все множество святых голосом громким сказали Аду: «Распахни врата свои, и войдет Царь славы!»

И возопил пророк Давид: «Разве не поведал я вам, когда прежде жил на земле: «Исповедайтесь Господу, и милости Его, и чудеса Его поведаются сыном человеческим, ибо разрушил Он врата медные и затворы железные сокрушил; принял их от пути неправды их». И потом сказал всем святым Исаия: «А разве я не поведал вам прежде, когда жил на земле: «Восстанут мертвые, и воскреснут те, кто в гробах, и возвеселятся на земле. (Ис. 26:19) Ибо роса, которая от Бога, во

исцеление им есть. Земля же нечестивых падет». И еще я сказал: «Где твое жало, смерть? Где твоя победа, Ад?» (Ос. 13:14).

И был голос, подобный грому: «Уберите врата царей ваших, и воздвигните врата вечные, и войдет Царь славы». Ад же сказал, видя, что двукратно возвзвал некто неведомый из адских глубин: «О каком Царе славы я слышу?» И ангелы Божии ответили: «Господь сил небесных, крепок и силен. Господь силен в битве (Пс. 23/24:8). И при звуке этих слов сразу сломались врата медные и рассыпались печати железные, и все плененные мертвые освободились от цепей, и мы среди них. И пришел Царь славы во образе человеческом, Господь пресильный, и вечную тьму озарил, неразрешимые узы расторг, и посетил нас, сидящих во тьме греховной.

Увидев это, Ад и служители его бесчестные задрожали в собственных царствах своих, познав столь великого света сияние. Когда же увидели Господа сидящим на престоле, то возопили: «Отныне мы побеждены Тобой! Кто Ты, посланный Богом в наше царство? Кто ты, страшный обликом человек, сила, непреоборимая тленiem? [...] Кто Ты, что пришел сюда безгрешным? Ты кажешься малым, но можешь вершить великие дела, Ты раб и господин, воин и царь, правитель мертвых и живых. Тебя распяли и положили во гроб, но теперь Ты свободен и одолел всю нашу силу. Наверное, Ты и есть тот Иисус, Сын Божий, о котором старейший наш диавол поведал, что благодаря Своей смерти крестной все человечество Ты властию Свою выведешь от нас».

И тотчас Царь славы схватил диавола за волосы и отдал его ангелам, и сказал: «Скуйте его руки, ноги, шею и уста цепями». Затем Он отдал его Аду и сказал: «Держите его до тех пор, пока не приду».

Тогда Ад и старейшины адские, к Сатане обращаясь, неистово возопили к нему: «Разве ты – начальник погибели и царь пустыни, Вельзевул, поруганный ангелами Божиими враг праведных? Зачем ты это сделал – пожелают Царя славы к кресту пригвоздить? И думал, что Он умер, и ради корысти столь много обещал сотворить, власти никакой не имея, что нас неразумными сделал. Смотри: уже Иисус сиянием Божества Своего прогнал всю смертную тьму, и прочные темницы разломил, и вывел прочь заточенных, освободил всех узников. Те, кто привык вздыхать под нашими муками, хулят нас, и власти наши будут избраны так, как удобно им, и владычество наше побеждено, и нисколько уже не боится нас человеческий род. Кроме того, сильно противятся нам, хотя никогда мертвые не были превыше нас и никогда не могли веселиться пришедшие сюда. Разве же ты, главный Сатана – всему злу начальник и первый мучитель? Ты прежде всего изыскал Иисусу злую беду, и ни единого греха

в Нем не нашлось. Как же ты, не испытав вины Его, на крест посмел Его повесить? И в наше царство посмел без нужды Его привести, и погубил то, что держалось от века».

В то самое время, когда Ад говорил это Сатане, Царь Славы простер правую руку Свою, взял праотца Адама за руку и поднял его. Затем обратился Он к другим и сказал: «Придите ко Мне все, ибо имеете подобие образа Моего – вы, кто из-за древа диавольского были на смерть осуждены, плод с которого он ел. Теперь же я всех вас поднял через крест». И вывел Он всех, а праотец Адам преклонил колени у ног Господних и со слезной молитвой сказал: «Возвеличи Тебя, Господи, ибо поднял меня, [...] и вывел из ада душу мою, и избавил меня от нисходящих в бездну. Пойте Господу все святые Его! Исповедайте память святынь Его! Ибо гнев в яности Его и жизнь в Его воле». Так же и все святые Его, колени преклонив у ног Господних, единим голосом сказали: «Мы восхваляем Тебя, Христос, Спаситель мира, за то, что избавил нас от адовой смерти силою Своей!»

Когда они говорили это, сотворил Господь знамение крестное на Адаме и на всех старейшинах, пророках, мучениках и прародителях, и, держа правую руку Адама, вышел из Ада, и все они последовали Богу. И святые пели, идя за Ним: «Благословен грядущий во имя Господне! Аллилуйя! К нему обращена слава и хвала всех святых!»

Когда Он вошел в рай, держа Адама за правую руку, передал его и всех праведников Михаилу Первогоархангелу. И все святые последовали Михаилу, и ввел их всех в рай. И встретили их два мужа, состарившихся днями. Спросили же их все святые: «Кто вы? Вы с нами мертвыми в мучениях не были, как же вознеслись вы с нами в рай?» И отвечал один из них: «Я – Енох, который вознесен был сюда словом Господним. Тот же, кто со мною, – Илия Фесвитянин, принесенный сюда живым на колеснице огненной, и доныне мы не вкусили смерти. Когда же придет Антихрист, суждено нам Богом чудеса совершил (при Антихристе) и быть убитыми им в Иерусалиме, и через три дня с половиной снова живыми в облаках вознесемся» (Откр. 11).

И когда сказал это Енох, пришел другой муж, худой и умильный, несущий на плечах своих знамение крестное. И увидев его, все святые сказали ему: «Кто ты, ведь облик твой, как у разбойника? И что такое это знамение, которое несешь на плечах?» Отвечая же им, (он) сказал: «Правильно говорите, что я разбойник был, злодейства всякие творя на земле. И пригвоздили меня евреи на крест вместе с Иисусом, и видел я все, что было содеяно крестом Господа Иисуса, на котором распяли Его евреи, и уверовал я, что Он – творец всего сущего и Царь всемогущий. И просил я у Него: «Помяни меня, Господи, во Царствии Тво-

ем!» И тотчас принял молитву мою, сказал мне Он: «Аминь, говорю тебе, сегодня ты будешь со Мною в раю» (см. Ак. 23:42). И дал Он мне знамение крестное, сказав: «Неси это, иди в рай. Если не позволит тебе внутрь войти ангел – страж рая, покажи ему знамение крестное и скажи ему: послал меня Иисус Сын Божий, который ныне на кресте распят». Когда же сотворил я все это и сказал ангелу – стражу райскому, тотчас отверзши

врата, он внутрь ввел меня и посадил меня по правую сторону рая, сказав, чтобы я смотрел, как войдет весь род человеческий и отец Адам со всеми детьми своими святыми и праведными, которые узнали Господа Христа, на кресте распятого. И когда я увидел вас, то пришел вам навстречу». Услышав все эти слова разбойника, праотцы и пророки сказали единным голосом: «Велик наш Господь и велика мощь Его!»

Бог божественные тайны святые, которые услышали и увидели мы, братья родные. Михаил Первоархангел послал нас, и приказал в молитвах возглашать и славить воскресение Господа нашего Иисуса Христа, но прежде всего завещал нам идти в Иордан и креститься. Мы пошли и были крещены в святой иорданской воде вместе с другими воскресшими. Затем мы пришли в Иерусалим и справили воскресение в Пасху. А теперь

мы уходим, поскольку уже не можем здесь находиться. Воздайте Ему хвалу, исповедь и покаяние творите, и помилует Он весь род ваш. Мир вам от Самого Господа нашего Иисуса Христа, Спасителя всех нас. Аминь Благодать Господа нашего Иисуса Христа, и любовь Бога Отца, и общение Святого Духа со всеми вами. Аминь! (2 Кор. 13:13).

Разговор между православными христианами, мирянином и монахом

Святитель Игнатий (Брянчанинов)

Мирянин: Высокое учение, которого сподобился святой Гордий, – исключительная принадлежность весьма немногих. В новейшие времена христианская вера удовлетворительно и подробно преподается в семинариях, а высшее учение о ней в духовных академиях.

Монах: Между учением, преподаваемым в духовных училищах, и учением, которое преподается или должно преподаваться в монастырях, находится величайше различие, хотя предмет того и другого учения – один: христианство. Спаситель мира, посылая Своих святых Апостолов на всемирную проповедь, повелел им научить все народы *вере*, в истинного Бога и житейству по Его заповедям. Шедшие, сказал Он, научите вся языки, крестяще их во имя Отца и Сына и Святого Духа, учаще их блести вся, елика заповедах вам.¹ Учение *вере* должно предшествовать *крещению*; учение житейству по заповедям должно последовать *крещению*. Первое учение – теоретическое, второе – практическое. О первом сказал святой Апостол Павел: *Ни в чесом от полезных обиухся, еже скажати вам и научити вас пред людьми и по домом: засвидетельствуя Иудеем же и Елином еже к Богу покаяние и веру, яже в Господа нашего Иисуса Христа;*² о втором: *Христос в вас, упование славы, Его же мы проповедуем, наказующе всякого человека, и учаще всякой премудрости, да представим всякого человека совершенна о Христе Иисусе.*³ Богом даны два учения о Боге: учение словом, приемлемое верою, и учение жизнью, приемлемое деятельностью по заповедям Евангелия. Первое учение можно уподобить основанию здания, а второе самому зданию, воздвигнутому на этом основании. Как невозможно строить здания без фундамента к нему, так и один фундамент не послужит ни к чему, если не будет на нем воздвигнуто здание *Вера без дел мертвъ есть.*

Святой апостол Павел изображает необходимость первого учения так: *Вера от слуха, слух же глаголом Божиим. Како же уверуют, Его же не услышаша? како же услышат без проповедующего?*⁴

Вот начало катехизического учения. Вступающим в христианство Апостолы и их преемники излагали основное учение христианства о Боге, о Богочеловеке, о человеке, о значении его во времени, о значении его в вечности, о таинствах, о райском блаженстве, о адских муках, и о прочем, составляющем основное, догматическое христианское учение, к чему присоединялось и теоретическое учение о житействе по заповедям Евангелия.⁵ Вот начало догматического и нравственного Богословия, этой возвышеннейшей, священной науки. С самых времен апостольских стали возникать в Церкви Христовой еретические учения, то есть, учения об Откровении Божием из лжеименного человеческого разума. В Откровенном Учении Божием нет места умствованиям человеческим: там от альфа до омега – все Божие. Святая Вселенская Церковь тщательно старалась сохранить вверенное ей бесценное духовное сокровище – Откровенное Учение Божие: она обличала своих явных врагов – идолопоклонников, языческих философов и иудеев, отражала нападения их; она обличала своих внутренних врагов – еретиков, опровергала их учение, извергала их из своего недра, предостерегала от них чад своих. По этой причине, с течением времени, Богословие получало большую и большую обширность. Для обучения ему явилась нужда в училищах. Древнейшее и обширнейшее училище было в Александрии; особенно процветало оно во 2 и 3 веке по Р. Х. Учения, враждебные Божественному Учению, постоянно умножались, возникая в различных формах: необходимость в училищах, систематическая организация их, становилась постоянно ощущительнее. Запад, отклонившийся от Востока впадением в ересь, принял образованность и жизнь языческие: с этого времени учения враждебные Православной Церкви, учения самые хитросложные, самые дерзкие, уродливые, богохульные умножились до бесконечности. Духовные училища соделались существенно потребностью для Православной Церкви, как дыхание жизни. Судите сами: надо представить в ясности православному христианину, особенно тому, который приготовляется быть пастырем, и истинное учение Православной Церкви, и всю победоносную борьбу ее с тайными и явными врагами, с прикрытыми и открытыми, борьбу, продолжавшуюся 18 столетий, разгорающуюся более и более. Надо изложить заблуждения

и Ария, и Македония, и Нестория, и Евтихия, и иконоборцев, и папизма, и протестантизма с бесчисленными их отраслями, увенчаемыми атеизмом и новейшою философией; надо изложить удовлетворительное опровержение всех этих учений. Изучение Богословия требовало краткого времени в первые времена христианства, – оно требует ныне времени продолжительного; прежде могло быть преподано в поучениях, произносимых в храме Божием, – нуждается ныне в систематическом преподавании в течении нескольких лет. Доставление этого изучения, в полном его объеме, – вот цель наших духовных семинарий и академий: они преподают познания о христианстве основные, вводные, как назвал их преподобный Марк Подвижник,⁶ преподают их юношеству, еще не вступившему в общественное служение, приготовленному к нему лишь теоретически, незнакомому с познаниями, сообщаемыми опытом жизни. На теоретических познаниях о вере должны быть названы познания деятельности, живые, благодатные. Для приобретения этих познаний дана земная жизнь человеку. Христианин, живущий посреди мира по заповедям Евангелия, непременно обогатится познаниями не только опытными, но и благодатными в известной степени. Несравненно более должен обогатиться ими тот, кто оставил все земные попечения, употребить все время свое, все силы тела и души на Богоугодение, то есть, монах. Он-то назван в Евангелии *имеющим заповеди Господа*, потому что заповеди Господа составляют все достояние его. *Имея заповеди Моя*, сказал Спаситель мира, и соблюдали их, *той есть любяй мя: а любяй мя, возлюблен будет Отцем Моим, и Аз возлюблю его, и явлюся ему Сам.*⁷ По этой причине ревностнейшие христиане всех веков, окончив образование свое в училищах, вступали и доселе вступают в монашество для стяжания того образования, которое доставляется монашеством. Кто были великие учителя Церкви всех времен? монахи. Кто объяснил с подробностью ее учение, кто сохранил ее предание для потомства, кто обличил и попрал ереси? монахи. Кто запечатлев своею кровью православное исповедание веры? монахи. Это очень естественно. Христиане, живущие посреди мира, опутанные связями его, занятые различными попечениями, произвольными и невольными не могут уделять много времени, не могут посвятить всей любви своей Богу. *Не оженившийся печется о Господних, како угодити Господеви, а оженивший-*

ся печется о мирских.⁸ оженившийся не может постоянно и усиленно прileпляться к Господу молитвою, отрешеною от всего земного, и соединиться *во един дух с Господом*,⁹ как это возможно и свойственно монаху. – Для личного преуспеяния христианского нет нужды в учености человеческой, нужной для учителей Церкви: многие неграмотные христиане, между прочими и преподобный Антоний Великий, вступив в монашество, достигли христианского совершенства, разливали свет духовный на современников примером, устным учением, благодатными дарованиями своими. «Кто, говорит святой Иоанн Лествичник, между мирянами был чудотворец? кто воскрешал мертвых? кто изгонял бесов? никто; все это – монахов почести, которых мир вместить не может».

Мирянин: Не все же монахи достигают такого высокого состояния, не все выполняют свое назначение. Выполняют его редкие.

Монах: Те монахи, которые проводят житейство по правилам монашеским, непременно стяжавают благодать по обетованию Божию. Обетование Божие не может не исполниться, по самому свойству Слова Божия и заповедей Евангелия, свойству сообщать делателям своим Дух Божий. Напротив того, монахи, пренебрегающие Богопреданными постановлениями для монашества, проводящие жизнь самовольную, развеянную, сластолюбивую и миролюбивую, лишаются духовного преуспеяния. Подобное совершается со всеми христианами. Те из христиан, которые проводят житейство христианское, спасаются, а те, которые, именуясь христианами, проводят житейство языческое, погибают. Прежде было гораздо более святых между монахами и спасающихся между христианами, нежели ныне. Причина этому – общее ослабление в вере и нравственности. Но и ныне есть истинные монахи и истинные христиане. Повторяю вам: имеются инохи, недостойные своего имени и призыва; но это – злоупотребление установлением Божиим. Установление Божие не перестает быть установлением Божиим, несмотря на злоупотребления им человеками. Так и христианство не лишается своего великого достоинства по той причине, что некоторые или и многие христиане проводят житейство противоположное учению Христову. Как о христианстве, так и о монашестве, должно судить по истинным

христианам и монахам. Это не легко: благочестие и добродетель, как целомудренные девы, всегда под покровами и келлии и неизвестности, как бы под покровами тканей; напротив того блудницы стараются полуобнаженными являться на позор. Часто высокая жизнь монаха открывается только при кончине его или после кончины. Часто монаха, причастника благодати Божией, осыпает мир злоречием и клеветами по ненависти мира к Духу Божию. Самое преуспечение имеет различные степени: потому что, как уже сказано выше, монастырское единение, будучи полезно сильным христианам по одному отношению, полезно и немощным по другому. Разумеется, число вторых всегда было более, нежели число первых.

Мирянин: После всего сказанного вами, делаются необходимыми определительные объяснение и доказательство, что монашество есть у становление Божие. Сказанное вами уже приводит к такому заключению в значительной степени.

Монах: Спаситель мира указал два пути, два образа жизни для верующих в Него: путь или жительство, доставляющие спасение, и путь или жительство, доставляющие совершенство. Последние путь и жительство Господь назвал *последованием* Себе, так как они служат точнейшим выражением учения, преподанного Господом, и посильным подражанием тому роду жизни, который проводил Господь во время Своего земного странствования. Условия спасения заключаются в вере во Христа, в жительстве по заповедям Божиим,¹⁰ и в врачевании покаянием недостатков исполнения заповедей.¹¹ следовательно спасение предоставлено, и оно возможно, всем, при обязанностях и служениях посреди мира, не противных Закону Божию. К последованию Господу некоторые были призваны Самим Господом, как Апостолы; но вообще последование Господу предоставлено Господом на произвол каждого, что явствует из всех мест Евангелия, где Господь говорит об этом предмете. *Аще кто хощет ко Мне ити, аще хощеми совершен быти, аще кто грядет по Мне,*¹³ говорит Господь в начале учения о *последовании* и христианском совершенстве. Принятие на себя жительства зависит от произвола; но условия для жительства предписаны уже Господом; без сохранения этих условий последование Господу не может состояться. Условия последования, или пути и жительства, ведущих к совершенству, Господь изобразил так: *Аще кто хощет по мне ити, да отвергнется себе, и возмет крест свой и по Мне грядет.*¹⁴ *Аще хощеши совершен быти, иди, продаждь имение твое и дажь нищим: и имети имаши сокровище на небеси: и гряди вслед Мене,*¹⁵ взем крест.¹⁶ *Аще кто грядет ко Мне, и не возненавидит отца своего, и мать, и жену, и чад, и братию, и сестр, еще же и душу свою, не может Мой быти ученик. И иже не носит креста своего, и вслед Мене грядет, не может Мой быти ученик. Иже не отречется всего своего имения, не может быти Мой ученик.*

Здесь предписаны именно те условия, из которых составляются существенные обеты монашества; монашество, как мы сказали, в начале своем было не что иное, как уединенное, отдаленное от молвы жительство христиан, стремившихся к христианскому совершенству. Христиане многолюдной и богатой Александрии удалились в предместья города по наставлению святого евангелиста Марка; то же самое наставление дает святой апостол Павел и всем христианам, желающим вступить в теснейшее общение с Богом. *Вы бо есте, говорит он, церкви Бога жива, якоже рече Бог: яко вселюся в них, и похожду, и буду им Бог, и тии будут Мне любие. Темже изыдите от среды их и отлучитесь, глаголет Господь, и нечистоты их неприкасайтесь, и Аз приими вы: и буду вам во Отца, и вы будете Мне в сыны и дщери, глаголет Господь Вседержитель.*¹⁷ Святой Иоанн Лествичник относит это призвание именно к монахам.¹⁸ Вышеприведенные слова Господа точно так понимались в первенствующей Церкви, как они объясняны здесь. Святой Афанасий Великий в жизнеописании преподобного Антония Великого говорит, что Антоний, будучи юношем, вошел в церковь для молитвы. В тот день читалось Евангелие от Матфея¹⁹ о богатом человеке, вопрошившем Господа о спасении и совершенстве. Когда прочитаны были вышеприведенные слова: *Аще хощени совершен быти, иди, продаждь имение твое и прочее, Антоний, которого в душе занимал вопрос о том, какой род жизни избрать ему, ощутил особенное сочувствие к этим словам, признал, что Сам Господь сказал их ему, почему немедленно продал свое имение, и вступил в монашество.*²⁰ Эта слова Господа и ныне признаются святою Церковью основными для монашества, всегда читаются при пострижении в монашество.²¹ – Помещение монашества вдали от селений, в пустынях, совершилось по откровению и повелению Божиим. Преподобный Антоний Великий призван Богом к жительству в глубокой пустыне; преподобному Макарию Великому повелел Ангел поместиться в пустыне Скитской,²² преподобному Пахомию Великому повелел также Ангел учредить в пустыне иноческое общежитие, и предал письменные правила для жительства иноков.²³ Упомянутые преподобные были мужи, исполненные Святого Духа, пребывавшие постоянно в общении с Богом, служившие для иночества глаголом Божиим, как служил им Моисей для израильтян. Святой Дух постоянно, через все века христианства, светил на монашество. Учение Святого Духа, учение Христово, учение Божие о иночестве, о этой наук из наук,²⁴ как выражаются святые Отцы о этой Божественной науке, изложено преподобными иноками со всею отчетливостью и полною в их Богодохновенных писаниях. Все они свидетельствуют, что у становление монашества, этого сверхестественного жительства, никак не дело человеческое: оно – дело Божие. Оно, будучи сверхестественно, не может быть делом человеческим, не может не быть делом Божиим.

Мирянин: Некоторые полагают, что начальною причиной монашества были гонения, воздвигнутые идолопоклонниками на христиан в первые три века жизни христианства.

Монах: Всегда ошибочно рассуждают о мужах духовных плотское мудрование. Духовные мужи, каковы были монахи первых веков, жаждали мученичества, и многие из них увенчались венцом мученичества, как-то преподобномученики Никон,²⁵ Иулиан,²⁶ преподобномученицы Евдокия,²⁷ Евгения, Феврония,²⁸ и другие. Упомянутый выше святой пустынножитель Гордий, когда открыл подвиг для мученичества в Кесарии Каппадокийской, пришел в этот город во время всенародного торжества, обличил заблуждение идолопоклонства, исповедал Христа, и запечатал исповедание мученическою смертью. Когда было воздвигнуто лютое гонение на христиан императором Диоклетианом, преподобный Антоний Великой был уже монахом и пустынножителем. Услышав, что христиане подвергаются мучениям и казням за исповедание Христа, Антоний оставляет вертеп и пустынню, спешит в Александрию, присоединяется к мученикам, всенародно исповедует Христа, самым делом доказывает желание мученичества. Преподобный, говорит писатель жития его, точно содеялся мучеником по любви своей и произволению: хотя он и желал пострадать за имя Господа, но мученичество не было дано ему Господом. Уже Господь заменил жатву святыни, которую обильно совершали мученики, исповедавшие Его перед идолопоклонниками, другою обильною жатвою которую должны были совершить монахи на поприще иного мученичества. Мучения едва прекращались, и кровь христианская едва переставала литься на городских площадях и позорищах, как тысячи христиан переселились в дикие пустыни, чтоб там распять плоть свою со *страстями и похотьми*,²⁹ чтоб исповедать Христа пред лицом самих миродержителей, начал и властей злобы.³⁰ Причиною удаления в пустыню преподобного Павла Фивейского было желание избежать злоумышления на жизнь его во время гонения, воздвигнутого императором Декием. Может быть, и еще некоторые удалились в пустыню по той же причине. Другие удалялись в пустыню вследствие других обстоятельств. Но это – частные случаи, по которым не должно заключать вообще о начале монашества. Начальная причина монашества – не немощь человеческая – сила учения Христова. Преподобный Иоанн Колов, составитель жизнеописания преподобного Паисия Великого, в предисловии к этому жизнеописанию говорит: Вечные небесные блага возбуждают в тех, которые уповают получить их, безмерное желание к себе, насыщают сердца этих желателей некою ненасытимою Божественного сладостью, заставляют их всегда воспоминать тамошнее блаженство, воздаяние трудов, светлое торжество подвижников, и поощряют к такому стремлению к себе, что они не только презирают временное

и суетное, но и не щадят своей жизни, изволяя, по слову Евангелия, положить ради Христа свою возлюбленную душу. Они любят смерть за Христа более всех наслаждений и прелестей. Но как ныне нет гонителей, и вожделенная смерть не обретается скоро, то они стараются понести ее иным образом, установляя для себя продолжительное и насилиственное умерщвление самих себя. Они ежедневно претерпевают тысячи болезней, постясь, подвизаясь многоразлично, борясь с невидимыми бесами, непрестанно понуждая естество свое, одеянное плотно, противиться бесплотным врагам.³¹

Мирянин: Вы сравниваете подвиг монашества с подвигами мученичества.

Монах: Это – один и тот же подвиг, в разных видах. И мученичество и монашество основаны на одних и тех же изречениях Евангелии; то и другое отнюдь не изобретено человеками, но даровано человечеству Господом; то и другое иначе не может быть совершено, как всесильюю помощью Божиего, действием Божией благодати. В этом убедитесь, если прочитаете жития преподобных Антония Великого, Макария Великого, Феодора Студийского, Марии Египетской, Иоанна Многострадального, Никона Сухого и других иноков, которых подвиг и страдание были вышеестественны. Святой Симеон, Новый Богослов, говорит о своем наставнике, Симеоне Благоговейном, иноке Студийского монастыря, что он скорбями и страданиями телесными уподобился многим мученикам.³²

(Endnotes)

- 1 Матф. XXVIII, 19, 20.
- 2 Деян. XX, 20, 21.
- 3 Колос. I, 27, 28.
- 4 Иак. II, 26.
- 5 Рим. X, 17, 14.
- 6 Евр. VI, 1, 2.
- 7 Евр. XI, XII и XIII.
- 8 Слово 4.
- 9 Иоанн. XIV, 21.
- 10 1 Кор. VII, 32, 33.
- 11 1 Кор. VI, 17.
- 12 Слово 2, гл. 9.
- 13 Иоанн. XV, 18, 19.
- 14 Иоанн. III, 36; XVII, 3.
- 15 Матф. XIX, 17; Марк. X, 19.
- 16 Лук. XIII, 3, 5.
- 17 Преподобный авва Дорофей. Поучение 1.
- 18 Матф. XVI, 24.
- 19 Матф. XIX, 21.
- 20 Лук. XIV, 26.
- 21 Матф. XVI, 24.
- 22 Матф. XIX, 21.
- 23 Марк. X, 21.
- 24 Лук. XIV, 26, 27, 33.
- 25 2 Кор. VI, 16-18.
- 26 Лествица. Слово 2, гл. 9.
- 27 Матф. XIX.
- 28 Четы-Минеи. Житие преподобного Антония Великого, января 17 дня.
- 29 Требник. Последование малой схимы.
- 30 Четы-Минеи, января 19 дня.
- 31 Четы-Минеи, мая 15 дня.
- 32 Преподобный Кассиан. Слово о рассуждении, Добротолюбие, ч. 4.
- 33 Четы-Минеи, марта 23 дня.
- 34 Четы-Минеи, января 8 дня.
- 35 Четы-Минеи, марта 1 дня.
- 36 Четы-Минеи, декабря 24 дня.
- 37 Четы-Минеи, июня 25 дня.
- 38 Гал. V, 24.
- 39 Ефес. VI, 12.
- 40 Четы-Минеи, июня 19 дня.
- 41 Слово 2.

VASSIOPITA

Eesti Apostlik Õigeusu Kiriku Noorte Liidu korraldatud Vassilopita toimus sel aastal 13. jaanuaril. Alustasime traditsiooniliselt uisutamisega Harju mäel. Rõõm oli näha, et igaaastaselt osalejate arv kasvab, seekord võib isegi öelda, et poole vörreldes eelmise aastaga. Kui möödunud aastal oli meid 50, siis nüüd registreerus 99 ja kohale tuli umbes 80. Esindatud olid Hiumaa, Pärnu ja Vändra ning mõlemad Tallinna kogudused. Ka parima tahtmise juures ei oleks me mahtunud EAÖK Kirikukeskusse, mistöttu kohtusime pärast uisutamist metropoliidiga Tallinna Issanda Muutmise Peakirikus. Kõiki uisutajaid ja kaasaelajaid ootas seal soe supp ja tee. Metropoliit rääkis Vassilopita traditsioonist ning selgitas, mis on õnneraha koogi sisse peidetud. Selle aasta õnneraha omanikus ja erilise õnnistuse osaliseks sai Amanda Virula. Suur tänu Peetrile ja tema Chocolaterie'le, kes meile imehead Vassili koogid valmis küpsetas.

Metropoliit Stefanus, Amanda Virula ja preester Aabraham Tölp.

Foto: Gennadi Baranov, 2018.

PÜHA SIIMEONI JA NAISPROHVET HANNA KOGUDUSE SUVELAAGER

10.–12. augustini toimub Püha Siimeoni ja Naisprohveta Hanna koguduse suvelaager Mäe talus Erita külas Nõval. Selle aasta laagriteemaks on „Eestimaa pühakud“. Registreerida saab ennast laagrisse kuni 31. juulini.

Laagrimaks on täiskasvanutele 25 eurot, noortele vanuses 7–18 15 eurot ja lastele alla 7 elu-aasta on osavõtt tasuta. Osavõtumaks tuleb kanda koguduse arvele: EAÖK Tallinna Püha Siimeoni ja Naisprohveta Hanna kogudus, 10220009577016 (SEB), märkusega suvelaager.

Rohkem infot laagri kohta saab Ille Kasestelt aadressilt a.alle9@gmail.com või Age Ploomilt: armastaevas@gmail.com

Programm:

Reede

- 13.00 kogunemine
- 15.00 piknik
- 17.00 laagri avamine
- 18.00 loeng Eestimaa pühakud: Platon
- 19.00 öhtusöök
- 20.00 lõkkeõhtu ja higistamistelk
- 21.00 unejutt

Laupäev

- 8.30 hommikuvõimlemine
- 9.30 hommikupalve ja söömine
- 10.30 loeng Eestimaa pühakud: Eestimaa uusmärtrite ikoon
- 13.00 lõuna

- 14.00–17.00 klaasi- ja savi töötoad
- 17.00 maaistikumäng
- 19.00 öhtusöök
- 21.00 unejutt

Pühapäev

- 10.00 Jumalateenistus
- 12.00 piknik
- 13.00 Jeesuspalvest räägib metropoliit Stefanus
- 15.00 Lõuna
- Laagri pidulik lõpetamine
- Kohtumiseni laagris!

EESTI ÕIGEUSU NOORTE LIIDU PALVERÄNNAK

Eesti Õigeusu Noorte Liit korraldab **12. 05. 2018 palverännaku**, austamaks püha piiskopmärter Platonit. Rännak toimub tema lapsepõlerveradel ja on möeldud kõigile, kes on valmis läbima 3,5 kilomeetri pikkuse rännaku Maria talust Kõpu Püha Kolmainu Kirikusse. Palveränduritele on saatjaks hobukaarik. Enne ja pärast rännakut kostitavad Maria talu perenaised.

Orienteeruv ajakava:

- 11.00 kogunemine Maria talus – tee ja kohv, kaneelirullid ja pirukad;
- 12.00 palverännak;
- 13.45 ühine palve Kõpu Püha Kolmainu Kirikus, Enn Rand räägib piiskopmärter Platonist;
- 14.30 Maria talus – soe supp, Maria talu plaadikook ja loeng „Jeesuspalve“.

Üritusel osalemiseks eelregistreeruda hiljemalt 10. 05. 2018. Kontakt: diakon Ignatios, aadressil ignatios@eoc.ee või telefonil 56 25 44 00. Osalustasu on täiskasvanutele ja koolinoortele 12 eurot, lastele on osalemise tasuta.

Православное молодежное объединение Эстонии организовывает паломничество 12. 05. 2018 года в честь епископа священномученика Платона

Путешествие с его детских дорожек и предназначено для тех, кто готов пройти 3,5 километровый путь от хутора Марии до Кыпской Церкви Святой Троицы. Паломники сопровождаются повозкой с лошадьми. До и после путешествия хозяинки хутора Марии предложат угощения.

Примерный график:

- 11.00 Встречаемся на хуторе Мария – чай и кофе, рулетики с корицей и пирожки;
- 12.00 паломничество;
- 13.45 совместная молитва в Кыпской Церкви Святой Троицы, Энн Ранд говорит о священномученике епископе Платоне;
- 14.30 Дом Марии – теплый суп, пирог Хутор Марии и лекция «Иисусова молитва».

Участие в мероприятии будет проходить через плату предварительной регистрации не позднее 10. 05. 2018.

Контактное лицо: диакон Игнатиус, ignatios@eoc.ee, мобильный телефон: 56 25 44 00. Стоимость участия составляет 12 евро (чел, молодежи) и детям бесплатно.

PERELAAGER HIIUMAAL

Preester Abraham Tölp

Peres, meie kaitsva „väikese“ Kiriku rüpes, õpib laps kogema Jumalat ja maailma, kogema turvalisust, aga ka ohte. Tihti on perelaager see koht, kus lapse jaoks avaneb laiem pilt „suurest“ Kirikust. Toimub ju laager Kiriku palverütmis koos vanemate, uute sõprade ja mänguga. Laager algab väikese veepühitsusega ja toimumiskoha sisestamisega ning lõpetatakse kõrghetkega ehk püha liturgiaga. Laager ei ole ainult lastele, vaid ongi suunatud pigem emadele ja isadele, miks mitte ka vanaisadale ja vanaemadele, kes on eeskujeks ja toeks järelkasvule. Nii kuidas suhtuvad ja käituvad vanemad ees, nõnda teevad lapsed nende järel. Ja nõnda me moodustame ühe suure pere, kus Kristus on meie keskel. Just koos olemine ja koos Jumala kogemine ning kogemuste vahetamine muudavad perelaagi väga oluliseks, sest individualism on meie pääsemise kõige tõsisem vastane.

Laagris toimuvad palvused, vestlusringid, maaistikumäng, lõkkeõhtud ja ekskursioon ning osavõtjaid külastab metropoliit Stefanus. Kolm korda päevas saab tervislikku toitu. Täpsema kava saadame osavõtjatele e-maili teel. Majutus toimub Kuriste seltsimajas, võimalik on ka telkida. Osavõtutasu on 35 eurot osaleja kohta, alla kolmeaastased lapsed osalevad tasuta. Raskuste puhul lagrimaksu tasumisel leiame kindlasti sobiva lahenduse.

Laagrisse palume registreerida hiljemalt 1. juulil 2018 e-mailil aabraham@eoc.ee või telefonitsi +3725039579. Osavõtutasu saab tasuda aadressil Eesti Õigeusu Noorte Liit, IBAN EE863300335762590002.

PLMF 15

PÜHA SIIMEON JA NAISPROHVET HANNA KIRIKUS [AHTRI 7]

Muusikute Fond PLMF, Tallinna Püha Siimeoni ja Naisprohveta Hanna kogudus esitlevad:

HEATEGEVUSLIK KEVADKONTSERT

PILLE LILL soprano

AIVAR KASESTE tenor

PIIA PAEMURRU klaver

Kavas klassikalise muusika pärlid

Heategevuskontrserdi eesmärgiks on anda võimalus vähedelustatud peredel osa võtta koguduse suvelaagrist. Annetused kohapeal.

WWW.PLMF.EE

**MAI
4
KELL 18.00**